

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Luke Ita'nandi'

1-2 Híwó'di k'ema Theophilus: Báyéki t'owa háa dínkodi waa dâytanan t'ähki i' hääwi wáy wên nanbí tí'ûuwin páadé'in páadé iwedibo dâymû'i'. I'gedá na'in dítu'an, hedi áyîngidi háa dâymû' waa dâyta'nan. 3 Naa wá' hääwi páadé iwedibo nakodipóe'i' áyîngidi dónuwä, hedi naa ochanpóe híwó namúuní'in ugî' dóta'namídí ná'i hääwi háa napóe waagi. 4 Naa gin waagi dáy'o' hedânho úkodihanginnáanídí i' hääwi Jesus-ví'gedi wóehá'andi' ta'gen namuu'in.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyägi'o

5 Herod oe Judea nange natsonnän dihaydi, wí owha' Zecharias gin nakháwä'i na'an. I-ádi wây-á owha'-ádi wé'ge dívít'ôemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ûnkháwä, hedi i' wá' wí owha'ví ay ûmmuu. 6 Zechariah-ádi iví kwee-ádi inbí wówátsi ta'ge dänhon háa Jôesi Tádá nada' waagibá. Áyîngidi Jôesi Tádáví tsontun dän'a'gindo' hedá háa Jôesi Tádá natsonpóe waagibá dän'an. 7 Hebo Elizabeth-á âypî' namuudi wídän'ay'änpi, hedá nää-á kwijó-á sedó-á dapaa.

8 In Zechariah-'inbí thaa dínpóe dívít'ôe'amídí, hediho Zechariah-á Jôesi Tádági' iví owha' t'ôe i'o'. 9 In owha' dâykháwäwhahónde' dâyde'mamídí to'wí Nanbí Sedó Jôesiví méesate hay'i pingewi íve iwe nats'úuní'i', i' sa'wó nasundi' hääwi

iphaháanú-ídí. Hedi nää Zechariah-ví kháwä ònwhahkê?, hediho nats'ú. ¹⁰ Ee íve i'ëeyäá'o? ihaydibá oe já'wé báyéki t'owa-á dívíjûusu'o?

¹¹ Tsíkhagipí i' máäsa ko'díngédí i' ëeyäá nachá? diwe wí makówáwi t'ôepá'aa'i Jôesi Tádáchariah-ádí iví kwee-ádí dí óesandi? nakwinudee. ¹² Zechariah óepíhää i' makówáwi t'ôepá'aa'i? óemú'di, hedi khunwôeda'di óemáa. ¹³ Hewänbo i' makówáwi t'ôepá'aa'i'di óetu'an, "Zechariah, wí'unkhunwôeda'ípi. Jôesi Tádádí uví jûusu wónsígí'an. Elizabeth uví kwee úmuu'i wí enúkáy i'ayyamí, hedi John gin nâakháy'ní. ¹⁴ Owáy na'aypuyä ihaydi báyéki híhchan uví? úmúuní, hedá báyéki wáy-á t'owa wá? dihíhchanpúuwí. ¹⁵ I-á Jôesi Tádáví he'ennin senä? diwedí'i namúuní. I-á wí'ûnkây'ähpí iméenasuüwä-í'in háa wiyá hääwí naháapúuwí'i-á, hedi nats'an'aypuyädibo? i' Yä'dâa'i P'oewaahhâ pín ta'gedí imá've-í. ¹⁶ I'dá báyéki in Israel-win t'owa inbí Jôesi i' shánki natsonji'i namuu'ivi'piye? ovâywáymá'í. ¹⁷ Uví ay-á iví pí'nä khó'jé i Yä'dâa'i P'oewaahhâ imá've-í, Elijah-di iví pí'nä khó'jé óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natuhkáy-í. I-á Nanbí Sedógí? napáadémú-í Nanbí Sedóví tun wóegé, hedá tádá'indá ovâykhäge?namí inbí áyyäá-á wiyá dâysígí-ídí, hedá in dit'ôeyanháhpí'indá ánsaa-á ovaymääni hedânho in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin waaginbá dimúunídí. I'di in t'owa ovâykhây'amí hedânho i' shánki natsonji'i? óesígí'amídí" gin i' makówáwi t'ôepá'aa'i'di Zechariah óetu'an.

¹⁸ Zechariah-di i makówáwi t'ôepá'aa'i? óetu'an,

“Hebo hândidan ta'gendi dînhanginnáani ná'i untú'i napúuwí'in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá' hânho kwijó dînmuu.” 19 I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, “Naa Gabriel-ân omuu. Naa hãädi wänbo t'ähki Jôesi Tádávi nú' owin. I'dânkun naa dísan wihée'amídi hedá ná'i híwó'di tun wînmá'idí. 20 Híwó' ót'ôeyan. Híwó naná' dihaydi háa naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná'i wítu'andi' wíwíwäyupídiho' tunpî' unpuúwí, i' ay na'aypuyä pîhay.”

21 Oe já'wé in t'owadi Zechariah wa'di óetsíkha'máa, hedí dívítumáa, “Heháadan thaa t'ähki óeho' i' méesate ívedi napee-ídi?” 22 Hedí napee ihaydá wí'ûnhí'kodipí, hedího' in t'owa dînhanginpóe wí hãäwí ûnkeepóe'i' i' méesate íve imú'in. Tunpî' najoekandeedi iví mandího ovâyhée'an.

23 Wí häyú thaa naphade ihaydi iví owha'wi t'ôe ûnbo'wandi iví'piye iweeho'. 24 Wí häyú jáadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee ûnsáhpóe, i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa, hedí p'ánú p'óe iví k'aygídi wínapeepí. 25 Hedí natú, “Nanbí Sedó Jôesi Tádádí naagi' ná'i dîn'an. Nábâa t'ôediwän naa-ádí híwó'di namuu. Naa owôeda'wän wíday'âyjohpídi, hewänbo nää-á naví wôeda' dînjâa'an.”

Mary óetu'an nasáhpúuwí'in hedá iví ay-á i' ay-wondi namúuní'indá

26 Elizabeth sí p'óe nasâamuu ihaydi Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa'aa'i Gabriel gin nakháwä'i' óesan i bú'ay Nazareth gin dâytu'o' iwepiye, oe Galilee nange naná' diwe. 27 Wí khóhtsaapî'

a'yú Mary gin nakháwǎ'iví'piye Gabriel óesan. Mary-ádí wí sen Joseph-ǎdí dakhóhtsaatunpǎ'an, hedi Joseph-á David-ví áy iwedi'i'ba namuu. ²⁸ Hedi Gabriel-di ná'i sengitundi Mary óejay: "Híhchandibo un múuní u Jôesi Tádádí hânho wóesígí'i'. Jôesi Tádá-á u-ádí naji'."

²⁹ Mary ná'in nat'oe ihaydi háa i'ánshaa'amí'in wí'ishaapí, hedi napitú, "Hângúba ná'i sengitun natunda'?" ³⁰ Hedi i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Mary, wí'unkhunwôeda'ípí. Jôesi Tádádí wóesígí'in wônkeekankhâymáa. ³¹ Ót'ôeyan, u-á unsáhpúuwí, hedi wí enúkáy bi'ayyamí, i-á Jesus gin nâakháyǎ'ní. ³² I-á báyékí hay'i namúuní, hedi i' shánkí kw'áye'i namuu'i'di óetu'âamí 'Naví ay unmuu' gin, hedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí bá tsondi hay'i óesôege-í, iví hehǎǎwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay'i namuu waagibá. ³³ I'dá hânhay wânbo t'ǎhkí in Israel t'owaví tsondi dín múuní. Iví tsonkhuu-á há'to hânhay wânbo ûnhǎaní."

³⁴ Mary-di i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óetsika'yan, "Hândidan ná'i napúuwí wa'di wí sendádí wó'thaapídí?" ³⁵ I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "I' Yǎ'dâa'i P'oewǎahâa úwáaní, hedi i shánkí kw'áye'i namuu'i'di iví pinnándí wóetǎǎgé-í, hediho i ay shánkí yǎ'dâa'i bi'ayyandi' Jôesi Tádáví ay gin óetu'âamí. ³⁶ Uví maatu'i Elizabeth wá' sí p'óe nasâamuu tobá ho nakwijópaa wânbo', hedi wí enúkáy i'ayyamí, tobáháa áypí' namuu gin t'owa di'ân wânbo'. ³⁷ Jôesi Tádá-á háa t'ǎhkí ûnkodi." ³⁸ Mary-di óetu'an, "Naa Nanbí Sedó Jôesi Táaví t'ôe'i' omuu. Oda' háa t'ǎhkí untú'i naa dînpúuwí'in." Ihaydiho' i makówáwi t'ôepa'aa'i'di

óejoeʼan.

Mary oe Elizabeth-víʼpiye namää

³⁹ Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhâyʼandi wí búʼay iwepiye iwänähoʼ, iʼ búʼ-á oe Judea nange naʼokúnáʼ niʼge nakʼóe. ⁴⁰ Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, hedi natsʼûndi Elizabeth óesengituʼan. ⁴¹ Elizabeth-á Mary-ví sengitun natʼoe ihaydi iʼ ay iví seephoge imáaʼiʼ iʼaʼyãʼnan. Elizabeth iʼ Yãʼdâaʼi Pʼoewaahâ pín taʼgedi imáadi kaygi natú, ⁴² “Jôesi Tádádá ugíʼ híwóʼdi háäwí wônʼan, shánkí híwó wänbo tʼähkí in wéʼgen kwiyãʼgíʼvíʼwedi, hedá wáʼ iʼ toʼwí úʼaypuyãgiʼoʼi híwóʼbá ônʼamí. ⁴³ U-á Nanbí Sedóví jíyá unmuu, hediho háadan náʼi háäwí hayʼi naa dînpúuwí navíʼ unpuwãʼäädi? ⁴⁴ Ti úhanginná, unpówádí uví sengitun otʼoe ihaydiboʼ, náʼi ay naví seephoge donmáaʼiʼ nahíhchanpóedí iʼaʼyãʼnan. ⁴⁵ Hedi híhchandi u-á unmúuní, gá Jôesi Tádáví tun wóemãgiʼin úpuwagiʼo gin biwäyundedân.”

Mary hânho híhchandi ihéʼoʼ

⁴⁶⁻⁴⁷ Hedi Mary natú, “Pín taʼgedi otúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á hayʼi namuuʼin, hedi naví píʼná khóʼjé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dînmuudân. ⁴⁸ Jôesi Tádádi naa iví tʼôeʼiʼ omuuʼi díʼánshaaʼan, tobá kwʼáyeʼi wóʼmuupí wänboʼ, hedi nää thaa iwedi páadépiyá tʼähkí tʼowa ditúuní iʼdá naagiʼ híwó dînʼannin. ⁴⁹ Taʼgendi iʼ shánkí tsonkhuu imáaʼiʼdá báyéki naagiʼ dînʼan. I-á yãʼdâaʼidaʼ namuu. ⁵⁰ Jôesi Tádá-á in toʼwên iʼ óeʼaʼginninbíʼpiye nasehkanäpoeʼo, in ho diʼâypuwãʼindá hedá in

di'âypuyägi'o'indá wá'. ⁵¹ Báyékí nakaydi he'endi hääwí i'o', hedi in to'wên inbí pí'ná khó'jé dijèngi'ánshaamuu'in t'âmäpiye ovâywádénde'. ⁵² In to'wên tsonkhuu dâymáa'in waa dichaa'in áagépiye i'di ovâywávénde', hewänbo in he'ennin dimuupí'indá shánkí kw'áye ovâytegende'. ⁵³ In dihähsé'nindá híwó'di hääwí ovâymä' dishu'múunídí, hewänbo in kodit'owa dimuu'indá hääwípídíbo-á ovâyjáatäädé'. ⁵⁴⁻⁵⁵ Háa nanbí hehäwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa i'o'. Na'in Israel'in iví t'ôe'in gimuu'in díkhäge'do', hedi wí'ûn'ódepí häädi wänbo t'ähkí Abraham-dádí hedá t'ähkí Abraham-bí äy iwedi'indádi ovâysehkanä'âamídí" gin Mary natú.

⁵⁶ Hedi Mary poje p'óe Elizabeth-ví'webo' iwóyí', hedáhá' iví'piyá iweeho'.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä

⁵⁷ I' thaa Elizabeth i'ayyamídí ûnpówá, hedi wí enúkáy i'ayyan. ⁵⁸ In to'wên iví tsowa dithaa'indá hedá iví maatu'indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví'piye híwó'di namuu'in, hedá indá Elizabeth-ádá dívíhíhchanmáa.

⁵⁹ Wí jáadi naphade ihaydi in t'owa diwáy'ää, i' enúkáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'ámídí. Iví tádá Zechariah waabá óekháyä'khâymaa in t'owadi, ⁶⁰ hewänbo iví jíyá ûntú, "Ha'wáagá joe. John gân äykháyä'ní." ⁶¹ Indi óetu'an, "Hewänbo wé'i wí wänbo uví maatu t'owa ha'wáa wínakháwäpí." ⁶² Hedi inbí mandi i' ayví tádá óehée'an óetsika'yamídí hännan i ay óekháyä'ní'in nada'. ⁶³ I'di wên hääwên ovâydaa'an eedi itä'namídí, hedi wên phéphá'ay ôn'andi ginnân

ita[?]nan: “John gin iví kháwă ûnmuu.” T'ăhkídíbo ovâyháa[?]an. ⁶⁴ Wesebo nahänjudedeedi nahí[?]dee, hedí natú[?] Jôesi Tádá-á hay[?]i namuu[?]in. ⁶⁵ T'ăhkí inbí tsowa dithaa[?]in dí[?]ánde hânnangú napóe, hedá t'ăhkí oe Judea nange na[?]okúná[?] ni[?]ge dithaa[?]indá i[?]gedi dívíhí[?]máa. ⁶⁶ T'ăhkí dit[?]oe[?]in ná[?]i hăäwí i[?]gedi díví[?]ánshaamáa, hedí dívípitsika[?]máa, “Hăawi-angú ná[?]i ay namúuní[?]” Hedí ta[?]gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví mange i[?] ay óemáa.

Hăawi John namúuní i[?]gedi Zechariah ihée[?]o[?]

⁶⁷ John-bí tádá Zechariah ûnmuu[?]i[?] i[?] Yă[?]dâa[?]i P'oewaahâa pín ta[?]gedi imáadí wí Jôesi Tádáví tukhe[?]bi waabá ihée[?]andi ginnân natú: ⁶⁸ “Jaho gitúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá hay[?]i namuu[?]in, i-á Israel-ví Jôesi dínmuu, gá na[?]in iví t'owa gimuu[?]inbí[?]piye gín[?]ăädân díkhăge[?]namídí hedá nanbí hânminbí mangedá díma[?]p'ăădi-ídá. ⁶⁹ Jôesi Tádádá wí hânho kay[?]i aywondi na[?]in dímägi. David-á hân[?]oe Jôesi Tádáví t'ôe[?]i ûnmuu, hedá ná[?]i aywondi-á David-ví ây iwedi[?]i[?]bá ûnmuu. ⁷⁰ Jôesi Tádádí dít[?]ôe[?]an gin ikhây[?]máa[?]in, hedí i[?] hí[?] iví hân[?]oe[?]in yă[?]dâa[?]in tukhe[?]minbí sóphogedi dînsan. ⁷¹ Natú na[?]inbí hânminbí[?]wedi dîn[?]aywoení, in dít[?]ay[?]inbí mangedi díjâa[?]amí. ⁷² Natú nanbí hehăäwin thehtáy pahpá[?]inbí[?]piye nasehkanăpúuwí hedá wá[?] in yă[?]dâa[?]in tun Abraham-dádí ik'û[?]indá há[?]to ûn[?]ôede-í. ⁷³⁻⁷⁴ Jôesi Tádádí iví tun ta[?]gendi Abraham óemăgi nanbí hânminbí mangedi díwhahónídí, hedânho gínkoedí-í khunwôeda[?]ginpídíbo[?] i[?] ây[?]a[?]ginmăánídí, ⁷⁵ hedânho gin ívíkanhondibo t'ăhkí na[?]inbí

wówátsi thaa yä'dâa'in gimúuní, hedá ta'gebo-á nanbí wówátsi-á âyhûuwí" gin Zechariah natú. ⁷⁶ Ihaydá i ay-á óetu'an, "Naví ay, u-á i' shánkí kw'áye na'ándi namuu'iví tukhe'bi gin wóetu'âamí. Hedá u-á i' shánkí natsonji'iví páadé unnú-í in p'ôe igí' mánkhây'amídí. ⁷⁷ U'dá iví t'owa ovâyhangin'ânnamí ovây'aywoení'in inbí t'aywó'di-á dín'owó'yendi. ⁷⁸ Nanbí Jôesi-á gin i'amí gá hânho nasehkanät'óedân, hediho i' to'wí i' thanbí muwâthay waagi'ba namuu'i' oe kw'áyedi nanbí'piye nakä'ägi'o, ⁷⁹ hedi in to'wên in chuwa dâykunwôeda'di khun ni'ge dimännindáho i'di ovâykomääní. I'dáho na'in díkhäge'khâymaa hedânho ánsahaaginpidíbo giyêenídí" gin Zechariah natú.

⁸⁰ John nasôedi iví hangintan wá' ûnsôe, hedi tí'úugédí ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-'inbí jáa its'ant'ôe'an píhay.

2

Háa Jesus na'aypuyä waa

¹ John i' p'ó'p'loekandi na'aypuyä iwáydíba i' Rome-wi tsondi shánkí hay'i Caesar Augustus gin nakháwä'i'di t'ähki t'owa i' nange itsonmaa eejewin ovây't'ôephade dívíkháwäta'kwogihûuwídí. ² Nää páadé in t'owa dívíkháwäta'kw'ódi Quirinius oe Syria nange natsondimuu ihaydi. ³ Hediho t'ähki t'owa inbí thehtáy pahpá'inbí bú'piye dimää dívíkháwäta'kw'ôenídí.

⁴ Joseph wá' ikháwäta'kugiho'. I-á Galilee nange naná' diwedi Nazareth bú'aydi napee, hedi wíyá bú'ay oe Judea nange Bethlehem gin dâytü'o?

iwepiye namää. Joseph-á David-ví ây iwedi⁷i⁷bá namuu, hedi David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hediho Joseph iwepiye ûnpuphóe. ⁵ Joseph-di Mary i-áðí**á** óeho⁷. Indá dakhóhtsaatunpá⁷án, hedi Mary-á nasâamuu. ⁶ Bethlehem daji⁷ ihayhãä**á** i⁷ thaa napó**wá** Mary i⁷ayyamí**dí**. ⁷ Hedi ivi páadé⁷i⁷ ay i⁷ayyan, hedi aa⁷ây iwe óe⁷án**ankí**dí i hãäpanbí húuphébay iwe óek⁷ú⁷, gá ee dívíwho⁷kw⁷óe⁷ó⁷i tewhá iwe wínajâanáhpídân.

*In makó**wá**win t'ôepa⁷aa⁷indi in k'ú**wá** áyí⁷nin ovâyhé⁷an*

⁸ Iwáy bú⁷ay tsowa wáy wên k'ú**wá** áyí⁷nin dikw⁷ó, indá khu⁷déedí oe ahkónu inbí k'ú**wá** dâ**y**âyí**nmá**a. ⁹ Jôesi Tádádí wí makó**wá**wi t'ôepa⁷aa⁷i⁷ inbí⁷piye ovâysan, hedi inbí páadépiye tsíkhagipí dínkwínudee, hedi Nanbí Sedó Jôesiví kohthaydi ovây⁷án**hógí**di hânho dikhunwôeda⁷póe. ¹⁰ Hedi i⁷ makó**wá**wi t'ôepa⁷aa⁷i⁷di ovây**tu**⁷an, “Wí⁷ík**hunwô**eda⁷í**pí**. Bít'ôeyan, naadá híwó⁷di tun wây**má**⁷, t'ähkí t'owa hânho ovây**hí**hchannamí**dí**. ¹¹ Nää thaa oe David-ví bú⁷ wí aywondi un**gí**⁷ na⁷aypuyä. I-á i⁷to⁷wí namuu Jôesi Tádádí óesó**ge**⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoení**dí**, i-á i⁷ shánkí natsonji⁷i namuu. ¹² Hedi nã⁷in bín**mú**uní únhanginnáaní**dí** háa wáy**tu**⁷an waa ta⁷gen namuu⁷in: Wí ay bín**shaa**-í aa⁷ây iwe na⁷án**mu**udi, hãäpanbí húuphébay iwe nak⁷óedí.”

¹³ Tsíkhagipí i⁷ makó**wá**wi t'ôepa⁷aa⁷i-á**dí** wây-á bá**yé**kí makó**wá**win t'ôepa⁷aa⁷in dikeepóe. T'ähkí**dí**bo Jôesi Tádáví⁷gedi híwó díví**hí**⁷máadí ditú⁷, ¹⁴ “Makó**wá** kw⁷á**yé** t'ähkí ditú**uní** Jôesi Tádá-á hânho hay⁷i namuu⁷in, hedi nää oepáa

k'aydá in to'wên Jôesi Tádá óehíhchanmä'indá ánsahaaginpidíbo dikwoní."

In k'úwá áyí'nin Jesus óemúunídí dimää

¹⁵ In makówáwin t'ôepa'aa'in makówápiye diwáypee ihaydi in k'úwá áyí'nin wí'nä táye dívítumáa, "Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná'in napóe'in áymúunídí, i'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí na'in díhangin'ánnan." ¹⁶ Hediho dívíwänäho'di Mary-á Joseph-á hedá i' ay ee háäpanbí húuphébay iwe nak'óedá ovâyshaa. ¹⁷ I' ay óemú' ihaydi háa in makówáwin t'ôepa'aa'indi iví'gedi ovâytu'an waa ditunji'. ¹⁸ T'ähki in iwe diji'in ovâyháa'an i' háäwí in k'úwá áyí'nindi ovây't'ôe'andi dit'oedi. ¹⁹ Mary-á ná'i háäwí t'ähki napóe'i wí'ün'ódepí, hedi háädi wänbo t'ähki i'gedi i'ánsaamáa. ²⁰ In k'úwá áyí'nin inbí k'úwá diji' iwepiye diwáymää, hedi Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáadí ditû' hânho hay'i namuu'in, gá ná'i' háäwí dâymû'i-á dit'oe'i-á namuudân. Tähkí háa i makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâytu'an waagibá napóe.

Jesus i' méesate hay'i eepiye óeho'

²¹ Wí jáadi naphade ihaydi i' ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'an, hedi Jesus gin óekháyä'. Ná'in kháwä-á i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óemägi wa'di iví jiyá únsáhpóepídíbo'.

²² Hedi ihaydiho napóe dán'amídí háa Moses ita'nan waa, in Hudíyo inbí kuu dínmuudi dínkhây'ä' díví'amí'in wí ay na'aypuyä ihaydi, hediho' i' ay oe Jerusalem-piye dânho', i' méesate hay'i iwe Jôesi Tádá óetu'âamídí, "Nanbí ay

wímääní.” 23 Gin dân'an gá nã'in tsontun Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnk'óedân:

T'âhkí in páadé di'âypuyã'in e'nûn áyyãä-á Jôesi Tádá óemääní.

24 Hedá wá' nata'muu in jiyá'indá wíje k'o'wee háa wíje tsidé'ây ha'wâagi'in dâyhûuwí, hedi nã'in tsidé dâyhaydi Jôesi Tádá óemääní. Hediho Mary-á wá' han ikhâymáa.

Háa Simeon Jesus-ví'gedi natú waa

25 Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwã'i'. Iví wówátsi-á ta'ge ihon, hedá Jôesi Tádávi khuu-á ôn'a'gin. Natsíkha Jôesi Tádádí in Israel-'in inbí t'ôephade iwedi ovâywhahóenídí, hedi i' Yã'dâa'i P'oewaahã i-ádí naji'. 26 I' Yã'dâa'i P'oewaahãadibá Simeon óhangin'ânnan wínachuwagí'opí'in i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí óemû'pídíbo'. 27 I' Yã'dâa'i P'oewaahãadi i' hay'i méesate ee Simeon óets'úde. Jesus-ví jiyá-ádí tádá-ádí i' wá' óets'úde, hedânho indi igí' ôn'amídí háa nakhây'ã'in Jôesi Tádá natsonpóe waagibá. 28 Dits'ú' dihaydi Simeon-di i' ay óekê', hedi Jôesi Tádá óekú'daa'andi ginnân natú: 29 “Nanbí Sedó Jôesi, nãbãa hín naa uví t'ôe'i' omuu'i híhchandi díchuwamáa, uví tun bimági waagibá. 30 Naa ohíhchan, gá nãä-á naví tséedí i' aywondi ù'dí dînsandi' dópimû'dân. 31 Hedi nã'indá bi'an t'âhkí nange'in t'owa dâymúunídí. 32 Nã'i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p'ôe in Hudíyo dimuupí'in ovâykeeyamídí, hedi i' namuudi uví t'owa Israel-'indá he'ennin dipúuwí.” 33 Gin Simeon i' ayví'gedi ihée'andi i' tádá-á jiyá-á hânho ovãnhãa'an. 34 Hedáhá'

Simeon-di Jôesi Tádá óedaa'an híwó'di thaa ovänmäänídí, hedá Mary-á óetu'an, “Wáy wên in Israel-'in i' óesígíkáyjí, hediho ovây'aywoení, hebo wây-á wëndá wí'óesígíkáyjípi hediho dipede-e-í. I'dá t'ähkí t'owa háa Jôesi Tádá nada' waagi ovâykeeyamí, hewänbo in t'owadá óejoegikhâymáa, ³⁵ hedi báyéki t'owa háa inbí pí'ná khó'jé di'ánshaamuu waa ovâykeeyamí. Hedi u-á báyéki mänt'óephadekhâymáadi wí to'wídi wí tsijó phá'dí uví pín wônjún waagibá unchaq-í.”

Anna ikú'daa'an

³⁶ Hedá iwebá wí kwee Anna gin nakháwä'i wá' naji?, i-á wí Jôesi Tádáví tukhe'bibá namuu. Ná'i kwee-á Phanuel-ví a'yú ûnmuu, hedi Asher-á iví hehääwi thehtáy pahpâa ûnmuu. ³⁷ Tsé ihay paayo nakhóhtsaa'ánwän, hedi khávéntä'di jónu (84) paayo ûnná iví sen ûnchuu iwedi. Häädi wänbo t'ähkí i' méesate hay'i iwe naji?, hedi háyänbo' ihaadä'odá ijûusu'odá khüu-á thaa-á Jôesi Tádá óe'a'ginmä'. ³⁸ Wa'di Simeon ihí'máa ihaydibá i' kwee nats'ú, hedi i' aygí' Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá iví'gedá ovây't'óe'an t'ähkí in Jerusalem-win ditsíkhakw'ó'nin Jôesi Tádá'dí ovâyma'p'äädi-ídi.

Joseph-ádi Mary-ádi oe Nazareth bú'aypiye dänweeho'

³⁹ Joseph-ádi Mary-ádi dän'an háa Nanbí Sedó Jôesiví tsontun diwe nak'óe waagibá, ihaydáhá' inbí bú'ay Nazareth-piye dänweeho', i-á Galilee nangá nak'óe. ⁴⁰ Hedi i' ay nasô'di nakaypoe'o hedá báyéki hangintandá imáa, hedá Jôesi Tádádá báyéki óekhäge'máa.

Jesus-di in háhkannin i' méesate hay'i ee ovâyhée'an

⁴¹ Paayo p'óe waagi i' Passover shánkí'eedi dinná' dihaydi, Jesus-ví jiyá-á tádá-á oe Jerusalem-piye damää'ä. ⁴² Hediho Jesus tä'di wíje (12) paayo'i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimää, háädi waa díví'o waagibá. ⁴³ I' shánkí'eedi dínk'ewe' dihaydi in t'owa dívíweehondi, Jesus-á Jerusalem-bo iwóyí'. Hewänbo iví tádá-á jiyá-á wíðänhanginnáhpí iwe iwóyí'nin. ⁴⁴ Indá da'ände wây-á t'owa indádí bá dimännindádi naji'in, hedi wí thaa t'ähkí Jerusalem diwedi damää. Ihaydi inbí k'ema'in deeje hedá inbí maatu'in deejá óenuwä, ⁴⁵ hewänbo wí'óeshaapí dí Jerusalem-piye dánwáybun óenuuwä-í dí. ⁴⁶ Wíje thaa naphade ihaydi i' méesate hay'i ee in Hudíyoví háhkannindádi óeshaa. Háa dívíhí'máa'in i'di ovâyt'óeyande hedáhá' báyékí háäwí ovâytsika'máa. ⁴⁷ Iví hangintandá hedá iví hí' in háhkannin ovâytsika'máa'i'dá t'ähkí t'owa dit'oe'in ovâyháa'an. ⁴⁸ Iví tádá-á jiyá-á wíðänhanginnáhpí háa dán'ánshaa'amí'in. Iví jiyádi óetu'an, "Naví ay, háadan gin na'in dí'an? Ti wí'úhanginnáhpí'an u'di báyékí áyíngi uvi tádá-ádi naa-ádi dí mági, hedá t'ämäpiye wítuwämáa?" ⁴⁹ Jesus-di ovântu'an, "Ti wíðänhanginnáhpí'an naa dínkhây'ä' naví Tádávi tewhá ee ochaní'in?" ⁵⁰ Hewänbo háa ovântu'annin wíðaka'pówápí.

⁵¹ Iví tádá-á jiyá-á indádí bá oe Nazareth-piye nawáymää, hedi t'ähkí háa óetu'an waa i'a'gindo'. Iví jiyá ná'i háäwí t'ähkí napóe'i wí'ûn'ódéndepí.

⁵² Hedi Jesus-á nasôemändi shánkí báyékí hangin-

tandá ihónde?, shánkí nasenpuwamän, hedí Jôesi Tádá-ádí in t'owa-ádí shánkí wänbo óesígi.

3

John i' p'ó?p'oekandi'di Jôesivi tun in t'owa ovâytunphadende?

¹⁻² Tiberius Caesar t'ähkí i' Rome-wi nange tä'di p'ánú (15) paayodi natsonji' ihaydi, Zechariah-ví ay John i' p'ó?p'oekandi' oe ahkónu naji', hedí Jôesi Tádádí òetü'an iví hí' ònt'òe'amídí. Ihayhãäbá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnän, Herod-ví tí'ûu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnän, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnän, hedá Annas-ádí Caiaphas-ádí owha' p'ó'dédí'indá damuu. ³ Hedí John t'ämäpiye Jordan p'o'k'ay tsowa i'ge najidi in t'owa Jôesivi tun ovâyt'òekanhon. Ovâytumáa, “Unbí t'aywó'di binjoe'an hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, hedá naadá wâyp'ó'p'oe'amí.” ⁴ Hedí nã'i háa John i'o waa Jôesi Tádávi tukhe'bi' Isaiah iví ta'nin diwe ho ita'nan. Ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúuní,
 'In p'òe binkhây'an i' shánkí natsonji'igí?
 Hã'i p'òe'ây wá' igí' binta'ge'an.

⁵ T'ähkí hége'ây napidedee-í.

T'ähkí okú-á p'indá natayedipúuwí.

Wáy namääginá' deejá nata'gepúuwí,
 hedí i' p'òe nabòebòená'di' nata'gepúuwí.

⁶ Hedí t'ähkí t'owa dâymúuní Jôesi Tádádá t'owa ovây'aywonde'in.'

7 Hânho báyékí t'owa dimää'ä John-di ovâyp'ó'p'oe'amídí. I'di ovâytu'máa, "Un pääyu wí phaa iwedi íshavemännin waaginbá ímuu'in, to'dan wovâytu'an háa úví'amí'in, hedânho Jôesi Tádádí wíwovâyтуhchäänú-ípídí? 8 Híwó úví'âamí hedânho nakeepúuwídí unbí t'aywó'di ta'gendi bînjo'e'annin. Wí'íjêngitúunípi, 'Abraham-bí ây iwedi'inbá gimuu.' Nă'in wâytu'amí, Jôesi Tádá-á nada'dáho ûnkodi nă'i k'uu năâyé nak'wó'didi wây-á Abraham-bí ây ovâypa'ídí. 9 Năaho gin waagibá napoe'o: Wí k'uuwée-á ho nakhâymuu wí tay púu nú' óets'âa-ídí. T'ăhkí i' tay nabaypoe'opî'-á óets'âa-í, hedi phaa iwe óechäänú-í."

10 Hedi in t'owadi óetsika'yan, "Hân gínkhây'ă' íví'amí'in háa untú waa wígínpuuwípídí?"

11 I'di ovâytu'an, "Gá ginnân: Wí to'wí wíje k'éwé'in to ûnk'óedáho', i-á ûnkhây'ă' wéhpêe wí to'wí ûnk'óepí' óemääní'in. Hedi wí to'wí ûnkoegí'bán'yendi-áho ûnkhây'ă' wí to'wí ûnkoegí'kw'óhpí' óemääní'in."

12 Wên tax phahsannin iví'piye dimää ovâyp'ó'p'oe'amídí, hedi ditsikapóe, "Hăhkandi', heyâa na'indá, hân íví'amí?"

13 I'di ovâytu'an, "I' chă' hăyú unbí tsonnindi wovâytu'an ihayda'mân bînwé'ge'amí."

14 Hedá wên sundado-á ditsikapóe, "Heyâa na'indá, hândá íví'amí?"

I'di ovâytu'an, "Hăyú wovâywá'âa'i'di bíhíhchannan. T'owa wíwínkaygi'amípi wíyá shánkí wovâymäänídí, hedi háa in t'owa híwóhpí wídíví'anpídáho', wí'ovâytu'âamípi híwóhpí díví'annin wí chă' inbí'wedi bínhóenídí."

15 In t'owa dichanpoe'o wí hăäwí

hay'i napuwagi'o waagibá, hedi John i p'ó'p'oekandivi'gedi báyéki dívi'ánshaamá, tigúba i-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí. ¹⁶ Hedi John-di t'âhkídíbo ovâytu'an, "Naadi p'oedida' wâypp'ó'p'oe'o', hewänbo wí to'wí navi shánkí tsonkhuu imáa'i napowagi'o, naa ihay híwó'di wó'muupí iví anto wänbo dönpl'äädí-ídí. I'dá wiyá pi'wí p'ó'p'oekan waagibá wovâymääni. Wáy wên un i' Yä'dâa'i P'oewâhâa wovâymääni, wáy wëndá phaadá wovâyтуhchäänú-í. ¹⁷ I-á nakhâymuu t'owa ovâyweejé-ídí, wí to'wí i' táhtân i' tákhowa iwedi iwijende waagibá. I' táhtân iwé'ge'an dihaydi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i' tákhowa-á wí phaa hânhay wänbo naphahpaädipî' iwe ich'âani." ¹⁸ Shánkí wiyá tun gi'bibá John-di kay'indi in t'owa ovâyhée'an, Jôesi Tádávi híwó'di tun ovây't'ôe'odi. ¹⁹⁻²⁰ Hedá John-di Herod wá' óetu'an i' kwee Herodias-ádi t'aywó i'annin. Tobá Herodias-á Herod-ví tí'ûuví kwee ûnmuu wänbo' ônkê'. Báyéki wiyá t'aywó'di-á Herod i'an, hedá wá' John óepansóge, hedi ná'in in shánkí p'ändíkî' i'annin namuu.

Jesus óep'ó'p'oe'an

²¹ John-di t'âhkí in t'owa ovâypp'ó'p'oe'o' ihaydi Jesus wá' óep'ó'p'oe'an. Hedi iwebá Jesus ijûusu'o' ihaydi makówá nakhuudee, ²² hedi i' Yä'dâa'i P'oewâhâa wí k'o'wee waagibá natú'muudi nawândi Jesus-ví'di isóge, hedá wí tun makówádí napeedi ginnân natú: "U-á navi ay wísígí'i-ân unmuu. Hânho u'di ohíhchan."

Jesus-ví páadáe kã'äã'in t'owa ûnmuu'in

²³ Jesus-á madi powintä (30) paayo'i namuu páadé its'anháhkánjýé ihaydi. T'owa-á di'ân i-á Joseph-ví ay namuu'in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu.
²⁴ Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu,
²⁵ Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahum-bí ay ûnmuu, Nahum-dá Esli-ví ay ûnmuu, Esli-á Naggai-ví ay ûnmuu,
²⁶ Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semein-bí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu,
²⁷ Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu,
²⁸ Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu,
²⁹ Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu,
³⁰ Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu,
³¹ Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu,
³² David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu,
³³ Nahshon-dá

Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu, ³⁴ Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu, ³⁵ Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu, ³⁶ Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shem-bí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu, ³⁷ Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu, ³⁸ Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

4

Penísendi Jesus óetayinde?

¹ Jesus i? Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadi in Jordan p'o'k'ay naná? diwedi nawáymää, hedi i? Yä'dâa'i P'oewaahâadi ahkónupiye óeho? ² Iwe jónántä (40) thaa i? Penísendi ikhääde? óet'aywóhkannamí. I? jónántä thaa t'ähki hääbo wí'ik'oepí, hedi t'ähki i? thaa naphade ihaydi haadi óemáa. ³ Hedi Penísendi óetu'an, "Jôesi Tádáví ay unmuudáho ná?i k'uu näwe nakw'ó'di nâajôení napávapa'ídi." ⁴ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'ámí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû?",

T'owa-á wíyá shánkí díntáy páváví'wedi hedânho
in kodi wówátsi dâymá've-ídí."

⁵ Hedáhá' i' Penísendidá owáy kw'áyepiye naná'
diwe Jesus óepiye, hedi t'ähkí nange náã oepáa
k'aydi wémûudibo' ônkeeyan, ⁶ hedi óetu'an,
"Naadi t'ähkí tsonkhuu t'ähkí ná'i nan deeje
wímääní, inbí sa'wó'di hääwí wóegé. Ná'i-á t'ähkí
naví mange dínkw'ódihó', hedi to'wí naa oda'i
dómääní. ⁷ Hedânho naví páadépiye bidége'disógedi
dí'a'ginmäänídí, ná'i t'ähkí uvî' úmúuní." ⁸ Jesus-
di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'ámí. Jôesi Tádáví
ta'nin diwá ginnân ûnta'muu:

Jôesi Tádá i' shánkí natsonji'i'vá namuudi
bîn'a'ginmääní.

I-á unbí Jôesi únmuu, hediho i'da'mân
bîn'a'geení."

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye
óeho', hedi i' méesate hay'i shánkí natu'wân deedi
óepiye, hedi óetu'an, "Jôesi Tádáví ay unmuudá
náwedi óke't'ave, ¹⁰ gá Jôesi Tádáví ta'nin diwe gin
nata'muudân:

Jôesi Tádá iví makówáwin t'ôepa'aa'in itu'ámí
wóe'áyíngi'ámídí.

¹¹ Hedá gin wá' nata'muu:

Indidânho inbí man diwe wóeyâa-í hedânho k'uu
eedi wíwí'ânchäänú-ípídí."

¹² Jesus-di óetu'an, "Joe, háa untú waa há'to
dáy'ámí, gá iví ta'nin diwebá ûntû'dân,

Uví Jôesi i' shánkí natsonji'i' namuu'i' wínâatayi'nípí
nâamúunídí háa in natú'in i'ámí'in háa joe."

13 T'ämäge háa Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhää ihaydi Jesus-ví'wedi ijâa'an wiyá wáygedí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú'ay óejoegi'an

14 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadá Jesus báyéki pinnán óemägi, hedi Galilee-piye iwáybun. T'ämäpiye i' bú' eeje t'ähki t'owa Jesus-ví'gedi dit'oe, ¹⁵ hedi t'ähki Hudíyóvi méesate eeje i'di ovâyhá'o', hedi t'ähki t'owadi kw'áayébo' óemáa.

16 Jesus oe Nazareth bú'ay napówá, nasôe iwe'i bú' namuu. I' kaykhanwówá thaa in Hudíyóvi méesate'ay ipiye namää, häädi wänbo t'ähki i'o waagibá. Iwínú Jôesi Tádávi ta'nin diwedi in t'owa ovây tunnamídí, ¹⁷ hedi indi in ta'nin Jôesi Tádávi tukhe'bi Isaiah ita'nannin ôn'an, hedi imahsanusuudi ná'i hí' nata'muu iwe ishaa:

18-19 Nanbí Sedó Jôesi Tádádi i' Yä'dâa'i P'oewaahâa naa dînsan, hediho i-á naa-ádi naji',
gá naa díde'mandân in sehkanäwó diwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídí dovây mahpädikhây máa'in,
in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâywáykáyjídí,
in áagé diwhá'vennindá dovâywáytaygé-ídí,
hedá t'owa-á dovâytu'âamídá ihaydiho naná Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânho híwó'di namuu'in.

20 Hedáhá' Jesus in ta'nin iwáymahsanu, hedi i' méesate iwewi khäge'di' ônwáy'andi isóge. T'ähki ee méesdiwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

Iʔdi naa dísan in pan dovâyt'ôeʔamídí
 dovâymahpădikhâymaaʔin,
 in tsíʔt'aaʔindá inbí keetandá dâywáykáyjídí,
 in áagé diwhăʔvennindá dovâywáytagé-ídí,
 hedá t'owa-á dovâytate dikw'óʔnindi Jesus
 hânho óedamúndeʔ. ²¹ Ihaydáháʔ Jesus-
 di ovâytuʔan, “Năʔi hăăwí Jôesi Tádáví
 taʔnin diwe nataʔmuuʔi-á ho napóe năă
 thaa ít'ôeyankw'ôndiboʔ.”

²² T'ăhkídíbo dichanpóe híwó ihéeʔannin. T'ăhki
 ovâyháaʔan, gá saʔwóʔdi tundi ovâyhééʔandân,
 hedi ditûʔ, “Hádídán năʔi hăăwí ûnhanginná? Ti
 Joseph-ví aydaʔmân wíʔûnmuupíʔan?” ²³ Iʔdi
 ovâytuʔan, “Mađi undi năʔi tuní,

hedá t'owa-á dovâyt t'owa ditûʔdi dítuʔăamí,
 ‘Woekandi, páadé bipihehkháaʔamí.’ Han
 ítúdáho unbí híʔ ginnân úntundaʔí: Un ít'oe
 háa ee Capernaum búʔay dáyʔannin, hediho
 năă-á năă naví ówínă wáʔ han waagibá
 naa dínkhâyʔăʔ dáyʔamíʔin. ²⁴ Hewânbo
 naadá taʔgendi wâytuʔamí, wí Jôesi Tádáví
 tukheʔbiʔ-á iví nange iweho wíʔóesígíʔohpí.
²⁵⁻²⁶ Naadá wâytuʔamí háa báyéki paayo
 phade taʔgendi napóeʔin, Jôesi Tádáví
 tukheʔbiʔ Elijah nawówájiʔ ihaydi. Pojedá
 píngé paayo wíʔikwaʔnanpí, hediho t'ăhki
 iʔ nange wáy báyéki dihaapóe. Hedi tobá
 Israel-win kwiyaʔ inbí senăʔ dínʔahánnin
 báyéki diji wânboʔ, hăʔin kwiyaʔbíʔwepiye
 Jôesi Tádádí Elijah óesaanívíʔwedi oe Sidon
 búʔpiyân óesan, wí búʔ Zarephath gin
 dâytuʔoʔ iwepiye, wí kwee iví sen ûnchuuʔiʔ

óekhäge?namídí. 27 Hedá wá? Jôesi Tádáví tukhé?bi? Elisha nawówáji? ihayhää, báyéki in Israel-win diphéetaymuu, hedí wénä wänbo in wídiwówapí. Wí sen Naaman kin nakháwǎ?ida?mân nawówa, hedí i-á Syria nangewi-ân namuu.” 28 In méesate ee dikw'ó'nin ná?i dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe. 29 Tsíkhagipí dívíwínúdí i? bú?dí já?wépiye Jesus óechänupiye. I? bú?-á okú wáhkí nak'óe, hedí oe okú kw'áyepiye óepiye t'owá k'áygedí óeke?t'âave-ídí. 30 Hewänbo i-á inbí jáagé i?ge naphadedíbo? iwedí namää.

Jesus-di wí yǎ?dâapí? p'oewaahâa wí senbí?wedí óekhepiye

31 Ihaydá Jesus-á wíyá Galilee nangewi bú?ay Capernaum gin dâytü?o? iwepiye namää, hedí i? Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinná? dihaydi in t'owa ovâyhá?o?. 32 In t'owa háa Jesus-di ovâyhá?annindi ovâyháa'an, gá wí to?wí báyéki tsonkhuu imáa?i waagibá ihí?máadân. 33-34 Iwebá wí sen na?än wí yǎ?dâapí? p'oewaahâadi óemáa?i?, hedí ituwínú, “Ívi?wän ü Jesus Nazareth-wí?, ánpí dí'an. Ti un?ää dí't'ahâanú-ídí gáhân? Naa dînhanginná to?wí unmuu'in — ü-á i? t'ähkí yǎ?dâa?i? unmuu, i? Jôesi Tádáví wóesandi?.” 35 Jesus-di i? yǎ?dâapí? p'oewaahâa t'aydi óehée?andi óetü'an, “Hânda?dibo?, hä?i senbí?wedí ópeeve.” I? p'oewaahâadi i? sen in t'owaví páadépiye óekanu, hedí i senbí?wedí napee wí?óewa?anpídíbo?. 36 T'ähkí dikw'ó'nin ovâyháa?andi dívítumáa, “Jesus-ví hí?-á hânho

ûnkay. I-á báyéki tsonkhuu ûnk'ôe in yä'dâapí'in p'oewaaḥâa to'wênbí'wedi ovâypeejôenídí, hediho dâya'a'gindo'." 37 Hedi t'âmäpiye t'âhki in t'owa iwéngéwin iví'gedi dívíhí'máa.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháamägi

38 Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedi napee, hedi Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwijo ûnhaydi hânho natsáwäp'íde', hedi Jesus igí' ônkḥä'ge'daa'an. 39 Hediho Jesus namäädi i' kweeví whohte hânge iwínú, hedi i' tsáwäp'íde i kweeví tú'dí napee-ídí ijôn. Wesebo i' tsáwäp'íde ûnhándí i' kwee ishaa, hedi ovâyhúujôn.

40 Nathantsudemän dihaydi i' kaykhanwówá thaa ho naphade, hedi to'wên wây-á dihay'in dínkw'ó'nin Jesus-ví'piye dâyo', tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedi iví mandi ovâytägedi t'âhki ovâyhehkháamägi. 41 In yä'dâapí'in p'oewaaḥâa báyéki t'owaví'wedi dínpee, hedi dipee'ädi dívítuwínú, "U-á Jôeso Tádá-ví ay-ân unmuu." Hewänbo i'di t'aydi ovâyhée'andi wiyá wí'ovâyhí'mägipi, gá dínhanginnândân i-á nammu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi wa'di wínada'pí in t'owa dínhanginnáanídí to'wí namuu'in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate'ây eeje in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'o'

42 Namuwäthay ihaydi Jesus ee bú'dí napee, hedi wäḥää tóebo wínathaapí iwepiye namää. In t'owadi óetuwäho', hedi óeshaa ihaydá dívíkhääde' inbí'wedi wí'ijâa'amípidí. 43 Hewänbo i'di ovâytu'an, "Naa dínkhây'ä' i' wé'ge'i bú'ây eejepiye omú-i'in, hedânho dovây't'ôe'amídí

nä'i híwó'di tun hádídí Jôesi Tádádí in t'owa ovâysíghónde' i'gedi. Hangí'ânkun naa dísan.”
 44 Hediho Jôesi Tádáví tun i' Hudíyoví méesate'ây eeje in Hudíyoví nange i'ge t'âhkí ovâyt'ôekanhon.

5

Jesus-di ivi páadé'in khäge'nin ovâyde'man

1 Wí thaa Jesus i' p'oekwîn Genessaret gin dâytu'o' iwe tsowa wáy nawin, hedi báyékí in t'owa dívíchänumáa shánkí ivi nú'piye dívihâädi-ídí hedânho shánkí híwó Jôesi Tádáví hí' dit'oe-ídí. 2 Wíje kophé owáy p'o' k'áygé wáy da'ändí imû'. In paawó'indá wíyá wáygé diji' inbí pa'akanu'i dâyo'wêedi-ídí. 3 Wí kophé-á Simon-bî' ûnmuu. Jesus iwe itógidi Simon óedaa'an háy p'oe iwepiye ônhâädi-ídí, hedi iwáygé isógedi in t'owa ovâyhá'an.

4 Hedi ovâyhí'bowa ihaydi Simon óetu'an, “Uví kophé oe shánkí nawä'an diwepiye mänhâdi, hedi unbí pa'akanu'i binwhájé hedânho bînpaawhahóenídí.” 5 Simon-di óetu'an, “Háhkandi', khun t'âhkí hânho ívit'ôe'an, hedi wêe wänbo paa wí'âywhahkê'pí. Hewänbo nää-á gin u' untúdího i' pa'akanu'i dówhaajé-í.” 6 Hedi han díví'an dihaydi báyékí paa dâywhahógi, hedi inbí pa'akanu'i dînsivekhâypoé. 7 Hediho dívímanwádá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídí ovâykhäge'namídí, hedi indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhkí dînp'ídepóedí báyékí dînpaaku'undi ovây'ugekhây'an.

8 Simon Peter háa napóe'in imû' ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedi óetu'an, “Nanbí Sedó,

naví'wedi óhadi, naa-á t'aywóhkandida' omuu." 9 Ha'wâa Peter natú gá óeháa'andân báyéki paa dâwhahógidi, hedi t'ähki in diho dívímanwádá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídi ovâykhäge'namídi, hedi indá dipówa ihaydi in wíje kophé t'ähki dínplídepóedí báyéki dínpaaku'undi ovâyi-ádi diji'in wá' ovâyháa'an. 10 James-ádi John-dádi hanbá dachanpóe. Ná'in wíje sená'dá Zebedee-ví ây damuu, hedi indádi Simon-dádi wé'ge dânpaawó'o'. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípi. Nää-á paa mänhónde?, hewänbo nää iwedi páadépiyá t'owa-ân naagí' dínkhonkhâymaa." 11 Inbí kophé oe p'o kíngépiye dâwáyhádidi háäwí dínkw'ó'di t'ähki dâyjoe'an, hedi Jesus óeyuho'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ónhékháa'an

12 Wí thaa ee nangebá wí bú'ay iwe Jesus naji', hedi wí sen iví tú' t'ähki naphéetaymuu'i' Jesus-ví páadépiye idége'disógedi ip'ó't'ää, hedi óekhäge'daa'andi óetu'an, "Dínhanginná u-á úkodi'in ná'i phéetay dínjâ'amídi, unda'di." 13 Hedi Jesus ikhóhtäädi iví mandi i' sen óetägedi óetu'an, "Oda'-ákun wíhekháamäänídi. Unhekháapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ûnhán. 14 Hedi Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínâat'óe'amípi. Moses-di wovâyjôn wí háäwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jóesi Tádá óemäänídi, hedânho in t'owa ovâyhangin'ânnamídi iwówa'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an." 15 Hewänbo nää-á shánká báyéki t'owa Jesus-ví'gedi dínhanginpóe, hedi báyéki t'owa t'âmaphä'gedi di'äädi dívíwé'ge'an ónt'óeyaanídi

hedá i'ḍi ovâyhehkháamäänídá. ¹⁶ Hewänbo i'ḍi ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namää ijûusu'ámídí.

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipî' ònhehkháa'an

¹⁷ Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o', hedí wên Pharisees-ádí hedá wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđí iví tsowa wáy dikw'ó. Nă'indá dí'ăă i' bú'ây eejedí oe Galilee nange Judea nangá nakw'ó'dí, hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tádáđí Jesus báyéki kay óemăgi in t'owa hehkháa ovâymäänídí.

¹⁸ Ihayḍibá wên senă' dipówá, indá wí sen ûn'a'yäkankodipî' wên whohpa'ay eedí nak'óedí óekán, hedí dívíkhăă ívepiye óets'ûude-ídí hedânho Jesus-ví páadépiye óek'úuwídí. ¹⁹ Hewänbo oe íve in t'owa dibá'yendi háđíđí óets'ûude-í'in wíđâyshaapí, hedího oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyháđíđí dâykho'jéphohkíđí, hedí i' sen iví whohpa'ay wóegé in t'owaví jáađí óewhaje Jesus-ví páadépiye. ²⁰ Dâywäyümáa'in Jesus-di ovâymû' ihayḍi i' sen óetu'an, "K'ema, uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

²¹ In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđí in Pharisees-ádí dívítumáa, "To-an nă'i namuu gân na'ánde'? Jôesi Tádáđá'mân ûnkodí t'aywó'di i'owóejé-ídí, wíyá to'wí wänbo-á joe. Hedího nă'i sen gin ihí'máađí Jôesi Tádá óe'a'ginhánunde'."

²² Jesus ûnhanginná háa dí'ánshaamuu'in, hedí ovâytsika'yan, "Heháađan gi'bi ánshaa bînmáa?"

²³ Naa otúđá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa otúđá, 'Ówínúđá ójíyé,' wé'i-an shánkí wínabâapu'wanpí hedânho bînmúunídí háa ta'gendi dînkodí'in háa joe? ²⁴ Năä hăăwí dókhâymáa wâykeeyámídí naa

t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i' dînk'óe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóejé-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipí'-á óetu'an, "Naadi wítumáa, ówínú, uví whohpá'ay mánke'di uví'piye unnú-í." ²⁵ Wesebo i' sen in t'owaví páadépiyebo' iwínú, hedi iví pa'ay iwe ûnk'óe'i' ikê'di iví'piye iweeho', Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi namää. ²⁶ In t'owa hânho ovâyháa'an hedá dikhunwôeda'póe. Hedi indi wá' Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi ditú, "Nää thaa âymû' wí hääwí hânhay wänbo âymû'pî'."

Jesus-di Levi óetu'an i-ádi namú-í'in

²⁷ Nää'i t'ähki napóe ihaydi Jesus i' bú'ay iwedi namáadi wí tax phahsandi Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i' tehwa'ay ee na'ándí. Jesus-di óetu'an, "Naa-ádi ókã've." ²⁸ Levi iwínúdí hääwí t'ähki ûnk'w'ó'di ijoe'andi Jesus-ádi namää.

²⁹ Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho'di ônshánki'eedipaa. Wây-á báyéki tax phahsannindá hedá wây-á t'owa-á dikw'ó indádi dívihúujodi. ³⁰ In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi wí'ovâyhí'anpí Jesus-á nã'in t'owa-ádi ihúujo'in, hediho Jesus-ví khãge'nin ovâytsika'yan, "Heháadan nã'in tax phahsannindádi hedá nã'in wé'gen t'ôeyanpí'in dimuu'indádi úvihúujo'?" ³¹ Jesus-di ovâytu'an, "In dihay'indã'mân wí woekandi dîntáy, in dihaypí'indá joe. ³² Naa o'ää in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'âamídi inbí t'aywó'di dâyjoe'amídi, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin di'ãnde'indá joe."

Jesus haq̄dä i'gedi óetsika'yan

³³ Wên t'owadi Jesus óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandivi khäge'nin ihayda' dívíhaq̄dä'o hedá báyéki dívíjûusu'o', in Pharisees-vi khäge'nin wá' hanbá díví'o'. Heháadan uví khäge'nin húukandádí suwä-áq̄dä' díví'o'?" ³⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi ti únkodi i' soyingivi k'ema'in bínhaq̄däkannamí'in wa'di i' soyingi indádí najidibo'? Hedân joe. ³⁵ Hewänbo owáy hãädi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhâmáa, ihaydânho dívíhaq̄dä'amí." *

Jesus-di ovâythayjo' in Hudíyoví hay'owáydi'í khuu-á hedá ivi ts'aq̄abi khuu-á wíðänwóndepí'in

³⁶ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "To'wí wänbo wên to ts'aamin diwedi wí'isívéndepí wây-á to naphohchá'nin diwe it'i'k'úuwídi. Han waagi i'andá, in to ts'aamin wí pho ûnchaní, hedá in to ts'aamin diwedi'in t'ihku-á wá' há'to in to khannin deedi híwó nakeet'ôení. ³⁷ Hedá wá' to'wí wänbo wí méena ts'aq̄abi' k'úwá khowa múu kayjee eeje wí'ikuudepí. Gin waagi i'andá, i' méenadi i' múu óephuudi óepâave-í, hedá i' méena nacha'dee-í hedí i' múu-á óepedee'amí. ³⁸ Nakhây'ä' méena ts'aq̄abi-á wí k'úwá khowa múu ts'aq̄abi' eeje óekuu-í'in. ³⁹ Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwädá há'to méena ts'aq̄abi-á disuwäda'í. Ditúuní, 'Ná'i méena kayjee-á shánki híwó'di namuu'."

* **5:35** Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'bá namuu, hedí ivi khäge'nindá i' soyingivi k'ema'in waaginbá-á dimuu.

6

Jesus-á kaykhanwówá thaa wá' natsonji'

¹ Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná'di', Jesus-ádí iví khäge'nindádí wí táhtân nava i'ge dimän, hedí iví khäge'nin dâyták'éthohon, hedá inbí mandi dâyhoo'andi i' táhtân dâyk'o'. ² Wên Pharisees-di ovâytu'an, "Kaykhanwówá thaa háa úví'o waagá nakhâk'óe. Heháadan ha'wâa úvíkanhon?" ³ Jesus-di ovâytu'an, "Undá bîntunnapí'an háa David hedá in senä' i-ádí diji'indádí hân'oe díví'annin dihähsên dihaydi. ⁴ Jôesi Tádáví tewhá ee David nats'ûndi i' pává ee nasaa'i' ihógi hedí ik'oe, hedá in senä' i-ádí diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Tádágí' ûnwijesaa wänbo', hedího in owha'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídí." ⁵ Jesus nã'in wá' ovâytu'an: "Naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúunídí háa t'owa kaykhanwówá thaa dínkodí'in díví'amídí."

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' õnehkháa'an

⁶ Wíyá kaykhanwówá thaa naná' diwe Jesus wí Hudíyoví méesate'ay ee nats'ûndi in t'owa ovâyhá'o'. Wí sen iví ko'díngedí'in man ûnt'aamuu'i' iwe na'än. ⁷ Wên Hudíyoví khoo dâyhá'o'indá hedá wên Pharisees-á wá' dikw'ó. Indi áyíngidi óemunde tigúba kaykhanwówá thaa wí to'wí hekháa óemääní'in, hedí gin i'andáho' õnt'e'p'êede-í. ⁸ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedí i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ówínúdí nää páadépiye ókã've." ⁹ Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Nã'in

tsika wâytsikakhâymaa: Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe ívî'ámídí: Ti gínkhây'ä' wí to'wí ívî wówátsi ây'aywoení'in háa âyháyjî'in?" 10 Hedî íbéedí wí'ínbo ovâyúmunde', hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtää." Hedî íkhóhtäädî ívî man ûnwówadî páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe. 11 Hewänbo in dikw'ó'nin hânho dit'aydî dívítumáa hânngú Jesus dâý'amí'in.

Jesus-di tä'dî wíje senä' ovâyde'man ívî khäge'nin dimúunídí

12 Ihayhäädihkí Jôesi Tádávî'piye ijûusu'an. 13 Nathay ihaydî ívî khäge'nin ívî'piye ituhkännan, hedî in diwedî tä'dî wíje ovâyde'mandî ná'ínbá ovâytu'an, "Undá naví t'ôekhuwa'in ímuu." Ginnân dikháwä: 14-16 Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhâwämägi), hedá Andrew-á (i-á Simon-bí tí'ûu-á ûnmuu), hedá James-á, John-dá, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedá wíyá wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedá wíyá wêe Simon-dá (i-á "I' Zealot namú'de'i" gin wá' óetu'o?*), Judas-á (ívî tádá-á James gân ûnkháwä), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymaa'i-á namuu).

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhekkháamägi

17 Okú kw'áyedî t'âhkídíbo diwá, hedî Jesus nanantayedíná' diwe iwínú. Báyéki in óeyuuhonnin i-ádí diji' hedá báyéki wây-á t'owa-á wá', indá di'ää Jerusalem bú'dí, hedá wíyá wáygedá Judea nantaa búgedî, hedá i'

* 6:14-16 In Zealot t'owa-á Israel nangegi' dívíhänbo' in Rome'in ovâykhehpeeyé-ídi

mâap'oe p'o' k'áygéwin bú' Tyre-á Sidon-dá tsowadá wá' di'ää. ¹⁸ Nă'in t'owa-á di'ää Jesus ônt'ôeyaanídí hedá inbí hay ovâyjâa'amídí. Hedá in yă'dâapí'in p'oewaahâadi ovâyt'ôephadekando'in wá' di'äädi dihehkháapóe. ¹⁹ T'ăhki in t'owa dívíkhăăde' óetăăgé-ídí, gá wí pínán ûnpee'i'di dihaywówa'dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu'an to'wên dimuu dâyhíhchanmá've-í'indá hedá híwóhpi dínpuuwí'indá

²⁰ Jesus ibéedí iví khăge'nin imúndedi ovâytu'an, “Un sehkanăwó íwówáji'in híhchan bînmá've-í, gá Jôesi Tádávi t'owa ímuudân. ²¹ Un năă bînhăphadende'in híhchan bînmá've-í, gá íshuhpúuwídân. Un năă íséeji'in híhchan bînmá've-í, gá híhchandi úvíp'áhkaa-ídân. ²² Naa t'ăhki t'owagi' o'aypuyă'i' omuudi t'owadi wovâyt'aydá hedá wovâyjoegimáadá hedá t'ămăge unbí'gedi dívíhí'máadá hedá t'aywóhkannin ímuu gin wovâytumáadá, híhchan bînmá've-í. ²³ Gin waagi únpoedá íhíhchăă-í hedá úvíhíhchanchăănú-í, gá in t'owadi han wovây'andibo Jôesi Tádávi báyéki híwó'di hăăwí oe makówá wovâymăänídân. Wí'ún'ôede-ípí nă'in t'owavi hehăăwin thehtáy pahpá'indi wá' in Jôesi Tádávi tukhe'min hanbá ovây'an.

²⁴ “Hewänbo un năă íkodit'owamuu'in t'ôephade únpúuwí, gá undá unbí híwó'di thaa ho únphadedân. ²⁵ Un năă íshu'muu'in t'ôephade únpúuwí, gá undá íhăapúuwídân. Un năă íp'âaji'in t'ôephade únpúuwí, gá undá íbo'aapúuwídân hedá íséeeyêení. ²⁶ T'ăhki t'owa unbí'gedi híwó dívíhí'máadá t'ôephade únpúuwí. Háadi? Gá nă'in

t'owaví hehääwin thehtáy pahpá'in híwó' báho dívihée' andân in hójo' inbí'gedi ditú'in Jôesi Tádávi tukhe'min dimuu'in."

Jesus-di ovâytü'an dínkhây'ä' inbí hânmin ovâysígí-í'in

27 "Hewänbo un naa dînt'ôeyande'in naadi wâyümáa, unbí hânmin bînsígí-í, hedá in wovây't'ay'indá híwó'dá bîn'amí. 28 Jôesi Tádá bîndaa'amí wí hääwí híwó'di ovây'amí'in in to'wên híwóhpí' únpúuwí'in dida'in, hedá in to'wên unbí'gedi wovâyjânäkíhée'o'ingí' ovâyjûusu'amí. 29 Wí to'wídí wéhángedí wovâyts'emaphávedi, oe wéhángedí wá' bînts'emaphavemääni. Wí to'wídí unbí k'éwé'in to wovâykê'di, unbí to wá' wovâykáyjídí wívínkhâ'amípi. 30 Wí to'wídí wí hääwí wovâydaa'andi bînmääni, hedi wí to'wídí wí hääwí únmuu'i wovâykê'dá, wíyá wívíndaa'amípi. 31 Háa t'owadi un wovây'amí'in ída' waagibá, hanbá bîn'amí.

32 "In to'wên wovâysígí'indá'mân bînsígídá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. In t'aywóhkannindi wänbo wá' ovâysígí to'wên in ovâysígí'in. 33 Hedi in to'wên híwó wovây'o'ingí'dá'mân híwó bîn'odá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá' híwó ovây'o' in to'wên híwó in ovây'o'in. 34 Hedi in to'wên wovâywáywá'âa-í'indá'mân bínchä'píyémädá, ti híwó úví'o gin t'owa ditúuní? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá' wây-á t'aywóhkannin dâychä'píyémä', dínhanginnândáho háyú

dívípiyémgí ihaybá ovâywáywá'âa-í'in. ³⁵ Ginnân úví'amí: Uví hânmin bînsígí-í, hedá híwó'dá bîn'amí. Bînpíyémgí hääwí, hedi i'gedi wí'úví'ánshaa'amípi háa wíyá bînhóení háa joe. Gin waagi úví'andi, wíyá shánkí híwó bînhóení, hedi ta'gendi i' shánkí kw'áye na'ándivi ây ímuu gin t'owa ovâykeeyamí. I'dá in to'wên dikú'daapoe'o'pí'in wânbo' in dit'aywó't'óe'in wânbo-á híwó ovây'o'. ³⁶ Únkhây'ä' t'owavi'piye íshkanäpúuwí'in, uví Tádá Jôesi uvi'piye nashkanäpoe'o waagibá."

Jesus-di ovâytu'an wây-á t'owa wí'ovây't'aywó'dichänu'be-ípi

³⁷ "Ihaydá' t'owa wíwînt'aywó'dichänu'be-ípi, hedânho un wíwovây't'aywó'dichänu'ípidí. Ihaydá' wí'ítú'be-ípi to'wên dimuu'in ovây'tuhchänu'í'in, hedânho wíwovây'tuhchänu'ípi. Wây-á t'owa bîn'owóje-í hedânho wovây'owóje-í. ³⁸ In t'owa hääwí bînmääni, hedânho Jôesi Táadí un wá' wovây'määni. Unbí t'ún wovây'p'íde waagibá únpuuwí, hedáhá' in t'ún wovây't'ä't'ä'nandá wovâywádá'amí shánkí báyéki únsadee-í, p'éedí ch'a'ki únsadee-í. Wây-á to'wêngí' bîntaajo waagibáho wovây'taayamí."

³⁹ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "Wí tsí't'aa'i-á wûnkodípi wíyá tsí't'aa'i' óepahúuwídí. Gin i'andá wí'gíndíbo kwi'ónú dake't'áanípi'an. ⁴⁰ Wí to'wí naháhpoe'o'i-á iví háhkandivi shánkí wínaháhpí, hewânbo ho naháhpóe ihaydá iví háhkandi waagi'ba namúuni.

⁴¹ "Heháadan i' phétä wíyá to'wíwí tsée ûnto'ondi bînmúnde', hedi in phé unbí tsée ûnto'onnindá

wívîn'áyîngi'ohpí? 42 Wí'únkodipí bîntu'âamídí, 'Ókâ' k'ema, hä'i phétä uví tsí'dí wînwhahkáyí,' gá wên phé uví tsí' úto'ondi híwó wí'únkeet'óepídân. Undá paa úvíjánúmaa'in waaginbá ímuu. Páadé hä'in phé unbí tsí'dí binwhahke' hedânho híwó únkeet'ôení wíyá to'wíví tsí'dí hä'in phétä bînwhahkáyídí."

I' bay napa'i wên bay tay iwe

43 "Wên bay tay híwó'nin deedi híwóhpí' bay wínapa'pí, hedí wên bay tay híwóhpí'in namuu'in deedi bay híwó'di namuu'i wínapa'pí.

44 Úhanginná háawin wên tay namuu'in i' hääwí napayedee iwedi. Figs-á phé'yävi nawäämuu iwedi wí'óetháy'épí, hedá úuva-á wên tsígu iwedi wí'óetháy'épí. 45 Hedí hanbá wí to'wí híwó'di namuu'i-á híwó i'o', gá iví pí'nä khó'jé báyékí híwó'di imáadân, hedí wí to'wí híwóhpí' namuu'i-á híwóhpí' i'o', iví pí'nä khó'jé-á híwóhpí' imáadí. T'ähkí t'owa háa inbí pí'nä khó'jé dâymáa waagibá dívíhéé'o'."

Wáy wên in Jesus-ví hí' dit'oe'in nã'i hí' dâysíqí'amí, wây-á wëndá joe

46 "Heháadan undi naa ihayda' díkháyä'de 'Nanbí tsondi p'ó'dédí' gin, hewänbo háa naadi wâytu'an waa wí'úví'ohpí? 47 To'wên navi'piye di'äädi naví hí' dit'oe'di dîn'a'gindodá naadi wâythayyamí háawin dimuu'in. 48 Indá wí sen wí tewhá ik'ù'i waaginbá dimuu, iví tepúgí' báyékí iphoyää hedá k'uudá itepútógi. Hedí nap'ohsôe ihaydi i' p'oe'di i' tewhá óenán, hewänbo i' sen híwó ik'ù'diho i' tewhá wí'óe'ä'yä'nanpí. 49 Hewänbo in

to'wên naví hí' dit'oedi dîn'a'gindopí'indá wí sen itewhák'û'di tepúpídíbo waaginbá dimuu, hedi i' p'o'k'ay nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi iví tewhá hânho ônnándí wesebo t'âhkího ônp'onayu.”

7

Jesus-di wí Rome-wi sundadoví t'ôe'i ônehkháa'an

¹ Nă'i t'âhkí Jesus-di in t'owa ûnt'ôeyanji'in ovâyhí'bowa ihaydiho iwáygedí oe Capernaum bú'aypiye namää. ² Iwe wí sundado p'ó'dédí' naji', i-á wí t'ôe'i ûn'ân hânho ida'i', hedi nă'i t'ôe'i-á nahaydi chuwa k'áygé nak'ôe. ³ I' sundado p'ó'dédí' Jesus-ví'gedi nat'oe ihaydi wên Hudíyo tsonnin ovâysan Jesus óedaa'amídí na'âä-ídí iví t'ôe'i' ôehekhâamäänídí. ⁴ Jesus naji' iwe dipowá ihaydi pín ta'gedi óekhäge'daa'an. Óetu'an, “Nă'i sundado p'ó'dédí'-á ihay híwó'di namuu nă'i i'gí' mân'amídí, ⁵ gá i'dá t'âhkí nanbí t'owa dînsígídân, hedá nanbí bú'wi méesate'ay dînkû'.”

⁶ Hedího Jesus indáđí namää. Owáy i' sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamän dihayhää i'dí iví'wedi wên k'ema'in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedi indi Jesus óetu'an, “Nanbí Sedó, wiyá áyíngi wí'úyêenípí, naa ihay híwó'di wó'muupí naví k'aygi unts'úunídí, ⁷ hedá wá' ochanpóe naa ihay híwó'di wó'muupí'in uvi'piye wânbo omú-ídí. Naví t'ôe'i dînehkhâapúuwí gin untúđí, nahekhâapúuwí-ákun. ⁸ Nă'indá naa dînhanginná, gá naa wá' hääwí díjôndi dó'a'gindodân, hedi naadi wây-á sundado dovâytsomáa, hedi dâ'y'a'gindo'. Wí sundado 'Ópûn' gin dótu'andi, i-á namää'ä,

hedí wíyá wêe ‘Ókã’ve’ gin dótu’andá, i-á na’ää’ä. Navi pant’ôe’i ‘Ha’wâa ó’an’ gin dótu’andi, háa otú waa i’o’.” 9 Jesus óeháa’an ná’in nat’oedi, hedí ibéedí in t’owa ûnwóe’ä’in ovâytu’an, “Nã’in wâytu’amí, hãnhay wãnbo wí to’wí báyéki wäyu ná’i sen waagi imáa’i wídóshaapí, Israel iwe’in wãnbo-á joe.” 10 Hedí i’ sundado p’ó’dédi’ví tewhá iwepiye in iví k’aygi’in di’ää’in diwáymää, hedí i’ t’ôe’i nawówađi óeshaa.

Jesus-di wí e’nú óewáywówápaa

11 Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wí bú’ay Nain gin dâytu’o’ iwepiye namää. Iví khäge’nindá hedá wây-á báyéki t’owa-á i-ádíba dimää. 12 Ee bú’ tehpaá phódi tsowa dimän dihayhää wí e’nú nachuu’i’ óekhãkugihon. I’ e’nú nachuu’i-á wí kweeví wêeda’ ay ûn’ãndi’ ûnmuu, hedí i’ kweeví sedó wá’ ho ûnchuu. Báyéki i’ bú’in t’owa i’ jíyá-ádi diji’. 13 Nanbí Sedó Jesus-di i’ kwee óemû’ ihaydi iví’piye nasehkanápóe, hedí óetu’an, “Wívisíhtää-ípi.” 14 Hedí iháđidi i’ peníphébay itäge, hedí in dâyhonnin díwíwóyí’, hedí Jesus natú, “E’nú, óshaa.” 15 Hedí i’ nachuu’i’ idaygisógedi ûnhí’paa, hedí Jesus-di i’ jíyá óetu’an, “Nää uví e’nú ú’ãn.” 16 T’ãhkíđibo dikhunwôeda’póe, hedí Jôesi Tádá kw’áayébo’ óemáa. Ditú, “Wí Jôesi Tádáví tukhe’bi hay’i na’ää na’indádi nachanídí, Jôesi Tádá-á na’ää iví t’owa ikhãge’namídí.” 17 In Hudíyoví nange t’ãhkí hedá i’ nange búu k’uwakí nakw’ó’di-á in t’owa háa Jesus i’annin dit’oe.

John i’ p’ó’p’oekandi’di Jesus óetsika’yan to’wí namuu’in

18 John i p'ó?p'oekandiví khäge'nindi John óetu'an ná'i hääwí t'ähki napóe i'gedi. 19 Hedi John-di wíje iví khäge'nin ovântuhkánnan, hedi Nanbí Sedó Jesus-ví'piye ovãnsan óetu'amídí, "Hän'oe ditú' wí to'wí Jôesi Tádádí dînsankhâymáa'in. Ti ɔ-ân i' unmuu, háa wíyá to'wí âynuuwã-í?" 20 Jesus naji' iwe dapówá ihaydi óetu'an, "John i' p'ó?p'oekandi'di na'in dísan uví'piye wên háawên wítsika'yamídí," hedáhá? John-bí tsika óetsika'yan. 21 Dapówá ihayhäädibá Jesus-di in t'owa t'ämäge dihay'in hehkháa ovâymä', hedá yã'dâapí'in p'oewaaḥḥä-á in ovâymáa'inbí'wedi ovâykhehpiyende', hedá ditsí't'aamuu'indá inbí keetandá ovâymä'. 22 Hediho Jesus-di ovântu'an, "Jaho báwáypûn hedi John dântu'âamí háa dãnmu' hedá dat'oe waagibá. In tsí't'aa'in inbí keetan dâwáyhónde', in ditsi'dee'ipí'indá ditsi'dee, in diphéetaymuu'indá diwówa', di'ojet'aamuu'indá dit'oe'o, in dichuu'indá diwáywówapoe'o, hedá Jôesi Tádáví híwó'di tundá in sehkanäwó diwówáji'in ovâyt'ôe'o'. 23 I' to'wí iví wäyu naví'piye' wí'ûnhánde'pí'-á híhchan imá've-í."

Jesus híwó ihée'o' John i' p'ó?p'oekandiví'gedi

24 In John-bí'wedi da'ää'in dawáymää ihaydi Jesus-di in báyéki t'owa i-ádi diji'in ovâytsika'yan, "Ahkónupiye John ít'oe-ídi imää ihaydi, hää-an í'ân bînmúni'in? Ti wí to'wí wên poesú waagibá waadi óephe'emáa'i'?' 25 Hedi hangí' wí'ímääpídi, hää-an handi bînmúunídi imää? Ti wí to'wí kodit'owa waagi na'aamuu'i'?' Ti wí'ûnhanginnáhpí'an iowápoe'o, hedá Jôesi Tádán

sa'wó'gí díví'awende'indá hedá hääwí t'ähki dâymáa'indá tsonninbí tewhá he'endi eeje dithaa.
 26 Hedí wí to'wí gi'bi' ípuwämääpídí hää-an handi ípuwämää? Ti wí Jôesi Tádáví tukhe'bi gáhân? Naadi wâytu'âamí John-dá wí Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu-ákun, hewänbo shánki wänbo namuu.
 27 John-nânkun namuu i' t'ôekhuwa'i Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu'i'. Jôesi Tádáví i' to'wí ósogekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídí óhí'máadí óetu'an,

Ót'ôeyan, naadi wí naví t'ôekhuwa'i' uví páadé wínsankhây máa.

I'dân in p'ôe wônkhây'ámí unpówápídíbo'."

28 Hedáhá' Jesús natú, "Naadi wâytumáa, to'wí wänbo nää oepáa k'aydi nää puwahay na'aypuyä'i John-bí shánki kw'áye wínamuupí. Hewänbo nää phaapiyedi in to'wên Jôesi Tádáví tun t'owa ovây't'ôe'o'indáho John-bí shánki kw'áye dimuu, tobá kw'áye dimuupí'in waagin dimuu.

29 "Hedi in tax phahsannindádí hedá wây-á báyéki t'owa-ádi John ônt'ôeyan, hedi John-di ovây'p'ó'p'oe'an. Gin díví'andá dâykeeyan dívíwâyunde'in Jôesi Tádá-á híwó i'o'in. 30 Hewänbo in Pharisees-á hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá wídihíjepí John-di ovây'p'ó'p'oe'ámídí, hediho gindídí dâykeeyan dâyjoegi'annin háa Jôesi Tádá nada' waa ingí' ovây'ámí'in.

31 "Hânnan otúuní ná'in nää diwówáji'in t'owaví'gedi? Háawin t'owa-an dimuu? Hää waagi'innan dimuu? 32 Gá áyyää dimuu bûu pingé dikw'ó'nin waagi'innân dimuu,

wáy wêndi in wé?gen ovâytuwinúndedi,
 ‘Wâykhóhtsaakha?púwhäá?andi wí?úvíjádéndepí,
 hedá wâypeníkha?wandá wí?úvísihtäädépi.’
³³ Ginnân otunda?: John i? p’ó?p’oekandi napówá
 ihaydi ihäädá’an hedá wí?iméenasuwäpí, hediho
 un ítú, ‘Wí yä?dâapí? p’oewaahâadi óemáa.’
³⁴ Hewänbo naa t’ähkí t’owagí? o’aypuyä?i? wé?gen
 t’owa-ádí dáyhúujo hedá dósuwändé?, hediho
 ítú, ‘Binmú?dí, i-á naha?t’aa, hedá suwäto?i-
 ân namuu, hedá hä?in tax phahsannindádí in
 wé?gen t’aywóhkannindádí inbí k’ema dínmuu.’
³⁵ Hebo tobá gin ítú? wänbo?, in to?wên Jôesi Tádádí
 hangintan ovâymägi?indá ditú?, ‘Ta?gendi Jôesi
 Tádá báyéki ihangintanmáa.’”

*Wí kwee t’aywóhkandi namuu?i Jesus-ví ân deedi
 iká?p’oe?äyu*

³⁶ Wí Pharisee Simon gin nakháwä?i?di
 Jesus óehúutu’an, hediho i? Pharisee-ví tewhá
 iwepiye namäädi ihúusóge. ³⁷ Ee bú?bá wí kwee
 t’aywóhkandi namuu?i nathaa. Nă?i kwee-á
 Jesus i? Pharisee-ví?we ihúujo?in ûnhanginpóe
 ihaydi iwepiye namää. Wên ts’ä?in p’onbay?ay
 sa?wó nasundi ka?p’oe ûnku?unnin i-ádí iho?.
³⁸ Jesus-ví ân nú? idége?disóge, hedi isihtäädé?.
 Iví tsí?p’oe Jesus-ví ân deedi ûnjemuđi iví whândi
 ónt’awe, hedi óe?ân’p’ohtsä?, hedi i? ka?p’oe sa?wó
 nasundidá ân deedá ón’ewedáhá? óe?äyu. ³⁹ I?
 Pharisee Jesus óehúutu?andi? nă?i imú? ihaydi
 i’ánshaamáa, “Nă?i sen ta?gendi Jôesi Tádáví
 tukhe?bi namuudáho?, ûnhanginnáaniwän nă?i
 kwee óetägende?iví?gedi to?wí hedá háawi
 namuu?in, i-á t’aywóhkandi namuudi.”

40 Jesus-di Simon óetu'an, "Naa u-ádí ohí'da?." Simon-di Jesus óetu'an, "Hedáho háhkandi?, háä-an naa dítu'amí'in unda??" 41 Jesus-di ginnân óetu'an: "Wíje senä? wí chä? píyépä?i sen dachä'phaamuu. I? wêe p'ánän tãgintã (500) kwãk'u ts'ä?i naphaamuu, hedi i? wêe-á p'ánántã-á (50). 42 Hewänbo wídãnkodipí dãnwá'ãa-ídí, hediho wí'gindí i? daphaamuu?i'di ovãn'owójé. Wé'idan in wíje senä? diwedi shánkí óesígí? Hãn u-á un'ánde??" 43 Simon-di Jesus óetu'an, "Gá i? shánkí báyéki ôn'owójé?i'dãn shánkí óesígí, gin naa o'ánde?." "Ta'ge untú" gin Jesus-di óetu'an. 44 Hedi Jesus ibéedí i? kwee óemúnde?, hedi Simon óetu'an, "Ti nã?i kwee nãamúnde?? Naa uví k'aygi ots'undi u'dá wí p'oe wãnbo wídímãgipí naa dáy'ãn'owêedi-ídí, hewänbo i'dá iví tsí'p'oe di'ãn'p'oe'an, hedá iví whãdá díp'oe pídi. 45 U'dá wídíp'ohtsãäpí uví k'aygi dísigí'amídí, hewänbo i'dá ots'un waagibo di'ãn'p'ohtsãdi wí'iwóyí'pí. 46 U'dá wídíp'óhkã'anpí dínkeeyamídí uví k'aygi díhéegí'annin, hewänbo i'dá há?i kã'p'oe sa'wó nasundi? naví ân deedi dí'äyü. 47 Hediho wítu'ãamí, nã?i kwee-á iví báyéki sígí ûnmuudi ikeejo? báyéki t'aywó'di ûn'owó'jennin, hewänbo wí to'wí na'ándedi hínchãäda? ûn'owó'jennin, i-á hínchãäda? sígí imáa." 48 Hedáhá? Jesus-di i? kwee óetu'an, "Uví t'aywó'di-á ú'owó'jen." 49 Wãy-á i-ádí dívíhúujo'in díví'ánshaamáa, "Háawi sennan nã?i namuu? Natû? t'aywó'di i'owójénde wá?." 50 Hewänbo Jesus-di i? kwee óetu'an, "Uví wãyü úmuudiho wôn'owójé. Ánshaaginpídíbo? ópûn."

8

Wên kwiyä?di Jesus óeyuuhon

¹ Iwedi wí hăyú thaa iwe Jesus báyékí bú'ây eejepiye namää, hedi i' híwó'di tun ovâyt'ôekanhon háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhónídí. Iví tã'di wíje (12) khäge'nin wá' i-ádí bá diji?. ²⁻³ Wên kwiyä' wá' Jesus-ádí diji', indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Ná'in kwiyä' dihaywän hedá yã'dâapí'in p'oewaahâädá óemáawän, hewänbo Jesus-di hehkháa ovâymägi. Mary-á t'owađi óekháyã'de? "Magdala bú'wi kwee" gin, hedá Jesus-di tsédí diji'in yã'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ònkhehpiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i' nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihäwí'áyí'do?. Wây-á báyékí kwiyä' wá' Jesus-ádí iví khäge'nindáđí dimän, hedi i' hääwí ná'in kwiyä' dínkw'ó'di Jesus-á iví khäge'nindá diyämu.

Jesus-di wên háhkangí'in ó'gédí ko'ji i'gedi in t'owa ovâytu'an

⁴ T'owa báyékí bú'ây eejedí Jesus-ví'piye dimää, hedi báyékí dit'owawé'gepóe ihayđi Jesus-di ná'in háhkangí'in ó'gédí ovâytu'an: ⁵ "Wí ko'jikwo'i namää iví ko'ji wóegé, hedi ee nava i'ge iko'jiwáde. Wáy wí ko'ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi t'owa diphademändi i' ko'ji kw'áayé díví'ahsaa, hedi tsídé dívíshunwávedí i' ko'ji dâyk'oe. ⁶ Wíyá ko'ji-á nak'uuná? deedá najemu, hedi natsijópúpóe wänbo wína'omúnáhpídí nat'aa. ⁷ Wíyá ko'ji-á wää'i phé'yävi jáa-á najemu, hedi i' phé'yävi nasôedi óe'ánhógi. ⁸ Hewänbo wíyá ko'ji-á

híwó'di nan deedá najemu, hedi tãgintã (100) ma'kw'anukí shánkí napaa." Gin Jesus-di ovãytu'an hedáhá' kay'indi natú, "To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó dívít'ôeyaaní'in dínkhây'ã?"

9 Jesus-ví khãge'nindi óetsika'yan hân nã'in ó'gedí natunda'in. 10 Hedi Jesus-di ovãytu'an, "Jôesi Tádádí wovâymãgi íka'póewídí hádídí í'di nãä t'owa ovãysíghónde' í'gedí, hewänbo in wé'gendá dovâyhá'ođi ó'gedíđã' dovãytumãa, hedânho wídika'póewípídí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân inbí'gedí nata'muu:

Tobáhãa dâymúnde wänbo wídínkeepoe'opí,
hedã dit'oe'o wänbo wídika'póya'pí.

Jesus-di í' ko'ji í'gedí ovãythayyan

11 "Nã'i hí' í' ko'ji í'gedí ginnân natunda': Í' ko'ji-á Jôesi Tádáví tun waagi'bánamuu. 12 Wãy wên t'owa í' nan nava pínu nap'ôe'aymãn ni'ge nakãymuu'i waaginbã dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo Penísendi na'ããđi í' tun inbí pí'nã khó'jedí ovãywhahónde', hediho wídívíwãyundepídí há'to ovãy'aywoení. 13 Wãy-á t'owa-á í' nan nak'uunã'di waaginbã-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oeđi híhchandi dãysígí'o', hewänbo wídípúumuupí waagibã dimuu. Hây tãhkíđã' dívíwãyunde', hewänbo ovãytayinde' ihaydá wíyã wídívíwãyundepí. 14 Wãy-á t'owa-á í' wãã'i phé'yãvi nasaa'i nan iwãygé wí ko'ji najemu'i waagi'bánamuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo báyéki háãwí nãä oepãa k'ayđiwíđi ovãy'áyíngimã', dikodit'owamúuní'indá didã', hedã háã dihíhchanpúuwí í'gedíđã' díví'ánshã'o'. Hedânho

hanbá dínpoē^o i' ko^ʔji óe^ʔánhógi^ʔi waagibá, inbí^ʔwedi háäbo wínapayedee^ʔipí waagibá napoe^ʔo. ¹⁵ Hewänbo wây-á t'owa-á i' híwó^ʔdi nan iwáygé wí ko^ʔji najemu^ʔi waagi^ʔbá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi pín ta^ʔgedi inbí pí^ʔnă khó^ʔʔjé dâyhónde^ʔ, hedá híwó^ʔnin ánskaa^ʔin dimuudi wídâyjoe^ʔopí, hedí dívíyää^ʔodibo híwó^ʔdi háäwí díví^ʔo^ʔ.”

Jesus-di wên phakó i'gedi ovâytu'an

¹⁶ “To^ʔwí wänbo wên phakó iko^ʔankídí wí sä^ʔwédí wí^ʔikaajopí háa whohte pho^ʔ wí^ʔitóe^ʔópí. Hewänbo wên phakóbay iwân ikée^ʔí, hedânho to^ʔwí íve nats'ündi i' ko imúunídí. ¹⁷ Hedí hanbá háäwí t'ähkí nää nakaamu^ʔi-áho owáy háädibo nakeepúuwí, hedá háäwí nää naka^ʔpowamuupí^ʔ-áho owáy háädibo nathaypúuwí naka^ʔpowapúuwídí. ¹⁸ Hedânho áyîngidí naví hí^ʔ dînt'ôeyanbe. To^ʔwí it'ôeyandedí naví hí^ʔ dínka^ʔpóya^ʔdi-á shánkí wänbo óeka^ʔpowamääní. Hewänbo to^ʔwí naka^ʔpóya^ʔpí^ʔ-á, tobá naka^ʔpóya^ʔ gin na^ʔánde wänbo^ʔ, i híyää^ʔ ho naka^ʔpówá^ʔi^ʔ ônkaayamí” gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-ví jíyá-á tí^ʔúuwindá ûnpówá

¹⁹ Jesus-ví jíyá-ádí iví tí^ʔúuwindádí ee Jesus na^ʔän diwepiye dimää, hewänbo báyéki dit'owajidí wídínkodipí iví tsowa dívíhâädi-ídí. ²⁰ To^ʔwídí Jesus óetu'an, “Uví jíyá-ádí uví tí^ʔúuwindádí oe já^ʔwé diwin hedí wóemúuní^ʔin dida^ʔ.” ²¹ Jesus-di in t'owa ovâytu'an, “In to^ʔwên Jôesi Tádáví tun dâyt'ôeyandedí dâ^ʔa^ʔgindo^ʔinnânho naví jíyá-á naví tí^ʔúuwindá dînmuu.”

Jesus i' waa hãnda' i'an

22 Wí thaa Jesus-ádi iví khãge'nindádi wí kophé iwe dívítógi, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Jaho oe p'oekwí' p'ãnäpiye gimú-í." Hediho iwepiye dimää. 23 Wa' p'oe iwéngé dimän dihayhãä Jesus najókhá. Ihaydibá wí waa hãho kay'i' i' p'oekwíngé napówá, hedi hãho nap'oet'úkhúpoe'odi inbí kophé dínp'ohkuudee hedi ovây'ugekhây'an. 24 Jesus nak'óe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedi óetu'an, "Nanbí tsondi', díp'ot'akhanukhây'o'." Hedi Jesus ishaadi kay'indi i' waa-á i he'endi p'oet'úkhú-á ovãnhée'an, hedi i' waa nawóyí'dee, i' p'oe-á nahángipóe. 25 Ihaydá iví khãge'nin itu'an, "Heháadan wäyupí'in ímuu?" In khãge'nindá dikhunwôeda'dá ovâyháa'an, hedi dívípítumáa, "Háawi sennan nã'i namuu? Waa-á p'oe-á wãbo ijõndi óe'a'gindo'."

Jesus-di báyéki yã'dãapí'in p'oewãhãä wí senbí'wedi ovâykhehiye

26 Oe p'oekwí' p'ãnä ee Gerasene-bí nange dipówá, owáy hánä p'oekwí' p'ãnädá Galilee-á naná. 27 Jesus owáy nange wäypiye i' kophé iwedi nawá' dihaydi, wí sen i' bú'wi namuu'i na'ãä óejay-ídi. Nã'i sendá yã'dãapí'in p'oewãhãädi óemáa, hedá báyéki pãayo aapídi'bo' ijíyende', hedi tewhá ee wínathaapí, hewãbo t'owápho eejãn nathaa, dâypeníkhã'kw'óe'ó iwe. 28-29 I' yã'dãapí' p'oewãhãädi i' sen hãyãbo óekaygi'an i'amídi háa i' yã'dãapí' p'oewãhãä nada' waagi, hedi tobáháa t'owadi i' sen wí pan waagibá kadénadi óemanwhi'o hedá óekwãk'ukhúwhi'o

wänbo?, ihayda? iwhi?ts'â?di nama?p'ände?, hedá i? yä?dâapî? p'oewaahâadi oe ahkónupiye óeshavekando?. Jesus-di i? yä?dâapî? p'oewaahâa óejôn i? senbí?wedi napee-ídi, hedi i? sendi Jesus óemû?di iví páadépiye idége?disóge hedi ituwínú, “Heháadan u?di ánpí wídí?ohpí Jesus, u Jôesi Tádá i? shánkí kw'áye na?ándiví ay unmuu?i? Naadi kay?indi wída?máa, wídít'ôephadekannamípí.”
 30 Jesus-di óetsika?yan, “Hân unkháwä?” Hedi natú, “Gá 'Báyékí' gân.” Gin natú gá báyékí yä?dâapî?in p'oewaahâadi óemáadân. 31 In yä?dâapî?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa'an oe péyégepiye wí'ovâysaanípí. 32 Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyékí pehtsude dihúuji?. In yä?dâapî?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa'an ovâymäänídi in pehtsudeví tú? eeje dívítôenídi, hediho ovâymägi. 33 In yä?dâapî?in p'oewaahâa i? senbí?wedi dipeedi in pehtsudeví?ye dívítógi, hedi in báyékí pehtsude i? okú wáhkí oe áagépiye díví?äwáve, hedi i? p'oekwí? diwe diwâandi dívíp'ot'ahánú.

34 In pehtsude áyí?nin háa napóe?in dâymû?di dijân, hedi iwáy bú? hedá bú?dí já?wé-á i?gedi dâyt'ôeho?, 35 hediho in t'owa dimää dâymúunídi. Oe Jesus na?än diwe dipówá ihaydá i? sen iví?wedi in yä?dâapî?in p'oewaahâa ovâykhehpiye?i Jesus-ví ân nú? na?ándí dâyshaa. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû? ihaydi dikhunwôeda?póe. 36 Hedi in t'owa háa napóe?in dâymû?indi in wé?gen dipówá?in ovâytu?an hádídi i? sen ônehkháa?annin. 37 Hedi in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa?indá dikhunwôeda?di

Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatää-ídí. Hediho i' kophé iwe itógi p'o' p'ânäpiye nawáymú-ídí. ³⁸ I' sen in yä'dâapí'in p'oewaa'hâa iví'wedi ônjâa'andi'di Jesus pín ta'gedi óedaa'an, "Naa u-ádi dípunmäa." Hewänbo Jesus-di óepunjôndi óetu'an, ³⁹ "Uví'piye ópûn, t'ähkí háa Jôesi Tádádí ugí' wôn'annin ovâyt'ôe'amí." Hediho namäadi to'wên t'ähkí ee bú' ovâytu'an háa Jesus-di igí' ôn'annin.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápaa

⁴⁰ Jesus oe p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää, hedi napówá ihaydi báyéki t'owa óetsikha'máa'indi óesígíkê'. ⁴¹ Wí sen Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédi' namuu, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi pín ta'gedi Jesus óedaa'an iví tewhá ipiye namú-ídí. ⁴² Iví wêe a'yú ûn'ândi' ûnchuwamáa'ä. I' a'yú-á madi tä'di wíje (12) paayo'i namuu.

Jesus i' tádá-ádi namäadi in t'owa iví nú' dívít'ä't'ä'bóedímáa. ⁴³ Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí, hedi to'wí wänbo wí'ûnkodipí ônehkháa'amídí. ⁴⁴ Nã'i kwee-á Jesus-ví tí'ûp'phá'gedi na'äädi iví k'léwé'in to' k'áygédi ôntäge, hedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee. ⁴⁵ Jesus natsikapóe, "To'dan naa dítäge?" Hewänbo t'ähkí ditú, "Naa-á joe." Hedá Peter-dá óetu'an, "Hähkandi', báyéki t'owa dijidi nää uví nú'piye dívíkhadímá'dí wóet'ä't'ä'chänumáa." ⁴⁶ Hewänbo Jesus natú, "To'wídáho dítäge-ákun. Naa dínhanginná hehkháa pínán naví'wedi

dîncee'in." 47 I' kwee nää ûnhanginná há'to ikaamá've-í'in, hediho nathathapóedí na'äädí Jesus-ví páadépiye idége'disóge, hedi in t'owaví páadépiyebo ithayyan háadí Jesus óetäge'in hedá háa wesebo-á nahewówa'indá. 48 Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo'ópûn."

49 Wa'di ihí'máa ihaydibo wí to'wí i' méesatewi p'ó'dedí'ví tewhá iwedi napówá hedi natú, "Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. I' háhkandi' ánpí ó'an." 50 Hewänbo Jesus ná'i nat'oedi Jairus óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi. Biwänpiwäyü-í-á nawôewa-í'in hediho nawôewa-í-á kun." 51 I tewhá ee dipówá ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkáyví tádá-ádi jiyá-ádi Jesus-di ovâytsudemägi, wiyá to'wí wänbo-á joe. 52 I' ayúkáy nachuudi t'ähkídíbo dívísíhtüwínúndedá dívípihkhúmáhpúde', hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wí'úvísíhtä-ípi. Wínachumuupí, nawänpijókha'wäk'óe-á." 53 Indi ónwänpip'áhkaa, dínhanginnândi i' ayúkáy-á ho nachuu'in. 54 Hewänbo Jesus-di iví man ónyâ'di kaygi óetu'an, "Óshaa ayúkáy." 55 I ayúkáy nawáywówápóe, hedi wesebo ishaa, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí hääwí binmäá ik'o'ídí." 56 I' tádá-á i' jiyá-á hânho ovänháa'an, hewänbo Jesus-di ovänkhâk'û' to'wí wänbo wíðänhangin'ännamípi'in háa napóe'in.

9

Jesus iví tä'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'óe díví'amídí

1 Jesus iví tã?di wíje (12) khãge?nin iwé?ge?andi pínán ovâymãgi hedá ovâykl'û? in yã?dãapí?in p'oewaaḥḥaa t'owaví?wedi ovâykehpeeyé-ídí, hedá inbí hay-á ovâyjãa?amídá. 2 Hedáhá? ovâypunjôn in t'owa ovâytu?amídí Jôesi Tádáví?piye dívímäänídí, hedá ovâyhekháa?amídí. 3 Ovâytu?an, “Hãäwí wänbo wívinhûuwípi ímãndi, wên uduphé wänbo joe, háa wí múu bínhãäwíkuu-ígí?, háa wí koegí?, háa wí chã?, háa wây-á wéhpêe to wänbo wívinhûuwípi. 4 Wí tewhá iwe wovâysígi?an deebo úvíwóyi?ní, wíyá wáypiye ímää píhay. 5 Hewänbo wáyge wíwovâysígi?anpi?we, iwedi ípeemän dihaydi unbí anto iwedi bínna?jeepêedi-í in t'owa dínhanginnáanídí híwó wídíví?anpi?in” gin Jesus-di ovâytu?an. 6 Hediho iví khãge?nin iwedi dívímääní i? bú?ây i?ge t'ãhkí dívítsi'hon. Jôesi Tádáví híwó?di tun in t'owa ovây t'ôekanhon, hedá in dihaymuu?indá hekháa ovâypãhon.

I? tsondi Herod Jesus-ví?gedi nat'oe

7 Herod i? Galilee nangewi tsondi namuu?i háa napuwamännin ûnhanginpóe, hedi wí?ûnhanginnáhpí háa ná?i hãäwí i?gedi i?ánshaa?amí?in, gá wáy wên t'owa Jesus-ví?gedi ditû?dân i-á John i? p'ó?p'oekandi namuu nawáywówápóe?i?, 8 hedá wây-á ditû? Elijah nawáykeepóe?in, hedá wá? wây-á ditû? wênä wí in Jôesi Tádáví hãn?oe?in tukhe?min nawáywówápóe?in. 9 Herod natú, “Naa otsonpóe John i? p'ó?p'oekandi óek'é?ts'ãa-í?in. To-angú ná?i sen namuu, iví?gedi ná?i hãäwí ot'oe?o?i??” Hediho ikhãäde Jesus óemúuní?in.

Jesus-di in p'ánú maapaasôn (5,000) senä'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

¹⁰ Jesus-ví t'ôekhuwa'in diwáypówá ihaydi Jesus óet'ôe'an háa díví'annin t'âhkí. Hedi oe Bethsaida bú'aypiye i-ádi ovâyho' wí'bo dikwonídi. ¹¹ Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáypiyé namää'in, hediho t'âhkídíbo ûnwóemää. I'dá t'âhkí ovâysígí'an, hedi ovâyhée'an háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhóenídi i'gedi, hedá in to'wên dínhekháatáy'indá hekháa-á ovâymägi.

¹² Nakinmän dihaydi iví tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ûn'äädi óetu'an, "Nã'in t'owa ovâypunjônbe i' bú'aypiye hedá nava hää tsowa nanân deejepiyá, wáyge dívíwho'kw'ôení'in dâynuuwã-ídi hedá dâykoegi'hóenídá, gá nãawá ahkonda' nanândân." ¹³ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undânho bínhúujôení." Indi óetu'an, "Na'indá p'ánú pává'âyda' hedá wíje pa'âyda' bá âymáa. T'âhkí nã'in t'owagi' wígínkoegi'saapi, âykoegi'kumädidã'mânho'." Gin ditú gá in senä'dã'dibo p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dijidân. ¹⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Bintu'an in t'owa p'ánã tãgin (50's) dívíwé'ge'amí hedá hää nangá dívíkw'ôení." ¹⁵ Hediho iví khäge'nin háa ovâytu'an waagi díví'andi t'âhkí in t'owa dívíkw'ôení gin ovâytu'an. ¹⁶ Hedi Jesus i' p'ánú pává-á hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye íbéedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi. ¹⁷ T'âhkí in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, hedi in khäge'nin tã'di wíje (12) t'un

p'éeđí i' naphade'i koegi' dâywé'ge'an.

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

18 Wí thaa Jesus wí'bo ijúuso'o'. Iví khäge'nin iwáy tsowa diji', hedí ovâytsika'yan, "To-an naa omuu gân nă'in t'owa ditû'?" 19 Indi óetu'an, "Wên ditû' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wây-á wëndá ditû' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáy wëndá ditû' wí Jôesi Tádávi hăn'oe'i tukhe'bi nawáywówápóe'i-ân unmuu." 20 Hedí ovâytsika'yan, "Hedí undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádáđí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-ân unmuu." 21 Hedí kay'indi ovâykhâak'û' wíyá to'wí wänbo wíđâyhangin'ânnamípídí to'wí namuu'in, 22 hedá wá' ovâytu'an, "Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i ta'gendi báyéki dont'ôephadekhây máa. In Hudíyo tsonnin hedá in owha' p'ó'déđí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá naa díjoegikhây máa. Díkhe'khây máa, hewänbo iwedi poje thaa iwe owáywówápuwagí'o'."

Háa t'owa dínkhây'ä' díví'ami'in Jesus óeyuuhúuwí'in dida'di

23 Hedáhá' t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "To'wên naa-áđí dikä'äáda'indá wíđínkhây'ähpí háa diwänpida' waagi díví'ami'in, hewänbo hääđi wänbo t'ähkí inbí phé'win dâyhúuwí, hedá naa-á díyuuhúuwí. * 24 To'wên inbí wówátsi dâywänpi'aywoení'in didin hedá in owha' p'ó'déđá'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo

* 9:23 Nă'in natunda', dikhây múuni dâyt'ôephaadé-ídí, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

to'wên naagi' inbí wówátsi dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí. ²⁵ Tobá wí to'wí hääwí t'ähki náä oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', iví wówátsi ipede'e'andi tuhchänu iwân napówádá wé'innan wên híwó ná'i hääwídi óekhâymáa? ²⁶ Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i sa'wó'di kohthay wóegé owáy'ä'. Ná'in kohthay-á naví'-ádi naví Tádáví'-ádi in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'inbí'-ádi gínmuu. Hedí to'wên náä naa dívôeda'in hedá naví háhkan dînwôeda'indá, owáy naa owáy'ää ihaydi naadi wá' in dovâywôeda'í. ²⁷ Ta'gendi wâytumáa, naa tsondi omuu'in bînpuwâkhâymáa, hedí ná'in napúuwí wa'di wáy wên náwe íji'in íhánpídíbo'."

Jesus háa ûnchaa waa ûn'egópóe

²⁸ Wí jáadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähki ná'i ovâytu'an diwedi, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw'áyepiye i-ádi ovâyho' ijûusu'amídi. ²⁹ Hedí iwáygé ijûusu'o' ihaydi iví ts'ay háa ûnchaa'in piháa ûnkeepóe, hedí iví aa t'ähki ts'ää ots'á'i' ûnpóe. ³⁰⁻³¹ Tsíkhagipí wíje senä' kohthay jáadidi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedí Jesus-ádi dänhí'máa háa Jesus oe Jerusalem nachuwagi'o i'gedi, Jôesi Tádá i'ánshaamägi waagi. ³² Peter-ádi in wé'gendáda téegíndi dijókhawâkw'ó, hewänbo dijósa'wo, hedí Jesus i' kohthay jáadidi dâymû', in wíje senä' i-ádi dawinnindádi. ³³ In wíje senä' Jesus-ví'wedi dänjâakhâymáawän, hedí Peter-di óetu'an, "Háhkandi', híwó namuu náwe giji'in. Jaho poje ókhunte'ây âykw'ôení, wêe ugi', wiyá

Moses-gî'-á, hedá wiyá Elijah-gî'-á.” Hewänbo i'ánshaa'anpídibo natuhpee.

³⁴ Gin natú ihaydibo wí okhúwá napówádí ovây'óhkunnan, hedí i' okhúwádí ovây'ánhógidi dikhunwôeda'póe. ³⁵ Hedí nă'i tun okhúwá jâadidi napee: “Nă'i-ân naví ay dînmuu, i-ân dóde'man. I' bînt'ôeyaaní.” ³⁶ I' tun nahán dihaydi, Jesus wí'bo naji' iví khäge'nindádí. Nă'in napóe'in iví khäge'nin inbí pí'năbo dâymáa, hedí ihaydi to'wí wänbo wídây't'ôe'anpí háa i' thaa dâymû'in, tí'úugédânho dâyhingin'ânnan.

Jesus-di wí yă'dâapî' p'oewaahâa wí enúkáyvî'wedí ônkhehpiye

³⁷ Wiyá tháwän oe p'in kw'áyedi diwáywá' dihaydi báyéki t'owa Jesus ûn'ayjajmää, ³⁸ hedí in t'owa jâagedi wí sendi kaygi óetu'an, “Háhkandi', kaygindi wída'máa un'ää-ídi naví e'nú dînmúunídí. I'da' dîn'e'nú'ân. ³⁹ Ginnân nă'i ûnpoe'o: Wí yă'dâapî' p'oewaahâadi óekéndedáhá' tsíkhagipí óetuhkwínkando', hedí tú' t'âhká nathathapoe'odi sóphogedi nasó'okhópee'i, hedí óechänundedí óeteetsáwă'o' tú' t'âhkí. Hây tâhkí wänbo nă'i yă'dâapî' p'oewaahâadi wí'óejoe'ohpí. ⁴⁰ Naadi uví khäge'nin kaygindi dovâydaa'an nă'i p'oewaahâa óekhehpeeyé-ídi, hewänbo wídínkodipí.” ⁴¹ Jesus natú, “Un năäwin t'owa-á wäyupí'in ímuu hedá pí'wên p'ôe i'ge ímán. Ti undádí hâadi wänbo t'âhkí dáyýää'amí gáhân?” Hedáhá' i' tádá óetu'an, “Uví enúkáy năäpiye mänmá'.” ⁴² Wa' i' e'nú na'ä' ihaydi i' yă'dâapî' p'oewaahâadi óekanu hedá óethathakannan. Jesus-di i' p'oewaahâa óet'e'yan hedí i' e'nú

óehekhámägi, hedi i' e'núví tádá óetu'an, "Näwe uví e'nú ú'än." ⁴³ To'wên t'ähki ná'i Jôesi Tádávi pínán dâymû'di ovâyháa'andi ditû', "T'ähki Jesus íkanhondi-á wäyupíwó'di namuu."

Wa'di kin dívihí'máadí Jesus iví khäge'nin itu'an, ⁴⁴ "Ná'in wäytuhkankhâymáa'in híwó bít'ôeyan: Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i' omuu'i wây-á t'owaví mangepiye díkáaní." ⁴⁵ Iví khäge'nin wídínhanginnáhpí háa ná'i tun natunda'in. Inbí'wedi wa'di in tun nakaamuu, hedânho wídika'pówápí. Hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedi.

To-an i' shánki hay'i namuu?

⁴⁶ Jesus-ví khäge'nin dívítuhkanmáa wénä wí in diwedi shánki hay'i namuu i'gedi. ⁴⁷ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hediho wí ay óekê'di iví hängedi óewínú, ⁴⁸ hedi ovâytu'an, "To'wídí naa dída'di ná'i ay óesígikéndedi, naa wá' dísigikénde waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigikê'i'di i' to'wí naa dísandí wá' óesígikénde'. Wí to'wí un diwedi shánki híyää'i' ipipa'i-á ta'gendi hay'i namuu."

To'wí Jesus-ví'piye háa nachaapi'-á iví'näpiye napoe'o

⁴⁹ John-di Jesus óetu'an, "Háhkandi', toewí sen âymû' yä'dâapi'in p'oewahâa t'owaví'wedi ovâykhehpiyendedi uví khâwă natû'di, hewänbo âykhâa'amí'in gida', ná'in diwedi'i wínamuupídí." ⁵⁰ Hewänbo Jesus natú "To'wí gi'bi wíwínkhâa'amípí. To'wí unbí'piye háa nachaapi'-á unbí'näpiye'i' bá napoe'o."

Wên Samaria-in t'owadi Jesus wí'óesígikê'pí

51 I' thaa tsowa napowa'ä' Jesus wiyá oe makówápiye napee-ídí, hedi kaygindi i'ánshaamägi oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí. 52 Hedi wên senä' iví páadé ovâysan wáygé nachangí'o'in dâykhat'ámídí. Wí Samaria-wi bú'ay iwe dipówá, 53 hewänbo in t'owa wídida'pí óesígikáyji'in, gá oe Jerusalem-piye na'áhchândân. 54 Wíje iví khäge'nin James-ádi John-dádi damuu'in háa óe'an ni'gedi dat'oe, hedi óetu'an, “Nanbí Sedó, ti unda' wí phaa äntuhkánnamí makówádi nawaanídí t'ähki ná'in t'owa ovâyphaháanú-ídí?” 55 Hewänbo Jesus inbí'piye ibéedí ovântu'an, “Ha'wäagi wídhähé'ámípi.” 56 Iwedi wiyá bú'aypiye dimää.

Nabâapu'wan ta'gendi Jesus óeyuuhûuwídi

57 P'óege dimän dihaydi wí sendi Jesus óetu'an, “Wáy unmää eeje wänbo', naa eejepiyebá u-ádi omú-í.” 58 Jesus-di óetu'an, “In dé'ây nan deedi dínphohsaa dívíthaayé-ídí, hedá in tsidé-á dínyähsaa, hewänbo naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i wáygé dáykaykhanwówá'ámígí' wídhinnáhpí.” 59 Jesus-di wiyá sen óetu'an, “Naa díyuumá'í.” Hebo i' sendi óetu'an, “U-ádi omääpídiibo díwáypunmää naví tádá dínchuu píhay hedânho donkhä'k'úuwídi.” 60 Jesus-di óetu'an, “In dichumuu'in waagin dimuu'indá inbí t'owa dínchuu'in ovâykhä'kw'óení. U-áho ópûn t'owa ovâytu'ámídi Jôesi Tádáví'piye dívímääni'in.” 61 Wiyá to'wídi óetu'an, “Nanbí Sedó, naa oda' u-ádi omú-í'in. Hebo u-ádi omääpídiibo dípunmää naví k'aygi'in dovâysengitu'âámídi.” 62 Jesus-di

óetu'an, "Han bi'andáho wí'unchá'muupí Jôesi Tádágí' bit'ôe'amídí. Wí to'wí iwhäädëdi ihayda' tí'ûupiye ibéede'i waagi'ba unmuu."

10

Jesus-di tségintä'di wíje (72) senä' ovâysan iví t'ôe díví'amídí

¹ Nă'i naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wây-á tségintä'di wíje (72) senä'dá ovâyde'man, hedá wí'jengin ovâysan iví páadé dimú-ídí, i' bú'ây eeje hedá ówíngë eejá wáy namän deepiye t'ähki. ² I'di ovâytu'an, "Báyéki t'owa diji' Jôesi Tádágí' ovâywé'ge'amídí, t'owa dâyhäawé'ge'o' waabá, hebo t'ôe'indá hâyú wänbo wídijihpi. In t'owa-á Jôesi Tádáví'in ûnmuu, hediho iví'piye' úvíúusu'amí wây-á t'ôe'in ovâysanídí hedânho báyéki nă'in t'owa ônwé'ge'amídí. ³ Jaho bípûn, năa wên k'úwá'ây ímuu waaginbá naadi wâysande' in to'wên khunjó waaginbá dimuu'in diji' iwepiye. ⁴ Wívinchá'hûuwípi, wí múu bînhäawíkkuu-ígí' wänbo-á joe, in í'antomuu'inda'dibo ímú-í. Wí'úvíhayjêe'amípi hää p'óegé t'owa bînjay'in thaa t'ähki bînhée'amídí. ⁵ Hedi wáy wí tewhá its'ú' deewá, páadé in t'owa bînsengitü'â'amídí ginnân ítúuní, 'Jôesi Táadáho wovâykhäge'namí hedânho năa tewhá íthaa'in ánsaaginpidíbo' íkwoní. ⁶ Wí to'wí háa bîntü'an waa isígí'i na'ándáho', unbí sengitun i-ádí ûnjoekandee-í, hewänbo to'wí iwe na'ándi' ha'bi namuupidá, unbí hí' wí'unchá'púuwípi. ⁷ I' tewhá eebo úvíwóyi'ní hedá indádá úvíhúuyamí, gá wí t'ôe'i-á iví wá'âaho

it'andân. Nääwá hääwá oe-á wíyá tewhá eeje wí'ímú-ípí wovây'âyìngi'amídí. ⁸ Hedí wí bú' iwe its'úndi wovâysígí'andi, hääwí wovâysaa'i bînk'o'í. ⁹ In dihay'in i' bú' ee dikw'ó'nin bînehkháamääní, hedí ovâytu'âamí, 'Nää-á Jôesi Tádádí wovâytu'máa iví t'owa ímúunídí.' ¹⁰ Hebo wí bú' ee its'úndi wovâysígí'anpídá, ee bú'wi p'óegé i'ge ímú-í hedí ovâytu'âamí, ¹¹ 'T' na'jee unbí bú'wi nanbí anto eeje dîntsîndi wânbo ívípêedi-í wâykeeyamídí híwó wí'úví'ohpí'in ídá'pídí Jôesi Tádáví t'owa ímúunídí.' ¹² Naadi wâytu'máa, owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâytu'an dihaydi, gi'bi bú'win t'owa shánkí dâyt'ôephadekhâymaa in Sodom bú'win t'owaví'wedi."

Háa in bú'ây Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dínpuuwí'in

¹³ Hedí Jesus ná'in wá' natú, "In t'owa i' bú'ay Chorazin gin dâytu'o' iwe'in t'ôephade dínpuuwí. In t'owa i' bú'ay Bethsaida gin dâytu'o' iwe'indá wá' t'ôephade dínpuuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jáa ovây'an, hebo inbí t'aywó'di wídívijáa'anpí. Ná'i pínnán t'ôebá in bú' Tyre-ádí Sidon-dádí gin dâytu'o' eeje hân'oe ovây'andáho', in Tyre-'indá in Sidon-'indá wídívihayjê'amípiwän k'oe'i aa díví'aawé-ídí, hedá nûu ee-á dívíkw'ôeníwän, dâykeeyamídí inbí t'aywó'di dâyjoe'annin. ¹⁴ Hedânho in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhâymaa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí'wedi owáy Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi. ¹⁵ Mađi in t'owa Capernaum bú'aywin

di'ánde? oe makówápiye ovâytegekhâymaa'in, hewänbo indá oe péyéyépiyânho diwhavemän."

16 Hedáhá? iví khäge'nin itu'an, "To'wên wovây't'ôeyande'indáho naa wá? dînt'ôeyande waag-ibá díví'o?. Hedi to'wên un wovâyjoegi'annindáho naa wá? díjoegi'o?, hedi to'wêndi naa díjoegi'odá gindidi i? to'wí naa dísandi wá? óejoegi'o?."

In tségintä'di wíje (72) Jesus-ví t'ôe'in diwáy'ää

17 Tí'úugedí in tségintä'di wíje (72) senä hihchangidi diwáy'ää, hedi ditú, "Nanbí Sedó, in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wänbo na'in dí'a'gin, uví khäwä wínkháyä'di." 18 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wá? dómû? Satan i? Penísendi oe makówádí tsikhagipi nake't'ândi, tsígówänú nawândi waabá. 19 Bít'ôeyan, naadi wâyk'û? yä'dâapí'in p'oewaahâa bînt'aanídí, wí pãäyu háa wí ts'e'k'âavi'di úví'ahsaa waagibá, heda shánki kay-á wâymägi in kay i? Penísendi unbí hânbi? únmuu imáa'iví'wedi, hediho há'to häawídí wänbo wovâywa'amí. 20 Hewänbo tobá in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wovây'a'ginnandi ihihchan wänbo?, únkhây'ä? shánki ihihchaa-i'in unbí khäwä oe makówá únta'muudi."

21 Ihaydibá i? Yä'dâa'i P'oewaahâadi báyéki hihchan Jesus óemägi, hedi Jesus natú, "Naví Tádá, u-á oe makówá-ádí heda nää oepaa k'aydá shánki untsonji'i? unmuu. Hedi nã'i häawí naví khäge'nin dâymû'i-á in báyéki dínhanginná'ninbí'wedá in dihá'inbí'wedá nâakaayan hedânho wídâymúunípídí, hedi nã'in namuudi naadi wíkú'daa'o?. Naví Tádá, gin bi'amídí wóehihchanmägi." 22 Hedáhá? in t'owa

ovâytu'an, "Naví Tádádí háäwí t'ähkí naví mange dînjoe'an. Tóebo ta'gendi wí'ûnhanginnáhpí to'wí omuu'in, naví Tádáda'mân ûnhanginná. Hedá tóebo-á wá' wí'ûnta'gendihanginnáhpí to'wí naví Tádá dînmuu'in, naa iví ay omuu'i'da'mân dînhanginná. Hedá wáy wêndidáho óetaa-í, to'wí namuu'in naadi dovâykeeyandáho'."

²³ Hedi iví khäge'ninbí'piye ibeedí Jesus-di ovâytu'an indá' dit'oe-ídí, "Undá híhchan bînmá've-í ná'i háäwí napóe'i bînmúndedi. ²⁴ Wâytu'âamí, báyéki in hân'oe'in tsonnindá in Jôesi Tádávi tukhe'mindá dida' dâymúuní'in i' háäwí nää bînmúnde'i', hewänbo wídâymû'pí, hedá i' háäwí un ít'oe'o'indá dida' dit'oe-í'in, hewänbo wídit'oe'pí."

I' híwó'di Samaria-wi sen

²⁵ Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedi'i namuu'i Jesus-ví'we napówá óetayi'nídí, hedi óetsika'yan, "Háhkandi', hân dáy'amí in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?" ²⁶ Jesus-di óetsika'yan, "Hân natû' i' tsontun Moses ita'nandi'? Háä-an iwe nâatunnan?" ²⁷ I' sendi Jesus óetu'an, "Gá ginnân:

I' shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i' undá únkây'ä' pín ta'gedi bînsígí-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbi hää iwá, unbí kay t'ähkídá, hedá unbí ánsheedá."

Hedá wá' natú,

"Háa un wí'bo úvípísígí waagibá, wé'gen t'owa wá' bînsígíhúuwí."

²⁸ Jesus-di óetu'an, "Híwó bihée'an, hediho háa untú waa bi'âamí, hedânho wówátsi wóemääni."

29 Hewänbo in Hudíyoví háhkandi nada? ipikeeyami'in híwó'di namuu waagibá, hediho Jesus óetsika'yan, "Wé'in t'owa dováysígí-í?"

30 Jesus-di ónthayyamídí ginnân óetu'an: "Wí sen oe Jerusalem bú' iwedi i' bú' Jericho iwepiye namän, hedi wên sänmindí óeyâ'di iví aa óep'ädi hedi hânho óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an.

31 Hedi ihaydibá wí Hudíyo owhá-á ee p'óegá namän, hedi i' sen óemû' iwe nak'óedí, hedi p'óe p'änäpiye naphadedi iwedi namää. 32 Hây napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wêe sendá na'ää, i-á i' méesate hay'iwi khäge'di namuu, hewänbo i' wá' p'óe p'änäpiye naphadedi iwedi namää.

33 Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu'i' oe p'óegé namän, hedi i' sen nak'óe iwe nú' napówá, hedi óemû'di iví'piye nasehkanápóe. 34 Hediho ee nak'óe iwepiye namäädi iví tsaa eeje olive ka'p'oe-ádí méena-ádí ón'ewedi aa'âydi ónwhi'an, hedáhá' iví búdu eedi óe'í'k'ú'di wí whohkwo tewhá iwepiye óeho', hedi iwe óe'áyíngi'an. 35 I' tháwändá wíje thaa t'óe'i chä' iví chä' múu iwedi iwahógidi i' whohkwo tewháwi p'ó'dédí' ón'andi óetu'an, 'Ná'i sen nâ'áyíngi'amí, hedi wíyá shánkí úchá'muudáho' owáy owáy'ää ihaydi wíwá'áa-í.' "

36 Hedi Jesus-di i' háhkandi óetsika'yan, "Hân un'ân, wé'idan in poje iwedi i' sen in sänmindí óeyâ'i' ta'gendi óeseegí?" 37 I' háhkandi'di Jesus óetu'an, "Gá i' nasehkanápóe'i'dân." Jesus-di óetu'an, "Ja' ópûn, háa i'an waa ó'an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na'á'dâaji'

38 Jesus-ádí iví khäge'nindádí iwedi dimäädi wí bú'ay iwe dipówá, hedi wí kwee Martha gin nakháwǎ'i'di ovâysígí'andi iví tewhá eepiye ovâyts'úde. 39 Martha-á wí tí'úu Mary gin nakháwǎ'i-á ún'ân, hedi i-á ee nange Jesus-ví ân nú'isóge iví háhkan ônt'ôeyaanídí. 40 Martha hânho najashapoe'o báyéki t'ôe únjidi ovâyhúujôenídí, hediho Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti áyíngi wíwóemähpi'an naví tí'úudi wí'bo díjoe'andi i' koegí' dókhây'amídí? Nátu'an díkhäge'nami'in." 41 Jesus-di óetu'an, "Sehkanä Martha, u-á hääwí t'ähki i'gedi báyéki áyíngidi wóemáa, 42 hebo wí hääwída'mânho ta'gendi natáy, hedi Mary-áho i' ide'man. Hedi ná'i shánki híwó'di namuu'i' ide'mandi-á iví'wedi há'to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge'nin jûusu i'gedi ovâyhá'o'

1 Jesus-á wiyá wǎhǎä ijûusu'o', hedi ibowa ihaydá wêe iví khäge'di'di óetu'an, "Nanbí Sedó, na'in wá' díjûusuhá'an, John iví khäge'nin ijûusuhá'an waabá." 2 Jesus-di ovâytu'an, "Úvíjûusu'andá gin waagi ítúuní: Tádá, uvi kháwǎ wín'a'ginnamí. Uvi tsonkhuu wóegé ówhanbe na'in dítsonnámídí. 3 Thamuwaagi i' húugi' gíntáy'i dímää. 4 Nanbí t'aywó'di dîn'owójé, in na'inbí'piye dívít'aywó'nannin áy'owójénde waagibá. Hedi wíginpúuwípi wǎhphade dítayí'nídí."

5 Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Heyâgú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädi

bîntu'andi, 'K'ema, poje pává dípíyémää. ⁶ Wíyá k'ema nángé naphademändi náä naví' napówá, hebo naa hääbo wíđinsaapí dókoejôenídí.' ⁷ Heyâagú i'đi oe ívedi wovâytu'andi, 'Ánpí dí'an, in phóđi-áho naphéhto'on hedi naví áyyää-ádi naa-ádi giwho'kw'ó, hediho naa wíđinkodipí dáyshaa-ídí hääwí wímäänídí.' ⁸ Naadi wâytu'âamí, tobá hääwí wíwovâymäänípí wänbo unbí k'ema únwänpimuudibo', ihayđá' bînda'máadáho' ishaa-í, hedi hääwí úntáy'i wovâymääní. ⁹ Hedi hanbá namuu úvíjûusu'andi: Bînda'má've-í hääwí, hediho bînhóení. Bîntuwämä've-í hääwí, hediho bînshaa-í. Bînpópó'âamí, hediho in phóđi-áho ungi' wovâyhuu-í. ¹⁰ To'wên ihayđá' dâйда'máa'indáho dâyhóení, to'wên ihayđá' dâytuwämäa'indáho dâyshaa-í, hedi to'wên ihayđá' dâypópó'o'indáho in phóđi ingi' ovâyhuu-í.

¹¹⁻¹² "Un tádá'in ímuu'in, unbí e'núdí wí paa wovâydaa'andi ik'o'ídí, ti wí pääyu bînmääní? Hediháa wí wáa wovâydaa'andi ti wí ts'e'k'âa bînmääní? Joe, há'to'. ¹³ Tobá híwóhpí'in ímuu wänbo undá únhanginná háđíđí híwó'di hääwí unbí áyyää bînmääní'in. Hediho shánkí wänbo i' Táđá oe makówá na'ándi'đi in to'wên óedaa'annin i' Yä'dâa'i P'oweahhâa ovâymääní."

Ditú Penísendiđi Jesus óekhäge'máa'in

¹⁴ Jesus-di wí sen tunpí'ví'wedi wí yä'dâapí' p'oweahhâa ónkhehpiye. I' yä'dâapí' p'oweahhâa napee ihayđi i' sen únhi'kodi, hedi in t'owa ovâyháa'an. ¹⁵ Hewänbo wáy wéndáho ditú, "I' Penísendi Beelzebul gin nakháwä'i', i' yä'dâapí'in p'oweahhâavi p'ó'déđi' dínmuu'i'dân

Jesus óekhäge?do ná?in yä?dâapí?in p'oewaahâa t'owaví?wedí ovâykhehpeeyé-ídí.”¹⁶ Hedá wây-á wëndá dida? Jesus óetayi?ní?in, hediho óedaa?an wên pinnán taa makówádí ovâykeeyamídí, hedânho dínhanginnáanídí háa Jôesi Tádádí óesandi? namuu?in háa joe.¹⁷ Hewänbo háa díví?ánshamáa?in Jesus-á ûnhanginná, hediho ovâytu?an, “Wí nangewin t'owa wí?bo dívípihänbodáho? inbí nangeho dâypihá?dännamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí?bo dívípiyándedáho?, i? k'aygá há?to nakâypúuwí.¹⁸ Hedi hanbá Penísendi wí?bo ipiyándedáho há?to häädi wänbo natsonyêeni. Undi dítu?an Penísendidânho naa díkhäge?máa, hedânho in yä?dâapí?in p'oewaahâa t'owaví?wedí dovâykhehpiyende?.¹⁹ Hewänbo handidi dovâykhehpiyendedáho?, hádídan unbí t'owa?indi ovâykhehpiyende? Unbí t'owaho ditúuní in ta?gen wí?úvíhée?opí?in.²⁰ Hewänbo Jôesi Tádáví pinnándânho in yä?dâapí?in p'oewaahâa dovâykhehpiyende?, hedi ná?indiho ûnhanginná Jôesi Tádádí naa dítsondisóge?in.²¹ Wí sen kay?i t'ähkí iví k'uuphé hääwídí iví tewhá i?áyîngi?odi, t'ähkí i? hääwí iví? ûnmuu?i? híwó ûnkw'ó.²² Hewänbo wí to?wí iví shánkí kay?i namuu?ina?äädá i? sendádí iyâa-ídí, i? sen óet'aaní, hedi tobá i? sen kwâk'u hân aa nato'on wänbo?, hedá na?ánde? ná?i kwâk'u aadi óekhäge?namí?in, ná?i wêe sen shánkí kay?i namuu?i?di i? senbí hääwí ônhóeni, hedi iví k'ema?indádí dívíweejé-í.²³ To?wí navi?näpiye namuupí?-á navi?piye háa nachâa, hedi to?wí in t'owa navi?piye ovâymayä?pí?-áho? ovâykhehpiyende waagibá i'o?.

24 “Wí yäʔdâapíʔ p'oewaahâa wí t'owaviʔwedi napeedi oe ahkónupiye namändi wáy ithaayé-í iwe ituwämáa, hedi ishaapídáho wíʔbo natúʔ, ‘Wáy dójoeʔan diwepiyebá owáymú-í, iʔ toʔwíwíʔpiye naví tewhá waagiʔbá dînmúʔdeʔiʔ.’ 25 Hedi nawáymää ihaydá náʔi toʔwíwíʔba óeshaadeʔ, wí tewhá naʔaanándá napiʔdindá waabá namuu. 26 Hedáháʔ wíyá napeedi tsé ihay wây-á yäʔdâapíʔin p'oewaahâa iví shánkí yäʔdâapíʔin dimuuʔin ovâyamáʔ, hedi náʔi toʔwíwíʔpiyebá ovâyhon iwe dívíthaayé-ídí, hediho náʔi toʔwí-á shánkí p'ándíkíʔ-á napoeʔo páadédí namuuʔiviʔwedi.”

Háa taʔgendi gihhchanpúuwíʔin

27 Gin Jesus natú ihaydá wí kwee oe t'owa jáadá kaygá natú, “Iʔ kwee wóeʔayyandiʔ hedá wóetsäʔʔandi-á hihchan imáa.” 28 Jesus natú, “Hebo shánkí dihihchan in toʔwên Jôesi Tádáví híʔ dâytʔôeyandeʔin hedá dâytʔaʔgindoʔindá.”

In t'owa didaʔ Jesus wí pinnán t'ôe iʔamíʔin

29 In t'owa Jesus-víʔwe shánkí diwéʔgepoeʔo, hedi ovâytuʔan, “Un náäwin t'owa-á yäʔdâapí unbí wówátsi bînhon. Ihaydáʔ wí pinnán taa bînmúunídí Ídaʔpoeʔo, hewänbo wêedaʔ pinnán bînmúuní, i-á Jonah ikeeyandiʔ waagiʔbá namúuní. 30 Háa Jonah ûnpóeʔin namuudi in t'owa Ninevah búʔwin dínhanginná taʔgendi Jôesi Tádádí óesannin, hedi hanbá náä naa t'owa t'ähkígíʔ oʔaypuyäʔi háa dînpúuwíʔin namuudi in náäwin t'owa dínhanginnáaní taʔgendi Jôesi Tádádí dísannin. 31 Hedânho owáy iʔ thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí dívíʔannin ovâykeekw'óeʔó

ihaydi, i' kwee oe Sheba nange p'ó'dédî' namú'de'i' i'ahtuyedi un nääwin t'owavi wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe i-á kayi' wâhâäwi nangedá na'ää häyú Solomon ûnhanginná'di' ònt'òeyaanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, undi naa wíðint'òeyandepí. ³² Hedá wá' owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, in t'owa i' bú' Ninevah-win díví'ahtuyedi un nääwin t'owavi wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe Jonah-di Jôesi Tádáví tun ovây't'òe'odi hä'in Ninevah-win t'owa dit'oedi indá inbí t'aywó'di dâyjoe'an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, unbí t'aywó'di wívinjoe'ohpí."

Jesus-di ovâytu'an iví hí' ònjoegi'odáho?, wên ko wên t'ún pho' dâykée'í waagibá díví'o?

³³ "To'wí wänbo wên phakó iko'andi pho iwe wí'ikaakée'ípí, háa wên t'ún napekichá'nin pho' wí'ikée'ípí, hewänbo wên phakóki eedân ikée'í hedânho to'wên dits'úya'nin i' ko dâymúunídí.

³⁴ T'owavi tsée-á wên phakó ingí' namuu, hedí híwó'nin tsée dínmuudáho in tséedá t'ähkí ovâyko?. Hewänbo híwóhpí'in tsée dínmuudáho' t'ähkí ovâyphakhunjo' waagi'bá dínpo'e'o.

³⁵ Hedânho úvi'áyîngi'amí unbí tséedí in ko óetsudemääni'in, khun ni'ge wí'íyêenípídí. ³⁶ Wí to'wí ta'gendi ûnkonándá hedá wáygé wänbo wí'ûnphakhunáhpidá, t'ähkího ûnkohkeenáani, wên phakó ûnkohkay waagibá."

Jesus-di in Pharisees-ádi in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádí ovâytu'an t'òephade dínpuuwí'in

37 Jesus ihí'bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá eepiye dats'úndi Jesus ihúusóge. 38 I' Pharisee óeháa'an Jesus óemû'di ihúusógedi wa'di iman'owídipídibo' in Hudíyoví kuu waagibá. 39 Hediho Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Naa dînt'ôeyan, un Pharisees-á t'owa waaginbá ímuu inbí húugî' k'édé-á sã'wé woegi'-á já'wédída' dâý'owídinde'in. Undá ídá' híwó íkeet'ôení'in, hewänbo unbí pí'nä khó'jé nakeet'óepí iwá ha't'aa'inda' hedá yã'dâapi'inda' ímuu. 40 Un ánshaapi'in, Jôesi Tádá-á hääwí nakeet'óe'i' ipaa. Ti i'ba hääwí nakeet'óepí' wá' wí'ipaapi'an? 41 Ünkhây'ä' hääwí unbí sã'wé únsaa'i' in sehkanäwó diwówáji'in bînmääní'in, handidibo yã'dâa'in wówátsi bînhûuwí.

42 "T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' su'ts'ígí'-á tsímáháa-á hedá wé'ge'i hääwí ha'wâagi'i' bînpaye iwedi tä taa únkwl'ondi Jôesi Tádá wêe bînmä', hewänbo t'owa-áho ta'ge wíwîn'ohpí hedá Jôesi Tádá-á wíwînsígípi. Hääwí bînt'andedi ta'gendi ünkhây'ä' tä taa únkwl'ôn diwedi Jôesi Tádá wêe bînmääní'in, hewänbo wí'ún'ôede-ípi nã'i wé'ge'i híwó'di hääwí wá' úví'âamídí. 43 T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' méesate páadépiye úvíkw'ôení'in wovâyhí'an, hedá oe búu pingge wovâyhí'an t'owađi a'gindi wovâysengitu'âamí'in. 44 T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy pení ovâykhä'kw'ódi eeje nataamuupí' waaginbá ímuudân, t'owa díví'âhsahondi wídínhanginnáhpí

iwe nakw'ó'nin." *

⁴⁵ Wí Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'ḍi óetu'an, "Háhkandi', in Pharisees-bi'gedi ha'wâa bihée'odi na'inbi'gedi wá' jänákí bihée'o'." ⁴⁶ Jesus natú, "T'ôephade un Hudíyoví khuu bînhá'o'in wá' únpúuwí. In t'owa kâyi' hääwí díví'amí'in bîntu'o', hewänbo undá hây wänbo wíwínkhäge'dopí dâyi'amí. ⁴⁷⁻⁴⁸ T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy in Jôesi Tádávi tukhe'min ovâykhä'kw'odi eeje bînkodi'odân, inbá unbí hehääwin thehtáy pahpá'indi ovâyhánú. Hewänbo han bîn'andi nakeepoe'o únchanpóe'in háa unbí páadé kã'ää'in díví'annin híwó namuu'in, gá indá in Jôesi Tádávi tukhe'min ovâyhánú wänbo undá inbí penípho bînwänpikodi'odân. ⁴⁹ Hedânho Jôesi Tádá báyéki hangintan imáadí ginnân natú, 'Naví tukhe'mindá hedá naví t'ôekhuwa'indá in t'owavi'piye donsaaní, hedi in t'owadi wáy wên in dovâysannin jänákí ovây'amí, wáy wëndá ovâyhãnú-í.' ⁵⁰ Hediho un t'owa nääwin wovâychänukhây máa in Jôesi Tádávi tukhe'min nää oepáa k'aydi nakhí'jen dihaydibo' ovâyhánúdí. ⁵¹ I' páadé óehay'i-á Abel namuu, hedi i' tí'úugé óehay'i-á Zechariah-á namuu, i-á i' méesate-á i' antáa já'wé nak'óe'i-á inbí pinudi óehay. Naadi wáytu'âamí, undáho in t'ähki ovâyhánúdí ta'gendi wovâyтуhchänukhây máa. ⁵² Un Hudíyoví khuu bînhá'o'in t'ôephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bînkaajo waagibá úví'o', in t'owa wídi'hãhpúuwípidí. Undáho wí'ihãhpóepí,

* **11:44** In Hudíyo wí penípho iwe díví'ahsaadá, dínhãk'óe inbí méesate ee dits'únní'in páadé dívíkhây'anpidíbo' inbí khuu dínmuu waa.

hedí in wé?gen t'owa diháhpúuwí?in dida?indáho wíwînmáhpí diháhpúuwídí.”

⁵³ Jesus ná?i Pharisee-ví tewhá iwedi napee, hedí i? thaa iwedi páadépiye in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá hedá in Pharisees-á hânho i-ádi dit'ayyaapóe, hedá hânho-á dívíkhäädé? t'ämäge i?gedí óetsika?yamídí. ⁵⁴ Wên phay igî? nawhêe-ídí ònk'úya? waabá muu?in bínkaajo waagibá úví?o?, in t'owa wídiháhpúuwípídí. Undáho wí?iháhpóepí, hedí in wé?gen t'owa diháhpúudívi?andi ditsikha wên háawên híwóhpí?in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khäge?nin itu?an díví?áyîngi?amí?in

¹⁻² Ihaydi báyéki maapaasôn (1,000's) t'owa diwé?geji?, hedí hânho dibá?yendi dívídachânu?o?. Jesus-di in t'owa ovâyhée?an, hebo iví khäge?nin páadé itu?an, “Úví?áyîngi?amí hâ?in Pharisees waaginbá wí?ípúuwípídí, indá paa dívíjánúmáa?in waaginbá dimuu. I? híwóhpí? díví?o?i-áho dínsôe-í oewáasee ná?i oewáa iwe nato?ondi nasô? waagibá. Hedí hanbá t'ähki náa nakumuk'óe wânbo nakumukhuudee-í, hedá t'ähki náa nakaak'óe wânbo óepeeyé-í napu?wäänídí. ³ Hediho wên háawên phakhun dee itú?indáho?, thaadi dit'oe-í, hedí wên háawên to?wíví oje phóge bînsänhée?andi in phódi nati?dindi, indáho wha?k'aydi dívítuwéenu-í, t'ähki dit'oe-ídí.”

Jôesi Tááááq?mân âykhunwôeda?i

⁴ “Navi k'ema?in, wâytu?âamí, wíwînkunwôeda?ípi in to?wên unbí tú? dâyhâanú-ídí dínkodí wânbo shánki wovây?amídí wídínkodípi.”

5 Naadi wâythayyamí to'wí namuu'in i' bínkhunwôeda'í'i': Jôesi Tádá-ânho bínkhunwôeda'í. I-á ûnkodi wovâyhâanú-ídí hedá wá' ûnk'óe péyé gépiye wovâysaanídí. 6 P'ánú ts'í' tsídé'ây wíje thígí'didibo ovâyku'ch'áade pí'an. Hewânbo tobá wâhphade dichâ'muupí wânbo Jôesi Tádádá wêe wânbo in diwedi wí'óe'ódéndepí. 7 Hewânbo undá Jôesi Tádágí' báyékí tsídéví shánkí íchâ'muu. I-á ûnhanginná háyú phó unbí p'ó'dé únsaa'in wânbo', hediho wí'íkhunwôeda'ípi."

Jesus-ví'piye ívíwâyundeda'ho gínkhây'â' han gitúuní'in

8 "Naadi wâytu'âamí, to'wên in t'owaví páadépiye naví'in dimuu'in ditú'in, naa t'âhki t'owagí' o'aypuyä'i wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní innân naví'in dînmuu'in. 9 Hewânbo to'wên in t'owaví páadépiyebo ditú'in naví'in wídîmuupí'in, naa wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní naví'in wídînmuupí'in. 10 Nakodi t'âhki t'owa dín'owó'jaynídí hääwí híwóhpi dívíhée'annin naví'gedi, naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' omuu'i', hewânbo to'wên jänákí i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'gedi dívíhée'annindáho há'to dín'owó'jayní.

11 "Owáy in méesate eeje'in p'ó'dédí'inbí'piye háa in nangewin tsonninbí'piye wovây tunjó'namídí wovâyho' ihaydi, wí'í'âyíngi-ípi háa ítúuní'in úví'aywoenídí, háa úvíhée'amí'in wíwovây'âyíngimäänípi, 12 gá ihaydáho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi i' hí' wovây määnídân hedânho híwó úvíhée'amídí" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di i' kodit'owa sen ánsaapî' namuu'ivi'gedi ovâytu'an

¹³ Wí sen in t'owaví jâa naji'i'di Jesus óetu'an, "Háhkandi?, naví pá'dây dîntu'an i' hääwí nanbí tádádí na'in dînjoe'andi naa-ádí iweejé-í." ¹⁴ Hebo Jesus-di i' sen óetu'an, "To'wídí wänbo naa wíđink'û'pí otúunídí háa unbí hääwí dänweejé-í'in." ¹⁵ Hedáhá? Jesus-di t'ähki in t'owa ovâytu'an, "Häädi wänbo t'ähki úví'áyîngi'amí hedânho ha't'aa'inda? wí'imúunípídí. To'wí wänbo híwó'nin wówátsi wí'imáapí báyékí hääwí ûnwänpikw'ôndibo?"

¹⁶ Hedáhá? nã'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedí báyékí ûnpayedee. ¹⁷ Hedího ginnân na'ân: "Wähää naví hääwí dînpaa'i donkw'ôení wíđinnáhpí. Hân hîn dáy'amí? ¹⁸ Ma' ginnân dáy'amí: Naví denkwo'i tewhá donts'ávedi wiyá shánkí he'endi donkw'ôení, hedího ee naví táhtândá naví wé'ge'i hääwí-á dondenkw'ôení. ¹⁹ Hedáhá? gindá opitúuní: 'Nää-áho báyékí híwó'di hääwí híwó hay paayogi' dîndenkw'óho?, nää-áho wiyá wíđáyt'ôe'amípí. Húukandá suwä-á dá dáy'amí, hedá naví wówátsi-á híhchandi donhúuwí.' ²⁰ Hewänbo Jôesi Táadádí i' sen óetu'an, 'U' ánsaapî', nää khunbo uví wówátsi wínkekhâymaa. Ihaydáho to-an hä'i hääwí ugí' mändenkw'ódi'i' ikhonkhâymaa?' " ²¹ Hedí Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Ha'wâagi'innânkun in t'owa dimuu báyékí hääwí dâydenkw'óe'ó'in hewänbo Jôesi Táadá-á natû' ta'gendi kodit'owa wídimuupí'in."

Jesus-di ovâytu'an hääwí i'gedi wíđi'áyîngi-ípi

22 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "Hedânkun wâȳtumáa, wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi i' koegi' úntáydi íwówâyêenídí, háa i' aa úntáydi unbí tú'gi'." 23 Unbí wówátsi-á shánki únchä'muu koegi'da'bi'wedi, hedá unbí tú'-á aada'bi shánki únchä'muu. 24 In odovi'gedi úví'ánshaa'amí. Indá wídayko'jikopí, hedá wídayhääwé'ge'opí, hedá wâhää dâyhääwídenkw'ôení'i wânbo wídinâhpi, hewânbo Jôesi Táadáho ovâyhúujómä'. Hedi undá shánki íchä'muu nã'in tsídévi'wedi. 25 Wénä wí wânbo há'to unbí wówátsi wíyá wêe thaa wânbo bîntää-í íwânpi'âyîngidibo'. 26 Hääwí hýää'i ha'wâagi'i wânbo há'to úví'amí, hediho háadan wíyá hääwí i'gedi úví'âyîngimä'? 27 Úví'ánshaa'amí hä'i ahkónuwi póvi'ây háa nakeet'ôe waa. Wídivít'ôe'opí wídaypa'p'ándepí wânbo', Jôesi Táadá sa'wó'di aa waagi ovâymä'. Solomon-dá hânho hay'i namú'de wânbo' i' póvi waabá sa'wó wí'i'awepí. 28 Jôesi Táa sa'wó'di aa waagi i' ahkónuwi phé'yâvigi' ônpaa, tobá nã'i phé'yâvi-á wêe thaada' nasaa wânbo hedá wíyá tháwândáho t'owa dâypa'kw'ôení dâyhääháa'amídí, hediho un wá' shánki híwó wânbo wovây'aawé-ípi'an. Undá únkhây'ä' nã'in úvíwääyú-í'in, hewânbo hýääda' wâyü bînmáa'in ímuu. 29 Ihayda' wí'ítú'be-ípi, 'Hää-angú âyk'o'í, hää-angú âysuuwá-í?' Wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi i'gedi. 30 T'ähki t'owa Jôesi Táadá óetaapi'indá hânho dívíwânpikhääde nã'i hääwí dâyhóenídí, hebo unbí Táadá oe makówa na'ândi-á ho ûhanginná undá úntáy'in. 31 Undá shánkidí únkhây'ä' Jôesi Táadáví tsonkhuu i'piye úvíkhää-í'in, hedi gin úví'andáho

nă'i hăäwí úntáy'i bînhóení.

³² “Wí'íkhunwôeda'ípí tobá hýäädí wên k'úwá waa íji wänbo'. Unbí Tádá makówáwi-áho nahíhchan oe makówápiye wovâyhúuwídí. ³³ Hăäwí únk'ó'di' bînk'ú'ch'âaní, hedi i' chă'dá in sehkanăwó diwówáji'indá bînmăäní. Gindidáho wí chă'múu há'to únwhéepúuwí'i' waagibá bînmá've-í, hedânho i' hăäwí únchă'muu'i-á oe makówá úndenkwođee-í. Íwá hăäwí unbí' únmuu'i há'to únháanı, háa wên sänmin wänbo há'to dâytăägé-í, háa wên khă'nin wänbo há'to dâyhă'ní. ³⁴ Wăhăä unbí hăäwí únchă'muu'i' únk'w'ôn diwebá unbí pí'nă khó'jé ída'í íkwoní'in.”

Jesus ivi khăge'nin itu'an dikhâymuuní'in

³⁵⁻³⁶ “Wên t'ôe'in waabá únkhây'ă' ímúuní'in, inbí p'ó'dédí' wên khóhtsaă shánkí'eedi iwedi iweemá'ídí dâyt'síkha'máa'in. Indá dívít'ôe'amígí' di'aamuu, inbí phakó-á dínkomuu, hedânho napówá ihayđi oe phóđi ipópó'andi wese igí' dâyhúu-í. ³⁷ Nă'in t'ôe'in inbí p'ó'dédí' dínpówá ihayđi áyîngíđi dikw'ó'nin ovâyshaadá híhchan dâymá've-í. Wâytu'ăămí, i-á ipi'aawé-í ovâyhúukhâysaa-ídí, hedi ovâytu'ăămí dívíkw'ôení dívíhúuyamídí, hedi hăäwí ovâysaa-í. ³⁸ Tobá khun pinuđi háa shánkí hăäđanho nanân wänbo na'ăă ihayđi, dikhâymuuđi ovâyshaadáho híhchan dâymá've-í. ³⁹ Nă'in ta'gendi únhanginnáanı: Wí to'wí úntewhák'ôe'i hăäđi wí sänbí' i' tewhá eepiye na'ăă'in únhanginnândáho', há'to óemăäní in phóđi ithâanı'in háa wháphóđi ihâave-í'in nats'úunídí. ⁴⁰ Hedi un wá' íkhâymuuní, gá naa t'owa t'ăhkígí'

o'aypuyä'i' omuu'i wá' hãädi nanân wänbo' owáy'äädân, dít síkha'máapí ihaydi o'ä'."

41 Peter-di Jesus óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti na'inda'mân ná'i hí' dítumáa, háa t'ähkí in wé'gen t'owa wá' ovâytumáa?" 42 Jesus-di óetu'an, "Wí t'ôe'i hãäwí nawó'ná'di' híwó i'o'i hedá híwó'di hangintan imáa'i-á waaginbá únkhây'ä' ímúuní'in. Gi'bi t'ôe'i-ânho iví p'ó'dédí'di óesôege-í i' tewhá ee in wé'gen t'ôe'inbí tsondi dín múunídí, hedi inbí koegí' hãäwí ovây mädân, dít síkha'máaäänídí hãädi ihaydi napóe ihaydi. 43 Híhchan i' t'ôe'i imá've-í iví p'ó'dédí'di gin i'odi óeshaadi iví' iweemaa ihaydi. 44 Ta'gendi wâytu'âamí, i' tewhá p'ó'dédí'di gi'bi t'ôe'i óesôege-í t'ähkí iví hãäwí ôn'áyînmá've-í. 45 Hebo i' t'ôe'i híwó i'amívi'wedi wí'bo natúdáho', 'Naví tsondi-á nahayjêepóe na'ää-í. hediho in wé'gen t'ôe'in kwiya'dá sená'dá ovây mahpúovây mädân, dít síkha'máauchänúmáadá, hedi i-á húukangí'-á suwägí'-ádída'ba-á namuudá, hedá naháapoe'odá, 46 gin i'andáho' iví p'ó'dédí' ûnwáy'ää-í óetsíkha'máapídí, hãädi i' t'ôe'i' ûnhanginnáhpí ihaydi, hedi i' p'ó'dédí'-á natsonpúuwí i' t'ôe'i hânho óetuhchäänú-í'in, hedá óesaaní in wé'gen t'owa t'ôeyanpí'inda' dimuu'in dikw'ôn diwepiye. 47 Wí t'ôe'i-á háa iví p'ó'dédí' ûnda' waa ûnhanginnân wänbo hãäbo wí'i'anpídí, i-áho báyéki whädidi óetuhchäänú-í. 48 Hewänbo wí t'ôe'i híwóhpí i'andi gindidi ûnkhây'ä' whädidi ótuhchäänú-í'in, hewänbo háa iví p'ó'dédí' ûnda'in ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídí, i-áho wähpade wí'óetuhchäänú-ípi. To'wên t'ähkí báyéki ovây mägi'indáho báyéki bá dínkhây'ä'

dâywáymääní'in, hedi to'wên inbí mange báyékí ovâykw'ódi'indáho báyékí bá dínkhây'ǎ' iwedi díví'amí'in."

Jesus natú i' namuudi t'owa dívíwíjekhâymáa

⁴⁹ "Naa nää oepáa k'aydipiye o'ǎǎ wí phaa waabá namuu'i dómá'ídí, hedi hânho oda' ho nakoje'ní'in. ⁵⁰ Naa dínkhây'ǎ' dont'ôephaadé-í'in, hedi naví pí'ná khó'jé hânho ochanpúuwí gin dînpóe píhay. ⁵¹ Hân í'ánde'? Ti t'owa dívíwóení naa nää oepáa k'aydipiye o'ǎǎdibo'? Joe, t'owa-á dívíweejé-í. ⁵² Nää iwedáho gin waagi namúuní: Mađi p'ánú t'owa wêe tewhá iwe dithaa, hedi diwíjedeedi wêege'in dipúuwí, wíjediho wé'ge, pojedá wé'gá, hedi in wíjediho in pojeví'piye háa dichaa-í, hedá in pojedá in wíjeví'piyá. ⁵³ I' tádá-áho iví e'núví'piye háa nachaa-í hedi i' e'nú-áho iví tádáví'piyá. I' jíyá-áho iví a'yúví'piye háa nachaa-í, hedi i' a'yú-á iví jíyáví'piyá. I' jahkwíjo iví sâa'iví'piye háa nachaa-í, hedi i' sâa'i-á iví jahkwíjoví'piyá."

Jesus-di ovâytu'an híwó'di hangintan dâymá've-í t'ǎhki háäwí i'gedi

⁵⁴ Hedáhá' in báyékí t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu'an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na'ǎđi bînmú'di, wese ítû' ikwahkhâymáa'in, hedi híwó ítû' gá han napúuwíđân. ⁵⁵ Hedi oe aakonpha'gedi wovâywaanámá'di, ítû' hânho itsáwǎkhâymáa'in, hedi híwó ítû', gá han napúuwíđân. ⁵⁶ Undá paa dívíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Nää oepáa k'aydá hedá makówá-á háa i' okhúwá-á waa-á nakeet'óe waa bînmúndedi únhanginná háa nanáaní'in, hedi

háadan handi wí'únkeepoe'opí háa natunda'in i' wé'ge'i háäwí náä nǎ'i thaa eeje Jôesi Tádá i'o'i'?

Jôesi-ádí híwó'gí ó'an wa'di úkodidibo'

57 “Hedi háadan unbo wí'úvípi'ánshaa'ohpi únhanginnáanídí wé'i wí háäwí híwó'di namuu'in úví'amídí? 58 Heyâagú wí to'wídí háawên wovâychânundedi hedá wovâytunjó'diwehondá, wa' ímändibo' i-ádí úvíkodi'amí hedânho i'di wovâyma'p'âädi-ídí hedá i' tsondiví páadépiye wíwovâyhûuwípi. Eepiye wovâyho'dáho mađi i' tsondidáho i' pan áyi'diví mangá wovâyjoe'amí hedá i'dáho wovâypanhûuwí. 59 Wâytu'âamí, gin únpoedáho há'to wovâyma'p'âädi-í háyú íphaamuu t'âhki úvíwá'âa píhay” gin Jesus-di ovâytu'an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'anpídá dichuu-í

1 Ihayháäbá wên t'owa iwe diji'indá Jesus-á óetu'an háa wên Galilee nangewin dínpoé'in. Ditú i' méesate hay'i ee Pilate-di nǎ'in Galilee'in ovâyhánú wa' dâj'anímâahánúundedibo Jôesi Tádá óemäänídí. 2 Jesus-di ovâytsika'yan, “Hedi hân í'ánde”? Ti há'in Galilee'in ha'wâa dínpoedíbo shánkí t'aywóhkannin dimuu in wé'gen Galileewinbí'wedí? 3 Joe, há'to?. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjo'e'anpídá íchuu-í. 4 Hedi in tǎ'di kháve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhánú'in i' tewhá tu'wändi dínkanuđi, hândá inbí'gedí í'ánde”? Ti indá shánkí híwóhpi díví'o'indá dimuuwän in wé'gen t'owa oe Jerusalem bú' dithaa'inbí'wedí?

⁵ Joe, há'to?. Wâȳtumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bîn̄joe'anpídá íchuu-í."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ovâyhée'an hääwi ovâyhá'amídi

⁶ Hedáhá' ná'in háhkangí'in ó'gedí ovâȳtu'an: "Wên fig tay wí senbí nava iwe ûnchá, hedi i' sen namää ihäap'aynuuwä-ídi, hebo hääbo wí'ishaapí. ⁷ Hediho iví nava t'ôe'i itü'an, 'Ót'ôeyan, nää-ádiho poje paayoho o'ää donhäap'aynuuwä-ídi ná'in tay iwe, hewänbo wa'di hääbo wídonshaapí. Náts'a', nawänpidachá.' ⁸ Hebo i' nava t'ôe'i'di óetu'an, 'Naví tsondi', wíyá wêe paayowän nâasômääni, hedi ee napúji' i'ge dónahpaa-í hedá dósá'kw'ôeni. ⁹ Hediho nää wíyá paayo nahäap'aypóedáho', híwó, hebo napaapídáho natsaadee-í.' "

Kaykhanwówa thaa Jesus-di wí kwee napháygípóedí ônehkhá'an

¹⁰ Wí kaykhanwówa thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o'. ¹¹ Wí kwee wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i' iwe naji', hedi tá'di kháve (18) paayo óehay'an, hedi nadapháygípóedí wínata'gepoe'opí. ¹² Jesus-di i' kwee óemü'di óetu'an, "Kó'ôe, ná'i hay wóemáa'i wínjáa'amí." ¹³ Hedi i' kwee óetägedi wesebo nata'gepóe, hedi i'di Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

¹⁴ Hewänbo i' Hudíyoví méesate'ay p'ó'dédí' nat'ayji', kaykhanwówa thaa Jesus-di i' kwee óehkháamägidi, hediho in t'owa ovâȳtu'an, "Sí t'ôe thaa naná jáadi waa, hedi iwedi wé'i

wí thaa wänbo í'ää-í wovâyhehkháamäänídí, í' kaykhanwówá thaa-á joe.”¹⁵ Nanbí Sedó Jesus-di ovâytu'an, “Un paa waaginbá úvíjánúmáa'in ímuu'in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to'wídí wänbo un diwedi unbí wáasi háa búdu wíwînwhisuudepí'an hedânho phékhkaa iwedi napee-í hînp'oemäänídí? ¹⁶ Hedí nãwe nã'i kwee Abraham-bí ây iwedi'i'ba namuu'i naji', i-á í' Penísendi Satan-di tã'di kháve (18) paayo óewhi'an waagibá. Ti híwó wínamuupí'an óema'p'ããdi-ídí kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?”¹⁷ Hediho t'ãhki in óetunsúmáa'in diwôeda'póe, hedá t'ãhki in wé'gen t'owa-á dihíhchanpóe, t'ãhki hããwí he'endi híwó i'andi.

Jesus-di ovâyhée'an mustard ko'ji i'gedi, hedá oewáasee i'gedá Jôesi Tádávi háhkan ni'gedi ovâyhá'amídí

¹⁸ Jesus-di wíyá ovâyhée'andi ovâytu'an, “Hân wâytu'amí únhanginnáanídí háawin Jôesi Tádávi háhkan únmuu waa. Hádídan wâythayyamí hãã waagi namuu'in? Gá ginnân: ¹⁹ Wí hínchãã'i mustard ko'ji wí sen ikê'di iví nava iwe ikoe'i waagi'ba namuu. Natsijópúpóedí nasôedá wên tay napaa, hedí in tsídé dívishunwãve í' wa'jáy khóe eeje dâyyãhpa'ídí.”

²⁰ Hedá wíyá ovâytu'an, “Hân wâytu'ãmí wâythayyamídí hãã waagi Jôesi Tádávi háhkan únmuu'in? ²¹ Gá ginnân: Wí oewáasee wí kwee báyéki khändádí iwóndi' waagi'ba namuu, hedí nasôedi hanwaapídíbo' í' oewáa t'ãhki napee.”

Jesus-di ovâytu'an in makówáwin phódi híyãã saygi'in namuu

22 Jesus oe Jerusalem bú'piye namän, hedi i' bú'ây eeje ówînge eejá namändi t'owa ovâyhâhkanhon. 23 Hedi wí to'wídi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti wí híyäädi t'owada' ovây'aywoeni?" 24 Jesus-di in iwe diji'in ovâytu'an, "In makówáwin phódi híyää saygi'inda' namuu, hediho hânho úvíkhää-í iwe its'úunídi. Wâytu'âamí, báyéki un itsudeda'í, hebo há'to únkoedi-í. 25 Jôesi Tádá i' iwe'i' p'ó'dédi' namuu'i-áho in phódi it'êedi-í, hedi un ho its'úhpi'indá já'wébo-áho wovâyjoe'amí, hedi bînpópó'odi ítúuní, 'Nanbí Sedó, nâ'in phódi dînhuu hedânho gits'úunídi.' Hewänbo i-á natúuní, 'To'wên ímuu'in naa wíðînhanginnâhpi.' 26 Hedi undi bîntu'âamí, 'U-ádi ívîhúuyan, hedi nanbí bú' iwe u'di díhá'an.' 27 Hewänbo i-á natúuní, 'Wâytu'anpí'an, to'wên ímuu'in naa wíðînhanginnâhpi. Un yä'dâapí tsiyekannin ímuu'in, navi'wedi bijâatää.' 28 Hedi Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'âhki in Jôesi Tádávi tukhe'mindá oe makówá bînpuwâkhâymaa, hebo undá já'wébo-á wovâyjoe'amí. Ihaydiho ít'aydi úvísihtäâkhâymaadáhá' úvíwä'ts'eekhâymaa. 29 Iwe t'owa-áho p'inpha'gedá tsânpha'gedá aakonpha'gedá thanpha'gedá diwé'gepóewí, hedi dînshánki'eedinân waabá dînpúuwí. 30 Hedi ihaydi wên to'wên nää tí'úugé'in waa dîncháa'indá p'ó'dédi'in dipúuwí, hedi wên to'wên p'ó'dédi'in dimuu gin di'ánde'indáho tí'úugé'indáho dipúuwí."

*Jesus hânho Jerusalem isígí, hebo in Jerusalem-
indá óejoegi'an*

31 Ihayhääbá wên Pharisees-á oe Jesus na'än diwá dipówádí óetu'an, "Shánkí híwó nãwedi unmú-í, gá Herod í' p'ó'dédí' namuu'i wóeháyí'in nada'dân." 32 Jesus-di ovâytu'an, "Ja' bintu'an hä'i p'óséwhâa, wí hâyú thaawän t'owa dovâyhekkháamá've-í, in yä'dâapí'in p'oweahâa-á dovâykhehpíye'be-í, hedì ihaydânho naa naví t'ôe donboewá-í. 33 Hewänbo nää nã'i thaa eeje wa'di oe Jerusalem bú'piye omän. Wí Jôesi Tádáví tukhe'bi óehaydá, nakhây'ä' oe Jerusalem diwedá'mânho ûnpúuwí'in.

34 "Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Tádáví tukhe'min bîndahánunde', hedá in t'ôepá'aa'in Jôesi Tádádí unbí'piye wovâysannindá bînk'usâyunde'. Hâyännanho oda' wâyba'aa'amí'in, wí dee iví dee'ây ik'u'aanú'hónde waabá, hewänbo undi wídímähpí. 35 Hedânho wáy íthaa iwáho wí tayjee waabá únjoekandee-í. Wâytu'âamí, há'to wiyá undi dímúuní owáy i' thaa napówá píhay naví'gedi ítú ihaydi, 'Jôesi Tádádí híwó óe'âamí i' to'wí ônk'û'i' na'ää-ídi.' "

14

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen iví tú' ûnteemuu'i' ónehkháa'an

1 Wí kaykhanwówá thaa Jesus wí p'ó'dédí' Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyamídí, hedì in t'owa dikw'ó'nindi hânho áyîngidi óemúnde'. 2 Wí sen iví nú' na'än, i-á iví tú' t'ähkí hânho ûnteemuu. 3 Jesus-di in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá in Pharisees-á ovâytsika'yan, "Ti

i' tsontundi na'in dímä' wí to'wí kaykhanwówá thaa nanân wänbo âyhehkháamäänídí háa joe?"
 4 Hewänbo indá háabo wíditúhpí. Hediho Jesus-di i' sen óetägedi óehekhámáagi, hedi iwedi óesan.
 5 Hedáhá' ovâytu'an, "Wená wí un wí e'nú háa wí wáasí ú'ändi' wí p'obú' iwe nake't'ândi, ti wesebo wímänwhahkáyjípí'an tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo?" 6 Hebo háawin wên wänbo wíđinhanginnáhpí óetu'ámíđi.

Jesus-di ovâytumáa wíđívípitaygé-ípi

7 Hedi Jesus-di ovâymû' wáy wên ovâyhúutu'annin in shánki kw'áye'inbí soge eeje dívíkw'óe'óđi, hediho ná'i tumakhe ovâytu'an:
 8 "Wí to'wíđi wí khóhtsaq shánki'eedi piye wovâytu'andá, in kw'áye'in dimuu'inbí soge eejá wí'úvíkw'óenípi. Mađi wây to'wên unbí shánki kw'áye'in dimuu'in wá' ovâyhúutu'an,
 9 hediho i' to'wí in wé'gendáđi undáđi un t'ähki ihúutu'andi'di wovâytu'ámí, 'Un bíhadi, ná'in wé'gen sená' náwe dívíkw'óení,' hedi iwóeda'póedí úvíkw'óení wáy in shánki áagé'in dívíkw'óe'ó eeje.
 10 Hewänbo wovâyhúutu'andá gin úví'ámí: In shánki he'ennin dimuupi'inbí soge eeje úvíuní, 'Hä'indá hín kw'áye'innânkun dimuu.' 11 To'wên t'ähki he'ennin dívípipa'indáho hí'innin ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

12 Hedáhá' Jesus-di ná'i sen i' óehúutu'andi' óetu'an, "Wên shánki'eedi mänpaadi tobá háđđi nanân wänbo', wímänhúutu'ámípi uví k'ema'indá', háa uví pá'dây'indá tí'úuwíndá indá', háa uví maatu'indá', háa uví ówínn dimuupi'inbí

soge eeje úvíáʼin kodit'owa dimuuʼindáʼ. Indáho wóewáyhúutuʼâámí, hedi gindidiho wóewáʼâ-í. ¹³ Hewänbo wên shánkíʼeedi mänpaadá ovâyhúutuʼâámí in sehkanäwó diwówájiʼindá, in dikhóhaymuuʼindá, in ditsiʼdeeʼipiʼindá, hedá ditsít'aamuuʼindá. ¹⁴ Gin biʼandáho báyéki unhíhchaaní. Indá háʼto dínkoedí-í wóewáywáʼâ-ídi, hewänbo owáy in t'owa inbí wówátsi taʼge dâyhonnin diwáywówápóe ihaydi Jôesi Táadáho wóewáywáʼâ-í.”

Jesus-di wên shánkíʼeedi iʼgedi ovâytu máadi háäwí ovâyháʼan

¹⁵ Wí toʼwí iʼ máäsa naʼändiʼ náʼi natʼoedi Jesus óetuʼan, “In toʼwên oe makówá dikwoníʼin híhchan dâymáʼve-í. Indá wí shánkíʼeedi nanáʼ diwe dikwʼôn waabá dínpuuí.” ¹⁶ Hebo Jesus-di óetuʼan, “Wí sen wí hayʼi shánkíʼeedi ipaa hedi báyéki t'owa ovâyhúutuʼan. ¹⁷ Nahäáwikhâymuu ihaydi iví tʼôeʼiʼ ituʼan, ‘In t'owa ovâytuʼâámí, Bíkâʼve, háäwí tʼâhkí nakhâymuu.’ ¹⁸ Hedi tʼâhkídiíbo wíʼinbo diʼowójédaʼpóe. Wí wêe natú, ‘Naa wí nava dontsʼankumä hediho omän donmúunídi. Nâatuʼâámí dînʼowóejé-ídi iʼ shánkíʼeedipiye wídinpuhkodipídi.’ ¹⁹ Wíyá wêe-á natú, ‘Pʼánú puʼwaʼin wéyu dontsʼankumä hedi omän dovâyjâyyé-ídi, hediho nâatuʼâámí dînʼowóejé-í iʼ shánkíʼeedipiye wídinpuhkodipídi.’ ²⁰ Hedá wíyá wêe-á natú, ‘Naa dáytsʼankhóʼyâʼ, hediho wídin kodipí omú-ídi.’ ²¹ Iʼ tʼôeʼiʼ nawáymäädi iví pʼóʼdédíʼ ituʼan háa ditúʼin, hedi iʼ pʼóʼdédíʼ natʼayjaapóedí iʼ tʼôeʼiʼ óetuʼan, ‘Ówänäkiʼ iʼ búʼwi pʼóégé eeje iʼ pʼôeʼây eejá ópûn,

in sehkanäwó diwówáji'indá in dikhóhaymuu'indá ditsí't'aamuu'indá hedá in ditsi'dee'ipi'indá ovâymá'í.' 22 Hediho i' t'ôe'i namää, hedi nawáy'äädi óetu'an, 'Naví tsondi', háa untú waa naa dáy'an, hewänbo wa' wây-á t'owagi' najâaná.' 23 Hediho iví t'ôe'i' itu'an, 'Ópûn oe p'ôegé he'endi-á hí'indi-á oe bú' já'wé eeje, hedi kay'indi in t'owa ovâytu'âamí naví tewhá eepiye di'ää-í hedânho dit'owabá'yaynídî. 24 Wítumáa, in páadédî ovâyhúutu'annin diwedî tóebo naví shánkí'eedi koegi' há'to ik'o'í.' "

Jesus-di ovâytu'an nabâapu'wan ta'gendi iví khäge'nin dipúuwídi

25 Hedi Jesus iwedi namäädi wây-á báyéki t'owadi óeyuho', hedi ibéedi ovâytu'an, 26 "Wí to'wí naví'piye na'äädáho naví khäge'di dînmúunídî, hewänbo naaho shánkí wídísígípídî iví tádá-á jíyá-á inbí'wedi, háa iví kwee-á áyyää-á pá'dây'indá tí'úuwindá inbí'wedi, hedá iví wówátsiví'wedi wänbo-á, há'to ta'gendi naví khäge'di napúuwí. 27 Wí to'wí iví phé'win ihonpídî hedá naa díyuuhonpídî, há'to naví khäge'di napúuwí.*

28 "Wí to'wí wí tewhá hay'i ik'úuwí'in nada'dá, häyú chä' ûntáy'in páadé imaapa'í hedânho ûnhanginnáanídî háa ihay chä' imáa'in iboewá-ídî háa joe. 29 Hedi páadé imaapaapídî mađi iví tepúđa'mân iboewá-í, hedi i' tewhá-á há'to ûnkoedí-í iboewá-ídî, hedi in to'wên gin

* 14:27 Nã'in natunda', dikhâymúuní dâyt'ôephaadé-ídî, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

ûnpoe'odi dâymû'indáho ônp'áhká've-í, ³⁰ hedi ditúuní, 'Ná'i sendá wí tewhá its'anpáadékúya', hewänbo há'to iboewá-í.' ³¹ Hedá wí nangewi p'ó'dédi'-á wétä maapaasôn (20,000) sundado ûnk'w'ó'di wiyá nangewi p'ó'dédi' óeyâa-ídi namäädá, hedi ná'i-á tä maapaasônda'ba (10,000) ûnk'w'ó, wa'di dívíyâ'pídibo' i' tä maapaasônda' ûnk'w'ó'di-áho páadé i'ánshaa'amí hedi ipitsika'yâamí háa nat'anpúuwí'in háa joe. ³² Hedi nat'anpúuwípídáho' wa' in wé'gen kayi' deedi di'ädibo' iví t'ôekhuwa'in isaaní i' wêe p'ó'dédi' ôetsika'yamídi háa dän'amí'in hedânho dányâa-ípídi. ³³ Hediho un wá' hanbá híwó úví'ánshaa'amí. Unbí hääwí ijoekanda'pídáho há'to naví khäge'nin ípúuwí."

Jesus natú iví khäge'nindá aayäa waaginbá dimuu

³⁴ "Aayäa-á híwó'di namuu, hewänbo na'áhhándáho há'to wiyá áhsäa'i napúuwí. ³⁵ Ná'i aayäa na'áhhándá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewóenídi nandádi háa nasátábóedí'ändi-ádi wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'ähki naví hí' dit'oe'in dínkhây'ä' híwó dînt'ôeyaaní'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeje'i'iví'gedi ovâytu'an

¹ Báyéki tax phahsannindádi hedá wé'gen t'owa t'ôeyanpí'in gin ovâytu'máa'indádi di'äa'ä Jesus-ví hí' ônt'ôeyaanídi. ² In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi háa napoe'o'in

wí'ovâyhí'anpí, hediho ditú, "Nă'i sendá hă'in t'aywóhkannin ovâysígi'o hedá indá dá ihújuo'."

³ Hediho Jesus-di in Pharisees nă'i háhkanġi' hí' ovâytu'an: ⁴ "Wí sen tăgintă (100) k'úwá ipamáadí, wí wêe ûnpedeedi hân i'amí? Gá in whăgintă'di whănu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ovâyjoe'ankídí namú-ípí'an i' wêe napedee'i' óenuuwă-ídí ishāa píhay. ⁵ Hedi ishāa ihaydi hânho nahíhchanpóedí iví k'uuwoe eedi ik'úuwí, ⁶ hedi ivi'piye iho'di t'ăhki iví k'ema'indá iví ówínă'indá iví k'aygipiye ituhkannamí, hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, gá năă-á naví k'úwá dînpedeedi donshaadân.' " ⁷ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, oe makówá wă' ginbá namuu. Oe makówá dívíhíhchando wêe wânbo t'aywóhkandi namuu'i' iví t'aywó'di ijoe'an dihaydi, hewânbo whăgintă'di whănu (99) t'owa dí'ánde'in inbí wówátsi ta'ge dâyhonninbġ'gedá oe makówá wídívíhíhchandopí."

Wí kwee wí chă' wáy iho'ivi'gedi Jesus-di ovâytu'an

⁸ "Hedi wí kwee tă ihay kwăk'u ts'ă'i chă' ûnjidi wêe wáy iho'di, iko'amípi'an, hedá iví tewhá ee t'âmăpiye i'aa'amí i' chă' inuuwă-ídí ishāa píhay. ⁹ Hedi ishāa ihaydá iví k'ema'indáđi hedá iví ówínă'indáđi iví k'aygipiye ituhkannamí hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, năă-á naví kwăk'u ts'ă'i donwáyho'i donshaa.' " ¹⁰ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, hanbá oe makówá napoe'o. Wêe wânbo t'aywóhkandi' iví t'aywó'di ijoe'andá Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepă'ăa'in dívíhíhchando'."

Jesus-di wí e'nú napedeeji'ivi'gedi ovâytu'an

11 Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Wí sen wíje e'nún ún'án. 12 I' tí'úugé'i' e'nú iví tádá itú'an, 'Táa, náa naa dí máä uví háäwí iwedi i' dín'ä'i'.' Hedího i' tádá i' háäwí ûnkw'ó'di' iví wíje e'nún ovänwíje. 13 Wíyá háyú thaa naphade ihaydi ná'i tí'úugé'i' e'nú iví háäwí iku'ch'áakídí iví tádávi k'aygidi napee i' chá' wóegé, hedí wí nange kayi' naná' diwepiye namää, hedí háa nawänpida' waagi iví wówátsi ihondi iví chá' t'ähki iwänpíhánú. 14 Iví chá' t'ähki ihánú ihayháäbá i' nange iwáygá hânho dihaapóe, hedího háäwídi iví wówátsi i'amí'in wí'ûnkw'óhpí. 15 Hedího it'ôenuuwä-ídí namää, hedí wí sendi óet'ôemägidi owáy iví nava iwáygépiye óesan iví pehtsude ovâyhúujôenídí. 16 Hânho nada' i' háäwí pehtsude dâyk'ó'i wänbo ik'o'í'in nashu'múunídí, khúnkhowa háäwí namuu wänbo', hebo to'wídi wänbo koegi' wänbo wí'óemägipí. 17 Hedáhá? wí thaa iví hangintan iwáyké'di gin i'ánshaa'an: Naví tádávi t'ôe'in wänbo háyú dívíshiwí wówátsi i'amí'in wí'û'amí'in koegi' dínkw'ó, hedá shánkí wänbo-á dínkw'ó, hedí náäwá naa-á ohahchuwamää'ädá o'án. 18 Naví tádávi'piye omú-í hedí dótú'âamí, Táa, naa dáyt'aywó'nán i' makówá na'ándiwí'piye, hedá uví'piyá. 19 Naa ihay híwó'di wó'muupí uví ay gin wíyá dítú'âamídí, hewänbo uví t'ôe'i' waag-ibá dí má've-í.'

20 "Hedího iví tádávi'piye namää, hewänbo wa' kayi'di na'ädíbo' iví tádádí óemû', hedí i' tádá iví e'núví'piye nasehkanápóedí i' e'núví'piye i'ää hedí óeba'aa'andá óesígip'ohtsää. 21 Hedí i'

e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, naa dáyt'aywó'nan i' makówá na'ándivi'piye hedá uvi'piyá. Naa ihay híwó'di wó'muupí uvi ay gin wiyá dítu'âamídí.'
 22 Hewänbo i' tádá iví t'ôe'in itu'an, 'Bíwänäsadi wên sa'wó'nin k'éwé'in to binmá', hedi binto', hedá iví mankhú eedá binmankhúto'an, hedá iví ân deedá bin'anto'an. 23 Hedá i' wáasí'ay âytû'o'i binmá' âyháyjídí, hedi âyshánkí'eedipa'í. 24 Nă'i naví e'nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewänbo năä nawáywówápóe. Napedee waagibá, hewänbo năä-á donwáyshaa.' Hediho dâyshánkí'eedipaa.

25 "Nă'i t'âhkí napuwamän dihaydi i' páadé'i e'nú owáy nava iwáygé naji', hedi iwedi na'âdi owáy tewhá tsowa wáy napowa'â' ihaydi dâykha'wodá dâypúwhä'odá hedá dívíádéndedá nat'oe. 26 Hediho wí t'ôe'i óetuhkännandi óetsika'yan, 'Hânnan napoe'o?' 27 I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Uvi tí'ûu-ân iwáyweekán, hediho unbí tádá natsonpóe i' wáasí'ay âytû'o'i dâyháyjí'in, gá iví e'nú bahpíbo ûnwáypówádân.' 28 I' páadé'i e'nú nă'i nat'oedi nat'ayjaapóe, hedi owáy tewhá ívepiye wínatsudehíjepí. Iví tádá ûnpeedi óedaa'an nats'úunídí. 29 Hewänbo iví tádá itu'an, 'Ot'ôeyan tádá, naa báyéki paayo hânho ugí' dáyt'ôemáa, häädi wänbo t'âhkí háa untsonpóe waagi dáy'a'gindo', hewänbo wí k'úwá'ay sí'jaa'i wänbo wídímägipí naví k'ema'indádi donshánkí'eedipa'ídí. 30 Hewänbo nă'i wêe e'nú uvi' úmuu'i-á hääwí t'âhkí nâamägi'i' ipedee'an. Iví chä'dá t'âhká ihánú a'yûn t'aywóhkannin dimuu'indádi iwho'k'úwídí, hedi năä iweekándá i' wáasí'ay âytû'o'i-á i'gí'-á mânhay.' 31 I' tádádi

óetu'an, 'Naví ay, u häädi wänbo t'ähki naa-ádi un'än, hedi hääwi naa dinkw'ó'di-á uví wá' úmuu. ³² Hewänbo gínkhây'ä' äyshánki'eepa'í'in hedá gihíhchaa-í'in. Nää'i uví tí'üu úmuu'i nachuu waagibá, hewänbo nää-á nawáywówápóe, i-á napedejiwän, hewänbo nää-á äywáyskaa.' "

16

Jesus-di chá' i'gedi ovayhée'an

¹ Jesus-di iví t'ôe'in gin wá' ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'ôe'i' ün'än, hedi i' sendi hääwi ünkw'ó'di t'ähki i' t'ôe'i' óe'áyinjoe'an. Hedi wí to'wídi i' sen óetu'an, 'Hä'i t'ôe'i' ú'ändidá uví hääwi wônwänpipede'e'o'." ² Hediho i' kodit'owa sen iví t'ôe'i' ituhkännandi óetu'an, 'Háa bi'o'in naa dínhanginpóe. Náta'nän háyú chá' in t'owaví'wedi nâahógi'in hedá háyú-á nâahánú'indá. Nää iwedi naví hääwi dín'áyinmáa'i wíyá wú'múunípi.' ³ I' t'ôe'i-á ginnän i'ánshaa'an: 'Naví tsondidá nää naví t'ôe dínjâakankhây máa. Hândá naa dáy'ámí? Naa ihay wó'kaypi nava t'ôe dáy'ámídi, hedá owôeda' ohääda'yêenídi.' ⁴ Nää-á dínhanginná háa dáy'ámí'in, hedânho owáy nää'i t'ôe dó'o'i dínjâa'an dihaydi hä'in t'owadi inbí k'aygi eeje dísigí'ámídi.' ⁵ Hediho wí'in wí'ingin in t'owa iví tsondi ünphaamuu'in ovâytu'kännan, hedi i' páadé'i napówá'i' óetsika'yan, 'Háyú-an naví tsondi ünphaamuu?' ⁶ I' sendi óetu'an, 'Gá tägintä (100) kwääbay olive ka'p'oe-ân.' I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Nää uví pahsan ta'nin. Ówänäki', óoge hedi ná'egó'an p'ánäntä (50)

kwääbay gin natúunídí.' 7 Wíyá wêe sen napówá'i-á óetu'an, 'Heyâa u-á, háyú-á unphaamuu?' I' sen natú, 'Wêe maapaasôn (1,000) múu táhtân.' I' t'ôe'i'di i' sen óetu'an, 'Nää uví phahsan ta'nin. Ná'egó'an khávén tågintä (800) gin natúunídí.' 8 I' t'ôe'iví tsondi natú nã'i hójo'i t'ôe'i híwó'nin nap'ônbaymúu, gá híwó ipi'áyíngi'andân. Ta'gendi wâytumáa, in to'wên Jôesi Tádá dâytaapi'in ívíwo dihá in wé'gen t'owa in waaginbá dimuu'indádí híwó dívíkanhúuwídí hedânho híwó dívípi'áyíngi'amídí, hebo Jôesi Tádáví ây ûnmúu'indá wáyjédí ihay wídiháhpí.

9 "Hediho unho naadi wâytumáa, tobá wáy wên t'owa híwóhpí'di dâychä'hónde wânbo', undá únkhây'ä? t'owa bínkhä'ge'nandi unbí chä'dibo bínk'emahóeni'in, hedânho owáy i' chä' wíyá wínachä'muupí ihaydá, wí wháagé nahándepí iwe oe makówá wovâysígíhóení. 10 Wí to'wí chääda? ônjoe'andi híwó i'áyíngikanhondi-á hääwí heháyú'i wá? híwó i'áyíngikhâymaa, hedi wí to'wí chääda? ônjoe'andi isäbo'i-á hääwí shánkí heháyú'i wá? isä'mamí. 11 Hediho nã'i chä' nää oepáa k'aydiwi nawänpimúu'i híwó wíwín'áyíngi'anpídá, há'to i' hääwí ta'gendi nachä'múu'i? unbí mange wovâyjoe'amí. 12 Hedi híwó i' hääwí wíyá to'wíwí? únmuu'i bín'áyíngi'anpídá, há'to wovâymaa'ní i' hääwí wovâypäkhâymaa'wân.

13 "Wí t'ôe'i-á wí'únkodipí wíje tsonningí? híwó it'ôemá've-ídí. I' wêe óet'ay-í hedá óejoegi'amí, i' wêe-á óesígí-í hedá óe'a'geení. Chä'gí'da? úvít'ôemáadáho? wí'únkodipí Jôesi Tádágí-á wá? úvít'ôe'amídí."

Jesus-di wên Pharisee t'owa ovâyhá'an

14 In Pharisees nă'i hí' t'ăhki dit'oe'o, hedi indi Jesus t'ămăge ôetumăa, gá indá dichă'ha't'aadân.

15 Hediho Jesus-di ovâytu'an, "Undá ída' t'owa di'ăani'in unbí wówátsi ta'ge bînthonnin, hewânbo Jôesi Tádá-á ûnhanginná háa unbí pí'nă khó'jé bînmăa'in. Wáy wí hăăwí in t'owa di'ánde shánki híwó'di namuu, inbí ánshaa piháa dínmuudi, hebo Jôesi Tádági'-á nă'i hăăwí-á wí'unchă'muupí.

16 "John i' p'ó'p'oekandi napówa píhay i' tsontun Moses ita'nandádí hedá i' hăăwí Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nandádí únkwo' wovâyhá'amídí. Hewânbo John napówa iwedi i' híwó'di tun makówa i'gedi t'owa ovâyt'ôe'o', hedi hânho báyéki t'owa i'piye dívíkhăăde". 17 Shánki winabâapu'wanpí makówa-á nă'i oepăa k'aydá nahăanıdí, in shánki hínchăă'in hí'ay Jôesi Tádáví ta'nin diwe nak'ôe'in nahăanıví'wedi. 18 Gá ginnân: Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yă'dá it'aywó'do', hedi wí sen wá' i' kwee ôejoe'andi-ádí ikhó'yă'dá it'aywó'do'."

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedi wí sehkanăwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

19 "Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende' aa báyéki nachă'muu'i'di, hedá thamu waagá hânho híwó'dá ihúujo". 20-21 Iví tewháwin phódi wáy wí sen sehkanăwó nawówáji'i

nahăape'k'ôe, i-á Lazarus gin nakhăwă. Nadá' i' koegi'tă i' kodit'owa senbí măăsa iwedi najemu'i'di ihawówá'amí'in. Tú' t'ăhki naphéemuudi in tsédí i' phée ônhă't'aade'.

22 Nă'i sen sehkanăwó nawówáji'i-á nachuu

hedi in makówáwin t'ôepa'aa'indi makówápiye óepiye, hedi Abraham-bí hângebá óesóge. I' kodit'owa sen wá' nachuu, hedi óekhâ'k'û'.
 23 I' kodit'owa sendá oe péyége na'ándí it'ôephadende', hedi ibéedí kayi' diwe Abraham na'ándí óemû' hedá Lazarus-á wá' Abraham-bí hângebá na'án. 24 Hedi kaygi natú, 'Tádá Abraham, naví'piye ósehkanäpuwawe. Lazarus natú'an imankhúp'ohtógikídí naví'piye na'ää-í, hedi naví hân dînp'oe'amí dîn'oet'êepúuwídí. Naa nää phaa iwe hânho dont'ôephadende?.'
 25 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Naví ay, ti wí'ú'ánshaapí'an wa' unwówáji' ihaydi hânho híwó'di háäwí úkw'ó'nin, hewänbo Lazarus-á híwóhpî'-á ûnk'w'ó. Hewänbo nää-á näwe híwó iphadende', hedi u-á mänt'ôephadende'. 26 Hedá wá' wên he'yin kôndá háä pinudi nak'óe, in to'wên näwe dikw'ó'nin widínkodipídí nänädi hänäpiye diphaadé-ídí, tobá dida' wänbo', hedá wá' wínakodipí hänädi nänäpiye diphaadé-ídí.' 27 I' kodit'owa sen natú, 'Hedá nää kay'indi wída'máa tádá Abraham, Lazarus nâasaaní naví tádáví tewhá iwepiye. 28 P'ánú tí'ûuwín naa dínkw'ó, hedi Lazarus-di ovâytu'âamí naa dáy'an waagi widíví'amípí, hedânho näwe naa dont'ôephadende' iwebá widípóewípídí.' 29 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Moses ita'nannindádí in Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nannindádí dínkw'ó. Háa há'in dâyta'nan waa uví tí'ûuwín dínkhây'ä' dâya'a'ginnamí'in.' 30 I' kodit'owa sen natú, 'Joe, Tádá Abraham, há'to han díví'amí. Hewänbo wí to'wí dichu'kw'ó' diwedí inbí'piye namäädáho',

indá dívíwäyudi inbí t'aywó'di dâyjoe'amí.
³¹ Abraham-di óetu'an, 'Moses-ádi in Jôesi Tádávi tukhe'mindádi ovâyt'ôeyanpídá, há'to to'wídi wänbo ovâywäyukannamí, tobá chuwa iwedi nawâywówápóe wänbo?.' ”

17

Jesus-di t'aywóhkan ni'gedi ovâyhée'an

¹ Jesus iví khäge'nin itü'an, “Ta'gendi tobá häädi nanân wänbo hääwídi wänbo-á in t'owa t'aywó' diwe ovâytóe'ó, hewänbo to'wí ná'i t'aywóhkan ovâykeejo'i' t'ôephade ûnpuwagi'o. ² Wí to'wí gin ovâykeejo'i-á shánkí híwó ûnpúuwí wí k'uu kháa'i' iví k'áy eedi ônwhisógedi mâap'oe iwe óechäänú-ídi, wêe wänbo ná'in hí'innin diwedi óet'aywóhá'amíví'wedi. ³ Úví'áyingi'amí háa úví'o waagi. Unbí k'ema it'aywó'nandáho kaygindi bínkhâa'amí wíyá wí'it'aywó'namípidí. Hewänbo iví t'aywó'digi' na'owójéda'póedá bîn'owóje-í. ⁴ Tobáháa uví'piye tségín wí thaa it'aywó'nan wänbo?, tségín na'owójéda'äädi mân'owóje-í.”

Jesus-di wäyü i'gedi ovâyhée'an

⁵ Jesus-ví t'ôekhuwa'indi óetu'an, “Díkhäge'nan hedânho wíyá shánkí uví'piye ívíwääyú-ídi.”
⁶ Jesus-di ovâytu'an, “Unbí wäyü-á wí hânho hínchää'i tân'ayví hay'ida' ún múuní wänbo?, únkoedí-í ná'in tay hay'in näwe nachá'nin bîntü'amídi, 'Púu iwedi ópúwhahke'di oe p'oekwíngé ókhähto?', hedi háa ítú waagi i'amí.”

Háa wí pant'ôe'i' ûnkhây'ä' waa i'amí'in

7 “Wí to’wí wí pant’òe’i’ ûn’ândí iw’häädëdî háa ònk’úwá’áyînmáadí, nava iwëdî iweets’ùdëdî, ti òetu’ámí, ‘Òsogëdî wese óhúuyán’ gin? Hedân joe. 8 Ha’wâa òetu’ámíwí’wëdî ginnân òetu’âámí: ‘Dînhúukhây’an, hedá uví aa ó’egó’andá dí’áyîngí’an naa dáyhúubowa píhay, ihaydânho bits’anhúuyámí u?’ 9 Hedî i’ pant’òe’i’ háa óejôn waa i’an dihaydî, ti óékú’daa’o’? Hedân joe, i-á panda’ namuu. 10 Ungí’ wá’ hanwaagibá namuu. I’ háäwí wovâyjõndi bînbowa ihaydá ítúuní, ‘Wídíkú’daa’âámí. Háa gínkhây’ä’ waagida’mân ívítseye’an.’ ”

Jesus-di tä ihay senä’ diphéetaymuu’in inbí phée dínmuu’i ovâyjâ’an

11 Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedî Samaria-ádí Galilee-ádí inbí nantaa kíngé namän. 12 Wí bú’ tsowa napowamän dihaydî tä senä’ diphéetaymuu’indi óemû’, hedî iví’wëdî kayí’ diwebo dívíwóyí’, 13 hedî Jesus kaygi óetu’an, “Jesus, háhkandí’, na’inbí’piye ósehkanäpuwave.” 14 Jesus-di ovâymu’di ovâytu’an, “Ja’ bípûn i’ méesate ipiye in ow’ha’dî wovâymuunídí íwówa’in.” Hedîho iwëdî dimää, hedî wa’ p’óégé dimändibo diwówa. 15 Hedî in senä’ diwówa’in diwëdî wêe iwáybun Jesus óékú’daa’amídí nawówadi, hedî kaygi ihí’máadí Jôesi Tádá-á kw’áayébo’ óemáa. 16 Jesus-ví ân nú’ idége’dísogëdî ip’ó’t’äädí óékú’daa’an. Nã’i sendá Samaria-wi namuu. 17 Jesus-di óetsika’yan, “Ti tä ihay wí’íwówapi’an? Wáyho in wé’gen whänu? 18 Nã’i pi’wí nangewi senda’mân ibun Jôesi Tádá óékú’daa’amídí.”

19 Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ówínúdí ópûn, uví wäyü úmuudihó unwówa."

Jesus iví khäge'nin itu'an nawáy'ä' i'gedi

20 Wên Pharisees-di Jesus óetsika'yan, "Hãädan Jôesi Táadí t'owa ovâytsónkhâymaa?" Jesus-di ovâytu'an, "I' hääwí bînmunde'i'dida' há'to únhanginpúuwí Jôesi Táádádí t'owa ovaytsónmaa'in.

21 Hedi to'wí wänbo wí'únkhây'ähpí natúuní'in owedá' háa wíyá wáygedá' Jôesi Táádádí t'owa ovâytsónmaa'in, gá unbí jâa iwebo t'owa ovâytsónmaädân."

22 Ihaydáhá' iví khäge'nin itu'an, "Owáy wí thaa na'ná' dihaydi un hânho ída'í dímúuní'in naa, t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i wí hây tähkí wänbo otsonjidi, hewänbo ihaydi há'to únkoedí-í.

23 T'owadi naví'gedi wovâytu'amí, 'Häwe hîn nají,' háa 'Näwe hîn nají.' Hewänbo indádí wí'ímú-ípí. 24 Owáy naví thaa owáy'ää-ídí dînpówá ihaydi, tsígówänú hää makówá näwedá onähay namuwäpoe'o waagibá naa opóewí.

25 Hewänbo owáypówápídíbo páadé báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedá in t'owa nää diwówáji'indá díjoegikhâymaa.

26 "Hedi naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' owáy'ää ihaydibá t'owa díví'äämí háa hân'o'amí, 'Häwe hîn nají,' háa 'Näwe hîn nají.' Hewänboe in t'owa díví'o waagibá Noah nawówáji' ihaydi. 27 I' thaa Noah i' kophé hay'i ipaa-ídí ikhây'an diwedí i' wêe thaa ibowadi itógi píhay, in t'owa húukandádí sūwä-ádí dívíwänpi'o hedá dívíkhó'yánde'. Ihayhääbá i' kwä'p'oe napówádí t'ähkí in wé'gen t'owa ovâypp'ot'ahánú.

28 Hedí hanwaagibá napóe Lot nawówáji? ihaydi. T'owa dívíwänpihújo?, dâysuwände?, dâyhääwíkumände? hedá dâyhääwíku?ch'áade?, dâyko?, hedá dâytewhák'óe'ó. ²⁹ Hewänbo i? thaa Lot i? bú? Sodom diwedi napee ihaydá wí phaa makówádí najemu, hedá k'uu nakoje?di-á wá? kwan waagibá najemu, hedi t'ähkí t'owa ovâyhánú. ³⁰ Ha?wâagibá dívíkanhûuwí owáy i? thaa naa t'ähkí t'owagi? o'aypuyä?i? omuu?i? owáykeepóe ihaydi.

31 “Ihay thaa-á wí to?wí wha?k'aydi najidi nawândi wí?ûnkhây?ähpi iví tewhá ee nats'ûuní?in iví hääwí ee ûnk'ó?di? ihóenídí. Hedí wí to?wí nava iwe naji?i-á wí?ûnkhây?ähpi iví tewhá iwepiye ibuunídí. ³² Wí?ún?óede-ípi háa Lot-ví kwee ûnpóe?in Sodom bú?piye iwáybuunídí ibée ihaydi. ³³ Wí to?wí iví wówátsi i?gí?dä? nada?di, iví wówátsibá iwänpipedee?amí. Hewänbo wí to?wí iví wówátsi in wé?gengi? imägi?i-á iví wówátsibá i?aywonde?. ³⁴ Wâytu?amí, owáy i? thaa naa owáy?ää-ídí napówá ihaydá wíje senä? wí íve dajó?k'óe?in diwedi Jôesi Tádádí wêe óekehâymaa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhâymaa. ³⁵ Wíje kwiyä? dän?o?t'a?in diwedi wêe óekehâymaa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhâymaa. ³⁶ Wíje senä?dá nava iwá daji?in diwedi wêe óekehâymaa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhâymaa” gin Jesus-di ovâytu?an.

37 Iví khäge?nindi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, wáygan nã?i napuwagi?o?” Jesus-di ovâytu?an, “Wáygé i? pení nak'óe iwânho in oekawä dívíwé?gekhâymaa.”

18

Jesus-di jûusu i'gedi ovâyhá'o'

¹ Jesus-di wên háhkangí'in ó'gedí ovaytu'an ovâyhá'amídí dínkhây'ä' häädi wänbo t'ähki dívijûusu'âami'in hedi wídívijûusuwóyí'nípi.

² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen tson diwe na'ändi' wí bú' iwe nathaa, hewänbo Jôesi Tádá wí'óe'a'ginmähpí, in t'owa wänbo-á wí'ovây'a'ginpi. ³ Iwáy bú' iwáygebá wí kwee

iví sen ûnchuu'i nathaa, hedi ihayda' ná'i tsondiví'piye nakhäge'da'mää'ädi óetu'o', 'Díkhäge'nán hedânho i'to'wí naa díhääwíkweede'i wídít'aanípídí.' ⁴⁻⁵ Thamuwaagi i'tsondiví'wepiye nakhäge'da'mää'ä, hewänbo wí'ont'ôeyandepí. T'ôediwän i' sen natú, 'Tobáháa Jôesi Tádá dó'a'ginmähpí wänbo', hedá t'owa wá' dovây'a'ginpi wänbo', ná'i kwee dókhäge'námí, gá dókhäge'nánpídá ihayda' na'ää'ädi naa báyéki díkayháanú-ídân.' "

⁶ Ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ít'oe háa ná'i híwóhpi' tsondi natú'in. Tobá híwóhpi namuu wänbo i' kwee óekhäge'nán. ⁷ Hewänbo Jôesi Táadí shánki wänbo in to'wên ûnde'muu'in ovâykhäge'námipí'an, khuu-á thaa-á pín ta'gedi iví'piye dívijûusu'odi. Ti thaa t'ähki i'di ovâytsíkhakannámí? Joe, há'to'.

⁸ Naadi wâytumáa, i'dá wesebo ovâykhäge'námí. Hewänbo owáy naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i omuu'i náä oepáa k'aydipiye owáy'ää ihaydá, ti t'owa dovâyshaa-í wa' naví'piye dívíwâyunde'in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví'gedi hedá wí tax phah-sandiví'gedá ovâytu'an

9 Wên t'owa di'ánde' inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin hediho wé'gen t'owaví shánkí híwó'nin dimuu. Hediho Jesus-di ná'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an: 10 "Wíje senä' i' méesate hay'i ee dats'ú dänjûusu'amídí, wí wêe sen Pharisee namuu, hedá i' wêe-á tax phahsandi-á. 11 I' Pharisee wí'bo nawindi ginnân ijûusu'an: 'Jôesi Táa, naadi wíkú'daa'o' naa t'aywóhkandi' wó'muupídí wáy wên t'owa dimuu waagibá. Indá dihójo, hedá sänmindá dimuu, inbí wówátsi-á ta'ge'indá wídínmuupí, hedá pí'wênbí kwiyä'dádá dívíwhokwomáa. Hedá wíkú'daa'o wá' há'i tax phahsandi' owe nawindi waagi'ba wänbo wó'muupí'in. 12 Jáadi waa wáygín dáyhaadä'o', hedá t'ähkí tä hääwí dont'an diwedá wêe-á wímä?.' 13 Hewänbo i' tax phahsandi-á háy kayi' diwe wí'bo nawindi nawôeda' makówápiye ibée-ídí. Ipihkhúmahpúude nataachanpóedí it'aywó'nandi, hedi natú, 'Jôesi Táa, naví'piye ósehkanäpuwawe. Naa wí t'aywóhkandi'âmân omuu.' 14 Hedi wí'gín dänweeho'. Naadi wâytú'amí, Jôesi Tádádí ná'i tax phahsandiví t'aywó'di ôn'owójé, i' Pharisee-ví'-á joe. To'wên t'ähkí he'ennin dívípipa'indáho hí'ínnindá'ba ovâypa'í, hedá to'wên hí'ínnin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

Jesus-di in áyyäã ovâysíghógi

15 Wên t'owa inbí hí'ínnin áyyäã Jesus-ví'we dâykán i'di ovâytäägé-ídí. Iví khäge'nindi gin dâymû'di in t'owa-á ovâyt'e'yandi ovâytu'an

ha'wâa wídíví'amípí. ¹⁶ Hebo Jesus-di in tádá'in jíyá'in ovâytu'an inbí áyyäã iví nú'piye dâymá'í, hedi iví khâge'nin itu'an, "In áyyäã naví'piye binkä'äãmää, wívinkhâa'amípí. To'wên ná'in áyyäã waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádáví'in ûnmuu. ¹⁷ Ta'gendi wâytumáa, to'wí Jôesi Tádáví' wínapúuwípí wí hínchã'i' ay waagibá iwäyupídí."

Wí sen kodit'owa namuu'i Jesus-vi'piye na'ää

¹⁸ Wí kw'áyewi sen namuu'i'di Jesus óetsika'yan, "Híwó'di hâhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahândepí'in donkáyjídí?" ¹⁹ Jesus-di óetsika'yan, "Ti úhanginná háa untû'nin naa híwó'di gin dítu'odi? Jôesida'mân híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe. ²⁰ Jôesi Tádáví tsontun ho mántaa. I-á natú wíyá to'wíwí kwee-ádi háa sendádi wí'úvíwhokwomá've-ípi, wívin't'owat'aháanú-ípi, wí'úvísã'mamípí, t'owaví'gedi wí'úvíchójo'amípí, unbí tádá-á jíyá-á bîn'a'ginmá've-í." ²¹ I' sendi Jesus óetu'an, "Nã'i tsontun t'âhkí dó'a'gin enúkáy omuudibo'." ²² Jesus ná'in nat'oe ihaydá i' sen óetu'an, "Wa'di wây-á háawên bi'amí'in útáy. Hâyú úkw'ó'di t'âhkí mánku'ch'âaní, hedi i' chã' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymääní, hedânho kodit'owa unmuúni oe makówá. Hedi náaku'ch'áadá ovâymägidá naa-ádi ókã've." ²³ Nã'in nat'oe ihaydi i' sen iví pí'nã khó'jé báyéki nataachanpóe, gá báyéki háäwí ûnkw'ôndân, hedi wínakuchada'pí. ²⁴ Jesus-di i' sen háa nachaa waagi óemúndedi natú, "Báyéki kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí. ²⁵ Nabâpu'wan wí kamäyo wên agúusa tsípho

i'ge nats'úunídí, hewänbo shánkí nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí.”²⁶ In to'wên ná'i hí' dit'oe'indá ditsikapóe, “Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?”²⁷ Hedi Jesus-di ovâytu'an, “Háa t'owa dínkodipi'indá Jôesi Tádá-áho ûnkodi.”

²⁸ Peter-di Jesus óetu'an, “Na'indá hääwí t'ähki gínkw'ó'di' âyjo'e'an u-ádí gimú-ídí.”²⁹ Jesus-di ovâytu'an, “Naadi ta'gendi wâytumáa, háa Jôesi Tádá natú waa ôn'a'ginnamídí wí to'wí iví tewhá ijoe'andi, háa iví kwee, háa iví tí'úuwindá pá'dây'indá, iví jýá-á tádá-á, háa iví ây-á ijoe'andá,³⁰ i-á ta'gendi báyéki shánkí ma'kw'anukí ihóení wa' náa oepáa k'aydi naji' ihaydi, hedá iví wówátsi náa oepáa k'aydi ûnbo'wan di'an, “Na'indá hääwí t'ähaydá in wówátsi nahándeipi'indá imá've-i.”

Powingí' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagí'o'in

³¹ Jesus iví tä'di wíje khäge'nin wéhánäpiye iho', hedi ovâytu'an, “Bít'ôeyan, náa-á Jerusalem-piye gimän, hedi eewá naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i dînpúuwí háa in Jôesi Tádáví tukhe'min naví'gedi dâyta'nan waa.”³² T'owadi in Hudíyo dimuupi'ínbí mange díkáaní, hedá indá dînp'áhkaakhâymaa, hedá díjänákiikhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa.³³ Púwhí'dí díwhädikhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo iwedí i' powage'i thaa iwe owáywówápúuwí.”³⁴ Hewänbo Jesus-ví khäge'nin ná'i natú'i hääbo wídika'pówápí. Háa

ovâytu'andi-á wídínthaypóepí, hediho hääwí i'gedi
ihí'máa'in wídika'pówápí.

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i'ivi keetan óemägi

³⁵ Jericho bú? tsowa Jesus napowamän dihayhää, wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'öe hángé wáy nahääda'än. ³⁶ I' sen in báyéki t'owa diphademännin nat'oe, hedi natsikapóe, “Hân napoe'o?” ³⁷ Indi óetu'an, “Jesus Nazareth-wi-ân na'ä?” ³⁸ Hedi i' sen ituwínú, “Jesus, u David-ví äy iwedi'i' unmuu'i', navi'piye ósehkanäpuwawe.” ³⁹ In ton Jesus-ví páadé dimännindá i' sen óet'e'yandi óetu'an, “Hânda'dibo?” Hewänbo i' sendá shánkí kaygá ituwínú, “U David-ví äy iwedi'i' unmuu'i', navi'piye ósehkanäpuwawe.” ⁴⁰ Jesus iwóyí?, hedi ovâytu'an i' sen ivi'piye óemá'í'in, hedi Jesus-ví'we napówá ihaydi Jesus-di óetsika'yan, ⁴¹ “Hânnan wîn'amí'innan unda?” I' sendi óetu'an, “Nanbí Sedó, naa oda'dînkeepúuwí'in.” ⁴² Jesus-di óetu'an, “Uví keetan mänke?. Uví wäyu úmuudân unwówa.” ⁴³ Wesebo i' sen ûnkeepóe, hedi Jesus-ádí namändi Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa. Hedi t'ähki in t'owa dâymú'in ditû? Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

19

Jesus oe Zaccheus-ví'piye na'ádâamää

¹ Jesus oe Jericho bú'piye namää, hedi i'ge naphademän dihaydi ² wí sen Zaccheus gin nakháwä'i' iwáygé na'än. I-á in tax phahsanninbí p'ó'dédí'-ân namuu, hedá kodit'owa-á namuu. ³ Zaccheus-á ikhääde? Jesus óemúunídí ûnhanginpúuwídí to'wí namuu'in,

hewänbo hínchää'ida? Zaccheus namuu hedá báyéki dit'owaji?, hediho wí'ûnkeet'óepí. ⁴ Hediho in t'owaví páadé i'äädi wên sycamore tay ee nachá'nin kw'áye ituye, hedânho Jesus naphademändi óemúunídí. ⁵ Jesus in tay iwe napówádí kw'áye ibéedí Zaccheus óetu'an, "Zaccheus, ówänäkidi ówhanbe, nää thaa uví k'aygi dáywóyí'khâymaa." ⁶ Zaccheus tay kw'ávedi iwänawáve, hedi híhchangidi Jesus iví k'aygipiye óeho?. ⁷ In t'owa ná'in dâymû? ihaydá t'aydi ditû?, "Nä'i sendá wí t'aywóhkandiví tewhá iwepiye na'ádâamää." ⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdí Nanbí Sedó Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, i' hääwí naa dínkw'ó? diwedi píngé hay dówijekhâymaadáhá? in sehkanáwó diwówáji'in t'owa dovâypâkhâymaa, hedi wí to'wí dósã'mandí-á jónân ma'kw'anukí dópâkhâymaa." ⁹ Jesus natú, "Nää thaa nää k'aygiwi? ón'aywon. Nä'i sendá wá? Abraham-bí ây iwedi'i'ba namuu. ¹⁰ Naa t'ähki t'owagi? o'aypuya'i? omuu'i? o'ää in dipedeedi'in dovâynuuwä-ídi hedá dovây'aywoenídí."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä? i' hääwí ovâymägi'i'di híwó dívi'amí'in

¹¹ Nää-á Jerusalem tsowa dipowamändi in t'owa di'ánde wesebo natsondisogedee-i'in, hediho Jesus-di wây-á háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an ovâythayyamídí han wínapúuwípi'in. ¹² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen kw'áyewi namuu'i? ipikhây'owän wí nange kayi? wáhää iwepiye namú-ídi. Iwe i' tsondi shánkí p'ó'dédí'di ná'i sen óetsondipakhâymaa hedânho iví nangepiyebá nawáymú-ídi natsonsogedee-ídi. ¹³ Hewänbo

wa? i? wêe nangepiye namäapídíbo tä ihay iví t'ôe'in ituhkännandi wí'inbo wí chä? ovây'an, hedi ovâytu'an, 'Nä?i chä?di wí hääwí bínkuumä-í, hedáhá? i-á bínku?ch'âaní, hedânho wíyá shánkí chä? dînt'aanídí.' Hedáhá? namää. ¹⁴ Hewänbo in t'owa iví nange?indá nä?i sen óet'ay, hedi wên t'ôekhuwa'in i? namää iwepiye dâysan, i? tsondi p'ó?dédí? óetu'amídí, 'Nä?i sendá wígida?pí nanbí tsondi gínmuuní'in.'

¹⁵ "Hewänbo óetsondisóge, hedáhá? iví nangepiyebá nawáymää. Hedi iví t'ôe'in ituhkännan, in ton ovâychä?annin, hedânho imúunídí háyú ônychä?t'annin. ¹⁶ Wí napówádí óetu'an, 'Naví tsondi?', naa tägin ma?kw'anukí chä? dót'an u?di dîn'an diwedi.' ¹⁷ I? t'ôe'i óetu'an, 'Híwó bí'an, u-á híwó?di t'ôe'i unmuu. Naa dînhanginná u-á háa úkhây?ä? waa bí'an hínchää hääwídíbo?. Hedího nää-á tä bú? eeje ovâytsommä've-ídí wísôege-í.' ¹⁸ Wíyá wêe t'ôe'i nats'ú?di-á natú, 'Naví tsondi?', i? chä? naa dîn'an diwedi p'ánú ma?kw'anukí chä? dót'an.' ¹⁹ I? tsondidi óetu'an, 'U-á p'ánú bú? eeje wí tsondi wísôege-í.' ²⁰ Ihaydá wíyá t'ôe'i-á nats'ú, hedi natú, 'Naví tsondi?', uvi chä? dîn?andi-á wên aa iwe dó'ánnan. Námú?dí, näwe dómáa. ²¹ Wíkhunwôeda?, jänäkí? unmuudi. U-á hääwí uví? úmuupí? nâahónde?, hedi wáy pí?wên t'owa dâykoe iwe nâahääwé?ge?o?.' ²² I? tsondidi óetu'an, 'U-á wí t'ôe'i háagí? wänbo unchä?muupí? unmuu. Nää-á háa naví?gedí untú waagi omúuní, hedi wítuhchänukhâymaa. Unchanpoe?o naa jänäkí? sen omuu'in, hedân hääwí dînmuupí? dóhónde?.' ²³ Háadan handi

hã'i chã' wínâaho'pí wãhãä dívíchã'píyémã' iwepiye? Ha'wâa bi'andáho indá naví chã' dînpíyémãäníwän, hedi iwediho wíyá shankí dînt'aaníwän, hediho owáy'ãä ihaydá shankí báyéki dînchã'kwoníwän.' 24 Hedáhá' i' tsondidi in iwáygé diwinnindá ovâytu'an, 'I' chã' bînkwee-í nã'i sen, hedi i' sen i' tãgin ma'kw'anukí chã' it'andi bînmãäní.' 25 Hebo indi i' tsondi óetu'an, 'Nanbí tsondi', i-áho tã ihay chã' ho imáa.' 26 I'dá ovâytu'an, 'Naadi wâytumáa, wí to'wí anbo to'wí báyéki imáapi'-á, i' hínchãä imáa'i wänbo óekwee-í. 27 Hedi nãä nãwe binmá' in t'owa naa dít'aydi inbí tsondi omúuní'in wídida'pí'in, hedi nãä naví páadépiyebo bint'aháanú-í.' "

Jesus oe Jerusalem bú' nats'ú, hedi in t'owadi óesígl'an

28 Jesus ihí'bowa ihaydi oe Jerusalem shankí tsowapiye ihon. 29 I' okú "Olive Okú" gin dâytu'o' iwe nú' wáy nã'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Iwáy tsowa wáy napowamän dihayhãä wíje iví khãge'nin ovãnsan dapáadémú-ídi. 30 Ovântu'an, "Jaho bápûn hã'i bú'ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi dats'ú' dihaydá wí búdu'ay ts'ãabi namuu'i nawhiwindi dãnshaa-í, i-á wa' wáymûu wänbo to'wí wänbo wí'i'íhsógepi. Dãnwhihsuudi nãwe dãn má'í. 31 Hedi to'wídi wovãntsika'yandáho', 'Háadan dãnwhihsuude'?', ginnân dântu'ãamí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáydan.' " 32 Hediho in wíje damãadi dãnshaa háa Jesus-di ovântu'an waagibá. 33 Hedi i' búdu'ay dãnwhihsuude' ihaydi in t'owa inbí búdu'ay dínmuu'indi ovãntsika'yan, "Heháadan

dänwhihsuude'?" 34 Ovâytu'an, "Gá Nanbí Sedó i' ûntáydân."

35 Hedí i' búdu'ay Jesus ônhó, hedáhá' inbí k'éwé'in to dânp'âdidá i' búdu k'éwé ônpá'k'û?, hedí Jesus óetege i'íhsôege-ídí. 36 Hedí iwáy p'óegé wáy óe'íhlon dihaydá in t'owa inbí k'éwé'i to dívípâdihondá oe te'p'óegá ônpá'kwohon. 37 Jerusalem tsowa napowamân dihaydi in p'ôe owáy Olive Okú áagé wáypiye' nawánde' iwáygé báyéki in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in diji?, hedí híhchandi dívítuwínúndedi ditû? Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, i' báyéki pínán t'ôe ho dâymû'i namuudi. 38 Jesus-ví'gedi kaygi ditû?, "U-á tsondi hay'i' unmuu." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan hedího híwó wóe'âamí." "Hää t'âhkí sa'wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áyebâ ditúuní Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in." 39 Hewänbo wên Pharisees in t'owa-ádí diji'indi Jesus óetu'an, "Hâhkandi?, uví khäge'nin ovâytu'an dituhâani'in." 40 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytumáa, hä'in hânda'dibo dijídá, háa ditû? waa hä'i k'uu iwe nakw'ó'di wänbo hanbá dívítuwéenu-í."

Jesus Jerusalem imúndedi isíhtää

41 Jesus oe Jerusalem bú? shánkí tsowa namân dihaydi, i' bú? imû'dibo isíhtää, 42 hedí natú, "Jerusalem, nääho hây uví t'owa wá' dínhanginnândi híhchandi inbí wówátsi dínmuuní'in, hewänbo nää-á há'to dínhanginpúuwí. 43 Wáy wí thaa naná' dihaydi in wóehänbo'indi uví tehpa nuuge wônnanbóedíkwokhâyímáa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'úunídí, hedá wóebúge'andá t'âmâphá'gedá wóehänkhâyímáa. 44 Uví tewhá

t'ähkí wônnyayukhâymaa, hedá in t'owa uví'we dithaa'indá ovâykhanukhâymaa. Há'to wí k'uu wänbo natehpaa'ándí wônjoekankhâymaa. Nă'i t'ähkí úpúuwí gá Jôesi uví'we napówádân wôn'aywoenídí, hebo wí'úhanginnáhpí na'ăă'in."

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhăăwíku'ch'áade'in ovaykhehpiye

⁴⁵ Ihaydá Jesus oe méesate hay'i eepiye namăä, hedí in t'owa dâyhăăwíku'ch'áade'in iwedi ovâykhehpiye. ⁴⁶ Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin deewá nă'in hăa natú'in nata'muu:

Naví tewhá-á jûusugî-ân namuu, hewänbo undá i' bîn'egó'an sänmin dívíwé'ge'amígî' namúunídí."

⁴⁷ Thamuwaagi ee méesate hay'i iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o'. In owha' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhă'o'indá, hedá wây-á Hudíyo p'ó'dédí'indá dâytuwămăa hádídí óeháyj'in.

⁴⁸ Hewänbo hăa díví'amí'in wídâyshaadebí, in t'owa hăa natú'in t'ähkí hânho dívít'ôeyandedí.

20

Jesus óetsika'yan to'dan ônk'û' iví t'ôe i'amídí

¹ Wí thaa Jesus-di i' méesate hay'i ee in t'owa ovâyhá'o' hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'ôe'o'. In owha' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhă'o'indá hedá wây-á Hudíyo tsonnindá ûnpówá, ² hedí óetu'an, "Dítu'an, hăawinnan uví tsonkhuu úmuu hăa bí'o waa bí'amídí? To'dan nă'in ta'gen wônk'û'?" ³ Jesus-di ovâytu'an, "Năä-á naadá wá' wí hăăwí wâytsika'yamí un. ⁴ Dítu'âamí, to'dan John ônk'û' t'owa

ovâyp'ó'p'oe'amídí, ti Jôesi Tádádí háa t'owadi?"
 5 Hedi wí'ná táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John
 ônk'û' gin gitúdáho', Jesus-di dítsikagí'o, 'Hedi
 háadan handi wí'úwíwäyupí háa John natú'in?"
 6 Hewänbo t'owadida' ônk'û' gin gitúdá, ná'in
 t'owa näwe diji'indá na'in dík'usäâyü-í dÍháyjídí,
 gá John-dá Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu'in
 dívíwäyundedân." 7 Hediho indi Jesus óetu'an,
 "Na'indá wíginhaginnáhpí to'wídí ônk'û'in." 8 Hedi
 Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', naadi wänbo wá'
 wíwâytu'amípí to'wídí naa dínk'û'in dó'amídí ná'i
 hääwí dó'o'i'."

*Jesus-di in yä'dâapí'in úuva áaphää áyí'ninbí'gedi
 ovâytu'an*

9 Ihaydá Jesus-dá ná'in háhkanjí'in ó'gedí
 in t'owa ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhähsaa,
 hedáhá' i' úuva nava-á wên senä' úuva áaphää
 áyí'nin dimuu'in ovâypíyémägi, hedáhá' wíyá
 pí'wí nangepiyá namää, hedi báyéki p'óe
 iwe iwóyí'. 10 I' úuva nap'e'yin dihaydi wí
 t'ôe'i' óesan i' nava iwepiye hedânho in senä'
 dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí.
 Hewänbo indi i' t'ôe'i' óewhädidáhá' mandá'dibo-
 á óewáybun. 11 Hedi i' sendá wíyá t'ôe'i-á óesan,
 hewänbo indi i' wá' óewhädi hedá jänákí-á
 óe'an, hedi i' wá' mandá'dibo-á óewáybun.
 12 Ihaydá i' powage'i t'ôe'i-á óesan. I' wá' óewa'an,
 hedá nava iwedá óechänu. 13 Hediho i' sen
 i' nava ûnmuu'i ginnân i'ánshaa'an: 'Hân hîn
 dáy'amí? Gá ginnân: Nää-á naví e'nú donsígí'i
 donsaaní. I-áho madânho óe'a'geení.' 14 Hewänbo
 in dâynavapíyé'annindi i' senbí e'nú ûn'ädi

óemû? ihaydá wé?ge dívíhée?andi ditú, ‘Nă?i-ânkun namuu nă?i hăäwí t’ăhkí ûnjoepuwagí?o?i’. Jaho âyháyjî hedânho nă?i hăäwí nayămu?i-á gínmúunídí.’ 15 Hedího i? nava iwedí óep’égidí óehay.”

Hedí Jesus-di in t’owa ovâytsika?yan, “Hân i? nava ûnmuu?i?dî in senă? dâynavapíyé?annin ovây?amí? 16 Gá namăädá i?dá ovâyhăanú-í, ihaydá i? nava-á wây-á to?wëndá ovâypiyémmăní.” In t’owa nă?i dit’oe ihaydá ditú, “Ha?wâa wínakhây?ăhpí napúuwí’in.” 17 Jesus-di tsíhtáye ovâymundedí ovâytu?an, “Hedí hân handi nă?i Jôesi Tádáví ta?nin diwe ûnta?muu?i natunda??: I? k’uu in tewhátehpaa?in dâyjoegi?andá

năa shánkí natáy?i k’uu tehpaá bé?dí napóe.

18 Hă?i k’uu-á wí k’uu wí to?wí eedí i?ânchănudí nakaanú-í?i waagi?bá namuu, hedí nă?i to?wí nakanudí iví tú? ikhoejée-í hedá ipóe?amí. Hedí i? k’uubá iví?dî ûnke?t’ândáho óet’ăă-í.”

19 In Hudíyoví khuu dâyhă?o?indádí hedá in owha? p’ó?dédí?indádí dínhanginná Jesus nă?i hí? inbî?gedího ihée?annin, hedího dida? wesebo Jesus óepankáyjî?in, hewänbo in t’owa dâykhunwôeda?máadí wí?óepankê?pí.

Tax wá?âa i?gedí Jesus óetsika?yan

20 In Hudíyo tsonnindi áyîngidí Jesus óemündedí dida? óekáyjî?in híwó wí?ihí?máapídí, hedânho in Rome-?inbî tunjó óemangekáanídí, nă?i tunjó-á shánkí tsonkhuu imáadí. Hedího wên senă? kaadibo ovâywá?âa Jesus hăäwí óetsika?yăamídí. Nă?in senă?dá hójo?indă? dimuu, hewänbo híwó?nin dimuu waa dívíkhâymaa. 21 Hedí nă?in

hójo?in senä?di Jesus óetu?an, “Háhkandi?, na?indá gínhanginná Ʃ-á ta?geda? bihéé?o hedá ovâyhá?o?, Ʃ?dá t'ähkí t'owa-á handa?bá ovâymaa, hedího ta?gendá Jôesi Tádávi khuu i?gedá ovâyhá?o?.”
 22 Dítu?an, hânnan nanbí tsonnun gíntû?, ti híwó namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá?âa-ídí háa joe?”
 23 Hewänbo Jesus-á wesebo ûnhanginná háa inbí hójo?i ánskaa dínmuu?in, hedího ovâytu?an, 24 “Wí denarius chá? dínkeeyan. Toví ts'ay hedá toví kháwâ-á eedi ûnk'óe?”
 Óetu?an, “Gá Caesar-ví?innân.”
 25 Hedí Jesus-di ovâytu?an, “Hedáho?, háäwí Caesar-ví? ûnmuu?i Caesar-bá binmäa, hedí wá? háäwí Jôesi Tádávi? ûnmuu?i-á Jôesi Tádá-á binmäa.”
 26 Wídínkodipí wên piháawin hí? óetuhkannamídí in t'oa dit'oe-ídí, hedí iví hí?dí ovâyháa?andi wiyá háabo wí?óetu?anpí.

In Sadducees-di Jesus óetsika?yan in dichuu?in diwáywówápúuwí i?gedí

27 Wên Sadducee t'owa Jesus-ví?piye di?äa háäwí óetsika?yamídí (In Sadducees-á dívíwäyunde? in t'owa dichuu?in há?to wiyá diwáywówápúuwí?in.) Indi óetu?an, 28 “Háhkandi?, Moses ná?in tsonnun dinta?nan: Wí sen âypídíbo nachuudi iví kwee wa? ûnwówájidá, i senbí tí?ûu ûnkây?ä? i? kwee-ádi ikhó?yâ-í?in hedânho dân?âykw'ôenídí, i? pá?dâyví kháwâ ônhúuwídí. 29 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí?ûuwín senä? diji?. I? shánkí páadé?i? ikhó?yâ?, hebo âypídíbo nachuu. 30 I? eedi?i-á wá? i? kwee-ádi ikhó?yâ?, hedá ná?i sen wá? âypídíbo-áho nachuu. 31 Ihaydáhá? i? powage?i-á wá? hanbá ûnpóe. Hedí handa? t'ähkí in tsédí diji?in tí?ûuwín

dínpóe, t'ähkí wí'inbo i' kwee-ádí dívíkhó'yâ'di dichuu dâý'âykw'ódipídibo?. 32 T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu. 33 Nǎ'in tsé ihay tí'ûuwinho i-ádi dikhóhtsaakw'ônwän, hedího nǎa na'in dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuní?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyä'dádí senä'dádí dívíkhó'yánde' wa' nǎa oepáa k'aydi diwówáji' ihaydibo?. 35 Hewänbo to'wên Jôesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedi ovâywáywówápkhâymaa hedího há'to wíyá dichuu-í, hedänho ihaydi senä'dá kwiyä'dá wíyá wídívíkhóhtsaakhâymaapi, 36 gá gindidi in makówáwin t'ôepa'aa'in waaginbá dimúunídän. Hedí Jôesi Tádáví äy dimuu gá i'dá wíyá ovâywáywówápkhâymaadän. 37-38 Jôesi Tádádí t'ähkí t'owa iví'in ûnmuu'in ovâymunde diwówáji'in dimuu waagibá. Moses wänbo nǎ'in híwó ithayyan i' wǎä'i phé'yävi nakoje' ni'gedi ita'nan dihaydi. Iwe natú Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á Abraham-bí Jôesi namuu, hedá Isaac-ví'-á hedá Jacob-ví'-á, tobá nǎ'in ho dichuu wänbo?. Hedího dichuu wänbo ta'gendi diwówáji' gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi-ân dínmuudän, in dichumuu'inbí-á joe." 39 Wên in Hudíyo-ví kuu dâyhá'o'indi óetu'an, "Háhkandi', híwó bihéé'an." 40 Hedí diwôeda' wíyá hääwí óetsika'yamidí.

To-an namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí?

41 Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan t'owa ditû' i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa

ovây[?]aywoenídí David-ví ây iwedí[?]i[?]da[?] ûnmuu?
 42-43 I[?] Psalms nata[?]muu iwe David-bo natú:
 Naví tsondi hay[?]i Nanbí Sedó Jôesi Tádádí ôetu[?]an,
 ‘Naví ko[?]díngédí ósoqe,
 hedá uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mangá
 wînkáaní.’

44 Nă[?]i to[?]wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa[?]i[?] t'owa
 ovây[?]aywoenídí David-díbo iví tsondi hay[?]i gin
 ôetu[?]o[?]. Gin namuudá hádídanho David-ví ây
 iwedí[?]i[?]da[?] ûnmúuní?”

*Jesus iví khäge[?]nin itu[?]an in Hudíyoví khuu
 dâyhá[?]o[?]in waaginbá wídimúunípí*

45 Wa[?]di t'âhkí in t'owadi Jesus ônt'ôeyande[?]
 ihaydi iví khäge[?]nin itu[?]an, 46 “Nă[?]in t'owa
 Hudíyoví khuu dâyhá[?]o[?]in dimuu[?]inbí[?]wedi
 bí[?]âyîngi[?]an. To whaadi[?]indi dito[?]ondi diji[?]
 dâykeeyamídí to[?]wên dimuu[?]in, hedá hânho-á
 ovâyhí[?]an t'owadi a[?]gindi ovâysengitu[?]âamí[?]in i[?]
 bú[?] pingé i[?]ge dijidi, hedá wá[?] in Hudíyoví méesate
 eeje hedá nashánkí[?]eediná[?] dihaydá in tsonninbí
 soqe eedi dívíkw'ôeni[?]in dida[?]. 47 Kwiyă[?] inbí
 senă[?] dínchuu[?]inbí tewhá ovâykweede[?], hedáhá[?]
 thaa t'âhkí dívíjûusu[?]odi híwó[?]nin dimuu waagi
 dívípida[?]o[?]. Gin díví[?]odi Jôesi Tádádí shankí
 ovây[?]tuhchänukhâymáa.”

21

Wí kwee iví sen ûnchuu[?]i-á iví chă[?] t'âhkí imăgi

¹ Jesus ipuwăbéede[?] i[?] hay[?]i méesate iwe in t'owa
 diji[?] i[?]ge, hedí in kodit'owa dimuu[?]in inbí chă[?]
 dâykuudedí i[?] chă[?] phébay iwe ovây[?]múnde[?]. ² Hedá
 wí kwee iví sen ûnchuu[?]i[?] sehkanăwó nawówáji[?]i

wá' wíje chá' p'í'in itógidi óemû'. ³ Hedi natú, "Ta'gendi wâytu'âamí, ná'i kwee iví sen ûnchuu'i sehkanáwó nawówáji'i-á shánkí itógi t'âhkí in wé'gen dâykuu'inbí'wedi. ⁴ In wé'gendáho inbí chá' dínphade iwedi dívímági, hewânbo ná'i kwee-á báyéki ûnk'óhpi wânbo t'âhkí iví wówátsi i'amígí' imáa'i' itógi."

Jesus iví khäge'nin itú'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymáa

⁵ Wáy wên iví khäge'nin i' méesate hay'i i'gedi dívihí'máa, hedi ditû', "Sa'wó naná sa'wó'di k'uudi napa'andi' namuudi hedá i' háäwí ee nakw'ó'di in t'owadi Jôesi Tádá óemági'i namuudá." ⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-áho ná'i sa'wó'di háäwí bînmúnde', hewânbo wáy wí thaa naná' dihaydi ná'i méesate-á t'owa dâynayukhâymáa, hedi wêe wânbo wí k'uu há'i tehpaawedi wínate'deegí'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyéki t'ôephade na'ä'in

⁷ Indi óetsika'yan, "Háhkandi', hânhay-an ná'i háäwí i'gedi dítu'andi' napuwagi'o? Háawin taa-an nakeepúuwí hedânho gínhanginnáanídí háädi nats'anpúuwí'in?" ⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'âyîngi'an to'wídí wânbo piháa wíwovâywâyukannamípidí. Báyéki t'owa naví kháwă i'gedi dikä'äagi'o, hedi wí'inbo dítu'uni innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedá wá' dítu'uni i' t'ä'ge thaa tsowa nanânho'. Hewânbo inbí'näpiyá wí'imú-ípi. ⁹ Hedi t'owa-á inbí tsonnindádí háa wiyá nangewin t'owa-ádí dívihânbo' i'gedi ít'oedá,

báyékí wí'úví'áyîngi'amípí. Nakhây'ă' nă'i hăäwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ă'ge thaa wesebo wína'ăhpi."

10 Hedáhá' ovâytü'an, "T'owa wêe nangewin dívihänkhâymáa wây-á t'owa wiyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihänkhâymáa. 11 Wáyjé t'ăhki nanan'a'yäpuwagí'o hedá báyékí dihaapuwigí'o, hedá báyékí t'owa-á ihaydida'ba dihaypóedá dichuwagí'o, hedá t'owa-á dâypuwăkhâymáa wí taa he'endi oe makówá nakeepoe'odi báyékí ovâykhunwôeda'amí'i". 12 Hewänbo gin napóepídíbo wovâypanhóení, hedá unbí wäyü únmuudíbo jänáká wovây'amí, hedá in Hudíyoví méesatewin p'ó'dédí'inbí mangá wovâyjoe'amí wovâytsondiwekáánídí, hedá wovâypankw'ôení, hedá in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhúuwí. Nă'i t'ăhki wovây'amí naví'in ímuudíbo". 13 Hewänbo nă'i hăäwí únpuuwí'i namuudi únkoedí-í naví'gedí bînt'ôe'amídí. 14 Hediho wa' napóepídíbo bí'ánshaamáa wí'úvíjâyye-ípi'in háa ítúuní'in úvípi'aywoenídí. 15 Naadi i' hí-á i' hangintandá wâymääni, hedânho to'wên wänbo wovây'te'p'idénde'in há'to dínkoedí-í dâykeeyamídí háa ítú waa ta'gen wínamuupí'in, hedá wiyá hăäwí wänbo wídâyamá've-ípi ditúunídí. 16 Unbí hânminbí mangepiye unbí jíyá'índi tádá'índi wänbo wovâykáani, háa unbí tí'úuwíndá pá'dây'índá han wovây'amí, háa unbí maatu'índi háa unbí k'ema'índi wänbo', hedi wáy wên un wovâyhâanú-í. 17 Hedi báyékí

t'owadáho wovâyt'aykhâymáa naví'in ímuudi.
 18 Hewänbo Jôesi Tádádí wovây'áyîngimá've-í,
 wí háy tähkí wänbo há'to i'di wovâyjoe'amí.
 19 Úvít'ôephadeyää'andáho' in ta'gen wówátsi
 ít'anpúuwí.”

*Jesus-di ovaytu'an Jerusalem bú'-á nanda'
 dâyjoekankhâymáa'in*

20 “Hewänbo báyékí sundado Jerusalem
 bú' já'wé bûu k'úwákí diji'in bînmû' ihaydi,
 únhanginnáaní hanwaapídíbo' i' bú' nanda'
 dâyjoekankhâymáa'in. 21 Hedi ihaydá in Judea
 nange dikw'ó'nin dínkhây'ä' oe okú eepiye
 dijáaní'in, hedá in to'wên oe Jerusalem bú' iwe
 diji'indáho iwedáho dipee-í, hedá in oe nava
 eeje diji'indáho oe bú'piyá wídimú-ípí, 22 gá
 ihayhääbáho Jôesi Tádádí in t'owa Jerusalem-
 win ovâytuhchänukhâymáadân, hedi t'ähkí háa
 Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in i' thaa i'gedi
 napúuwí. 23 Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä
 in kwiyä' disâamuu'in hedá in dây'âytsää'o'indá,
 gá ingí'-á nakâypúuwíidân dijáanídí. T'owa
 dâyt'ôephadegi'o nä'i nange i'ge t'ähkí, hedi
 Jôesi Tádádáho in t'owa ovâytuhchänugi'o, indádi
 nat'aydi. 24 Wáy wên tsijóphá'dí ovâyhäänú-í,
 wây-á wëndá ovâypanhógidá báyékí wíyá pí'wáy
 nan deepiyá ovâyhûuwí. In Hudíyo dimuupí'in
 t'owadá in t'owa Jerusalem-win ovâytsónmá've-í
 owáy inbí thaa gin díví'amídí dínphade píhay.”

I' to'wí t'ähkí t'owagí' na'aypyüä'i na'ä'

25 “Nä'i taa-áho oe makówá gin nakeet'ôení:
 I' thandá p'óe-á agóyó-á piháa nakeepúuwí,

hedá nää oepáa k'aydá t'ähkí nangewin t'owa-á háa díví'amí'in hedá háa díví'ánshaa'amí'in há'to dínhanginnáani, i' mâap'oe hânho nasaatû'di hedá i' he'endi p'oet'úkhú namuudá. ²⁶ T'owa-á hânho dikhunwôeda'puwagi'odi dinagokhangí'o, háa nää oepáa k'aydi t'ähkí napuwagi'o i'gedi díví'ánshaamáadi. T'ähkí oe makówá nasaa'i-á na'a'yäpúuwí. ²⁷ Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dímúuni okhúwá jáa o'ädi, pínán kay wóegé hedá kohthay wóegá o'ä'. ²⁸ Owáy nã'i hääwí nats'anpuwamän dihaydá wiyá wí'úvíp'óhwháye'bé-ípi, kw'áyepiye úvíbé-í, gá tsowa wovây'aywoenídí napuwamändân."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhá'amídi

²⁹ Hedáhá' Jesus-di ginnân ovâytu'an wiyá ovâythayyamídi: "T' fig tay i'gedi hedá wé'ge'i tay i'gedá bí'ánshaa'an. ³⁰ Nats'antsawäpuwamän dihaydi unbo bînmúndedi únhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an. ³¹ Hedi gindidibá owáy nã'i hääwí i'gedi naadi wâyt'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáani ho púnú' naná naa owáy'ää-í'in otsondisogede-ídi. ³² Ta'gendi wâytumáa, t'ähkí in nääwin t'owa há'to diháani wa'di nã'i hääwí t'ähkí páadé nats'anpoe'opídíbo'. ³³ Makówá-á hedá oepáa k'aydá t'ähkí nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dínháani."

Jesus-di ovâytu'an díví'áyîngi'amí'in

³⁴ Úví'áyîngi'amí hääwí i'gedi úví'ánshaahondi'. Báyéki húukandá hedá háapuwa-á wí'úví'âamípi, hedi wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi

háa unbí wówátsigí? úví?ámí?in. Wáy i? thaa nat'ôephadepúuwí?i? únpóewí wa?di únhanginpóepídíbo? 35 Ihaydibá t'âmäpiye in nää oepáa k'aydi dithaa?in wên phay iwe diwêegí?o waagibá dínpuuwí. 36 Hedihó häädi wänbo t'ähki íkhây múuní?in únkhây?ä?, hedá úvíjûsumá?ve-í hedânho nã?i hääwí t'ähki napuwagí?o?i-á úvíyää?ámí, hedá owáy naa t'ähki t'owagí? o?aypuyä?iví páadépiye íwin dihaydi híwó únpúuwí? gin Jesus-di ovâytu?an.

37-38 Ihayhääbá thamuwaa hédéndí hé?dibo t'owa dipóya? ee hay?i méesate iwe Jesus-ví hí? ónt'ôeyaanídí. Thaadá i?di in t'owa iwe ovâyhá?o?, hedá nakin dihaydá i? bú? iwedi napee?i oe Olive Okú gin dâytu?o? iwebo? iwthonwóyí?nídídí khu?déedí.

22

Wên hí? dâyk'û? Jesus óekáyídí

1 I shánkí?eedí Passover gin dâytu?o?i púnú? naná, i? oewáaseepí? pává dâyk'o?i? 2 In owhá? p'ó?dédí?indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá hádídí Jesus óeháyí?in dâytuwämäa, hewänbo kaadibo díví?ámí?in dida?, gá in t'owa-á dâykunwôeda?dân.

3 Hedá Satan i? Penísendi-á Judas-ví pí?nä khó?jé-á ûnts'ú. Judas-á Iscariot gin wá? óetu?o?, hedi Jesus-ví tã?di wíje khäge?nin diwedi?i?bá namuu. 4 Hedáhá? namää in owhá? p'ó?dédí?indá hedá in sundaço i? hay?i méesate dây?áyí?do?inbí tsonnindá inbí?piye. Nada? ovâyhée?ámí?in hádídí Jesus óeku?p'âyí?n i?gedí, hedânho inbí

mange óekáanídí. ⁵ Indá dihihchanpóedí Judas óetu'an chä' óewá'âa-í'in, ⁶ hedi i-á nahíjediho ituwämáa hádídí Jesus inbí mange óekáaní'in in t'owa dínhanginnáhpídíbo'.

Jesus-ádi iví khäge'nindáđi dimän i' Passover shánkí'eedi koegí' dâyk'o'íđi

⁷ In Hudíyoví shánkí'eedi dínpówá i' oewáaseepí' pává dâyk'o'í', hedi ihay thaa-á naná in k'úwá'ây-á dâyhánúnde', Passover koegí' gin dâytú'o'í' dâyk'o'íđi. ⁸ Hedi Jesus-di Peter-ádi John-dáđi ovântú'an, "Jaho i' hääwí binkhây'an i' Passover koegí' âyk'o'íđi." ⁹ Indíđá óetsika'yan, "Wähä-an unda' gamú-í'in änkhây'amíđi?" ¹⁰ Í'di ovântú'an, "Gá ginnân: Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi iwe dats'ûndi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovânjay-í. I-áđibá damú-í hedá i' tewhá ee nats'ûndibá dats'ûnú, ¹¹ hedi i' sen iví tewhá ûnmuu'i dântú'âamí, 'Nanbí háhkandi'di dítú'an wítsika'yâamíđi, Wé'i íve eewan naví khäge'nindáđi ná'i Passover koegí' âyk'o'í'?" ¹² Hedi i sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovânkeeyamí, hää t'âhkí gíntáy'i nakw'ó'di'. Ee-áho i' koegí'-á dänkhây'amí." ¹³ Hediho damääđi hääwí t'âhkí dänshaa Jesus natú waagibá, hediho i Passover koegí' dänkhây'an.

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

¹⁴ Húukandi ihayđi napóe ihayđi Jesus-ádi iví khäge'nindáđi i' määsa iwe dívíhúukw'óđi, ¹⁵ hedi ovâytu'an, "Hânho ná'i Passover koegí' undáđi okoeda', wa' ochuupídíbo'. ¹⁶ Naadá wâytu'máa, há'to Passover koegí' wiyá dók'o'í i

ta'gendi Passover shánkí'eedi napóe píhay, owáy otsondisogede ihaydi." 17 Ihaydáhá' in k'édé méena nasaa'in iké'di ikú'daa'andi ovâytu'an, "Ná'in binke'di wí binsúwä wí'inbo? 18 Naadi wâytu máa, nää-á wíyá wídoméenasuuwä-ípi hebo Jôesi Tádádí dítsondisóge ihaydáho wíyá méena waagibá dósuwäkhây máa." 19 Hedáhá' wí pává-á iké'di Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá ovây mági, hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví tú' dínmuu, hedi naví tú'-á ungi' dáypäkhây máa. Ná'i pává-á bínk'o'í naví'gedi úv'ánshaamá've-ídi." 20 Hedi dívíkindihúubowadá in k'ede-á wíyá ovâyphade hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví ûnp'oe dínmuu. Ungi' naví ûnp'oe doncha'gi'o, hedi owáy gin dáy'andiho Jôesi Tádáví ts'aabi tun imági'i ho ûnpúuwí." 21 Nää bít'ôeyan, i' to'wí naa díkuhpekhây máa'i-á nää naví nú' na'án, hedi i' máasa eedi namank'óe. 22 Naa t'owa t'ähkígi' o'aypuyä'i' ochuwagi'o, Jôesi Tádá hán'oe natú waagi, hewänbo ná'i to'wí díkuhpekhây máa'i-á t'ôephade ûnpúuwí." 23 Hedáhá' iví khäge'nin dívítsika'máa, "Wé'i-angú na'in diwedi ná'in natú'in ikhây máa?"

Jesus-ví khäge'nin dívítuhänbo wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi

24 Ihaydáhá' in khäge'nin dívítuhkando' wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi. 25 Jesus-di ovâytu'an, "Ná'in Hudíyo dimuupí'inbí tsonnindi ovâytsón máa, heda dida' t'owa ditúuní'in inbí'gedi, 'T'dá híwó na'in dí'o?'" 26 Hewänbo hã'mindá wí'ímúunípi. Ginnân únkây'ä' ímúuní'in: I' shánkí hay'i namuu'i-áho ûnkây'ä' híyää'i-áho ipipa'i'in, hedi i' to'wí itsonmáa'i-áho

khäge²didā²báho ipipa²í. ²⁷ Wé²i-an i² shankí hay²i namuu, ti i² máäsa iwe nahúu²ändi² háa i² t'ôe²i² ônkoe²gí²máyä²di²? I² máäsa nahúu²ändi²-á i² shankí hay²i namuupí²an. Hewänbo naa undádí wa² oji² ihaydibo wí t'ôe²i² waagi²bá omuu.

²⁸ “Undá naa-ádí úvíwóyí² tobáháa dont'ôephadende wänbo², ²⁹ hediho naadá wâyk'úuwí tsonnin ímúunídí, naví Tádádí naa otsonyêenídí dínk'ú² waagibá. ³⁰ Hediho owáy otsonji² ihaydi undáho naví máäsa iwe naa-ádí úvíhúuyamí, hedá tsonninbí púwédé eejá úvíkw'ôení, hedi in Israel²-in tä²di wêege²in t'owa ovâytu²âamí háa híwó háa híwôhpi díví²annin” gin Jesus-di ovâytu²an.

Jesus-di Peter óetu²an, “U-á powin untúuní naa wídítaapi²in.”

³¹ Hedáhá² Jesus-di Simon Peter óetu²an, “Simon, ót'ôeyan: I² Penísendi Satan nada²póe un t'âhkí wovâyhóenídí hedânho wovâytayí²nídí, hedi wí to²wí itáhêejo waagibá wovâykhâymaa. ³² Hewänbo naadi wínjûusu²an, hedânho uvi wâyü wí²úháanípídí. Hediho² owáy naví²piye biwáybun dihaydi ná²in uvi tí²úuwín páadé²in úmuu²in ovâykhäge²namí hedânho inbí wâyü naví²piye shankí dínkaypúuwídí.” ³³ Peter-di Jesus óetu²an, “Nanbí Sedó, naa okhâymuu ụ-ádí dípansôege-ídí hedá díháyjídá.” ³⁴ Jesus-di óetu²an, “Peter, ná²in wítu²âamí: Ná²i khun wa² wí dee sen ikinpídíbo² ụ-á powin untúuní naa wídítaapi²in.”

Jesus iví khäge²nin itu²an tsijó phá² dâykuumä-ídí
³⁵ Ihaydi Jesus iví khäge²nin itu²an, “Hänhay wâysan dihaydi naví hí² in t'owa ovây²t'ôe²amídí,

chä?dá hedá wí múu unbí hääwí bínkuu-ígî?á hedá wây-á anto-á wívînho?pí. Ihaydi ti wí hääwí úntáywân?” Hedi óetu?an, “Joe, hääbo joe.”
³⁶ Hedáhá? ovâytu?an, “Nää-á to?wí ûnchä?kw'ó?di-áho iví chä? ihûuwí, hedá wí múu-á ihääwikuu-ígî? wá?, hedi to?wí wên tsijó phá? ûnk'óepî?á iví k'éléwé?in to-á iku?p'âyní wên tsijó phá? ikuumä-ídí.
³⁷ Naadi wâytu máa nakhây?ä? nã?i tun Jôesi Tádávi ta?nin diwe naví?gedi nata?muu?i napúuwí?in: T'owa ditúuní i-á wá? wí jänäkíkandi-ân namuu gin. Hääwí t'ähkí naví?gedi nata?muu?i-áho napuwagí?o-ákun.” ³⁸ Iví khäge?nindi óetu?an, “Nanbí Sedó, námú?dí, nãwe wíje tsijó phá?” I?di ovâytu?an, “Hähay.”

Jesus oe Olive Okú gin dâytu?o? iwe ijûusu?an

³⁹ Ihaydáhá? Jesus i? bú?dí napee hedi oe Olive Okú gin dâytu?o? iwepiye namää hedá iví khäge?nindá ûnwóemää. Iwáho häyän wänbo najiwän. ⁴⁰ Iwe dipówá ihaydá ovâytu?an, “Úvíjûusu?amí hedânho wovâystayinde? ihaydi híwóhpí wí?úví?amípídí.” ⁴¹ Hedi ovâyjoe?andi wí háy namää, wí k'uu bînsäâyú-í iwéhaybá, hedi idége?disógedi ginnân ijûusu?an: ⁴² “Tádá, unda?dáho in t'ôephade donkhây máa?in naa dînjâa?amí. Hewänbo háa ụ-á unda? waa tobá napúuwí, naa oda? waagá joe.” ⁴³ Hedi wí makówáwi t'ôepa?aa?i-á iví?we ûnkwinudee hedi kay óemägi. ⁴⁴ Hedi hânho it'ôephadededi shánkí kay?indi ijûusu?an, hedi hânho naseep'ojaadedi i? seep'o-á wí ûnp'oetä he?endi waagibá nange ûntände?. ⁴⁵ Hedáhá? wáy ijûusu?o? iwedi iwínúdí iví khäge?nin dikw'ôn diwepiye nawáymää.

Indá hânho dik'áykháadá dikaykhanmuu, hedího dijókhá. ⁴⁶ Hedí ovâyjósandi ovâytu'an, "Heháadan íjókhá? Bíshaadi úvíjûusu'amí hedânho wovâytoyinde' ihaydi híwóhpí wí'úví'amípi."

Jesus óepankê?

⁴⁷ Wa'di ihí'máadíbo báyéki t'owa dipówa. Judas-di ovâypáadémá', i-á wêe in tä'di wíje khäge'nin diwedi'i'ba namuu, hedí Jesus nawin diwepiye namää óep'ohtsää-ídi. ⁴⁸ Hewänbo Jesus-di óetu'an, "Judas, ti naa t'ähki t'owagi' o'aypyä'i díp'ohtsää nã'in t'owavi mange díkaanídi?" ⁴⁹ Háa Jesus óekhâymáa'in iví khäge'nin i-ádi diji'in dâymû', hedí óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá'dí hä'in t'owa âyyâa-í?" ⁵⁰ Wí wêe iví khäge'nin diwedi iví tsijó phá'dí i'owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'i p'ó'dé óewhädi, hedí iví ko'díngedíwin oje he'yinbo' ónt'ó'ts'â'. ⁵¹ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wíyá ha'wâa wí'úví'amípi," hedí i' senbí oje ónwáykídidi únwówa. ⁵² Nã'in di'ää'in Jesus óekáyídi in owha' p'ó'dédí'indá hedá i' hay'i méesatewin sundadóvi tsonnindá hedá wây-á Hudíyoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan unbí tsijó phá' wóegé unbí phé wóegá í'ää naa díyâa-ídi wí jänäkíkandi' omuu waagibá? ⁵³ Thamuwaagi i' méesate hay'i ee naa undádí oji', hedí wídípankê'pi. Hewänbo nää-á ihaydiho' un únná nã'in úví'amídi, hedá i' Penísendi-á ihaydiho únna iví kay ikeeyamídi, i-á wáy t'owa dínkunná' diwe natsonji'i-á namuu."

Peter-di ovâytu'an Jesus wí'óetaapi'in

54 Jesus óepankêʔdi iʔ owhaʔ shánkí p'óʔdédíʔví tewhá eepiyeʔ óehoʔ, hedi óets'úde. Waʔ óehon dihaydi Peter-á tíʔúgá kayiʔdidibo-á nawóemän. 55 Iʔ tewháví tehpaá búge wáy ho naphahteʔen, hedi iʔge wên t'owa dívíkw'ódi. Peter-á inbí jáa isóge. 56 Iwe naʔändí phaadi óekonámäʔ hedi wí t'óeʔi aʔyúdí óedamúndedi natú, “Näʔi sennânkun Jesus-ádíba najiwän.” 57 Hewänbo Peter natú, “Joe, naadá wídótaapí.” 58 Hây napóe ihaydá wíyá toʔwídá Peter-á óemûʔdá óetuʔan, “In Jesus-víʔin diwedi unmuu-ákun.” Hewänbo Peter-di óetuʔan, “Joe, naa-á joe.” 59 Hedi maʔ wí óda naphade ihaydá wíyá wêe-á kayʔindi natú, “Näʔi sendá Galilee-wibá namuudi taʔgendi Jesus-ádíba najiwän.” 60 Hewänbo Peter-di óetuʔan, “Naa wíðinhanginnáhpí háäwíiʔgedi bihiʔmáaʔin.” Waʔdi ihíʔmáa ihaydibo wí dee sen ikin. 61 Ihaydíba tewhá ívedi Nanbí Sedó Jesus ibéedi Peter óedamûʔ, hedi Peter ûnʔánpówá háa Jesus-di óetuʔan waa: “Thaʔdi hédéndí waʔ iʔ dee sen ikinpídíboʔ, powin untúuní naa wídítaapíʔin” gin ho óetuʔan. 62 Hedi Peter iʔ tehpaá jáʔwépiye napeedi hânho isíhtää.

In sundadođi Jesus óejänäkiʔan

63 In senäʔ Jesus óeʔáyînmáaʔindi t'ämäge óetumáa hedá óemahpúudeʔ. 64 Hedá óetsíwhiʔandi óetuʔan, “U-á úhanginná háa napuwagíʔoʔin waʔ napóepídíboʔ. Dítuʔan, toʔdan wóemahpúuʔ?” 65 Hedá wíyá shánkílilee-wibá namuudi taʔgendi Je t'ämäge háa óetumáa.

In Hudíyo tunjowaʔdi Jesus ivíʔgedi óetsikaʔmáa

66 Waʔdēdí nanân dihaydi in Hudíyo tsonnindá in owhaʔ pʔóʔdédíʔindá hedá in Hudíyoví kuu dâyháʔoʔindá dívíwéʔgeʔan, indá in Hudíyoví tunjowaʔ dimuu, hedí Jesus in tunjowaʔ whágépiye óhoʔ, 67 hedí óetsikaʔyan, “Ti taʔgendi u-ân unmuu iʔ toʔwí Jôesi Tádádí óesógeʔiʔ tʔowa ovâyʔaywoenídí? Dítuʔan.” Iʔdi ovâytuʔan, “Wâytuʔan wânbo háʔto dînwäyü-í, 68 hedí naadá undá hääwí wâytsikaʔyandá háʔto hääbo dítʔoeʔamí. 69 Hewânbo nää iwedi páadépiye naa tʔhkiʔ tʔowagiʔ oʔaypuyäʔiʔ omuuʔi Jôesi Tádáví koʔdíngeđí ochangiʔo, i-á tʔhkiʔ kayimáaʔi namuu.” 70 Hedáháʔ tʔhkiđíbo óetsikaʔyan, “Ti untundaʔ u-ân Jôesi Tádáví ay unmuuʔin?” Iʔdi ovâytuʔan, “Háa unbo ítú waa.” 71 Hedáháʔ dívítuʔan, “Wây-á toʔwên wígintáypí ivíʔgedí dítuʔâamídí. Iví sópho iwedíbo náʔi tun gip itʔoe.”

23

Jesus oe Pilate-víʔpiye óhoʔ

1 Hedí in tunjowaʔ tʔhkiʔ dívíwínú, hedí indiho Jesus oe Pilate-víʔpiye óhoʔ. 2 Hedí Pilate-víʔwe óekándí ôntʔaywóʔdichänundedí dítú, “Náʔi sendá nanbí tʔowa ovâyteʔyaʔdoʔ, hedá iʔdi ovâytuʔan Caesar wíʔoe-tax-wáʔâa-ípí, hedá wáʔ natú i-á namuu iʔ toʔwí Jôesi Tádádí óesógeʔiʔ tʔowa ovâyʔaywoenídí, hedânho natundaʔ wí tsondi hayʔibá namuuʔin.” 3 Pilate-di Jesus óetsikaʔyan, “Ti u-á in Hudíyoví tsondi hayʔi unmuuʔin?” Jesus-di óetuʔan, “Háa uʔbo untú waa.” 4 Pilate-di in owhaʔ pʔóʔdédíʔin hedá in báyékiʔ tʔowa iwe diwinnindá ovâytuʔan, “Náʔi sendá naadi wên tʔaywóʔnin

wänbo wíḍônshaapí.” ⁵ Hewänbo indá kay’indi Pilate óetumáa, “I’ḍá iví háhkan ûnmuu’i’ḍi nanbí t’owa ovâyt’e’ya’do’. Oe Galilee nange iwe páadé gin its’an’an, iwedá Judea nange i’gá t’âhká, hedá nää-á nääwá napówá hanbá i’ámíḍi.”

Jesus oe Herod-ví’piye óeho’

⁶ Pilate nã’in nat’oedi ovâytsika’yan, “Ti nã’i sendá Galilee-wi namuu?” ⁷ Heḍi “hoi” gin ditú ihayḍi Pilate-di Jesus oe Herod-ví’piye óesan, gá Herod-dá oe Galilee p’ó’ḍéḍí’ namuudân, heḍi nää-á oe Jerusalem-dá na’ân. ⁸ Herod nahíhchanpóe Jesus óemû’ḍi. Gáhãḍibo napuwäda’, iví’gediho nat’oedi, heḍiho nada’ Jesus-di wên pínnán ôn’ámíḍi imúuní’in. ⁹ Herod-di báyéki tsika óetsika’yan, hebo Jesus-dá háabo wí’óetu’anpí. ¹⁰ In owha’ p’ó’ḍéḍí’indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá’o’indá iwe diwindi kaygindi Jesus ônhíwóhpíchänunde’. ¹¹ Heḍi Herod-dáḍi in sundado-áḍi t’ämäge Jesus óe’o’, hedáân, heḍi jänäki-á i-áḍá dimuu. Herod-dá ovâytü’an wên sa’wó’nin k’éwé’in to Jesus óe’aawé-í, hedáhá’ Pilate-ví’piye óewáysan. ¹² Páadé ihayḍibo Herod-áḍi Pilate-áḍi hãnmindá damuuwän, hebo ihay thaabá híwó’nin k’ema’indá dapóe.

Jesus óekhe’khâymaa, hewänbo Barabbas-á óema’p’äḍi

¹³ Pilate-di in owha’ p’ó’ḍéḍí’indá hedá in wé’gen Hudíyoví p’ó’ḍéḍí’indáḍi wây-á t’owa-áḍi ovâywé’getü’an, ¹⁴ heḍi ovâytü’an, “Undá nã’i sen naví páadépiye dînmaa, heḍi ditü’an t’owa ovâyt’e’ya’do’in. Unbí páadépiyebo naadi

iví'gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bínchānunde wānbo wídōnshaapí. ¹⁵ Herod-di wānbo-á háawin wēn t'aywó'nin wí'ōnshaapí, hediho nanbí'piyebá óewáysan. Nǎ'i sendá hǎawí híwóhpí wí'i'anpí óeháyjídí. ¹⁶ Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewhǎǎní'in hedáhá' dóma'p'ǎǎdi-í."

¹⁷ Paayo p'óe waa i' Passover shánkí'eedi naná' dihaydi Pilate-di wēe pan óema'p'ǎǎinde', hedānho gin natú. ¹⁸ Hewānbo t'ǎhkí in t'owa dívítuwínú, "Nǎ'i sen náhe', hedi Barabbas-á na'ingí' nāama'p'ǎǎdi-í." ¹⁹ (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i' bú' iwe'in p'ó'dédí'indadí ovâytsaakannandān, hedá i'dá ovâyt'owat'ahánú.) ²⁰ Hewānbo Pilate nada' Jesus óema'p'ǎǎdi-í'in, hediho in t'owa wiyá ovâyhée'an. ²¹ Hebo indá ihayda' dívítuwínúnde', "Wēn phé'win deedi nát'óhtǎgek'u?" ²² Pilate-di powingedi ovâytu'an, "Háadan gin dó'amí? Háawin yǎ'dāapí'innan i'an? Naadi hǎawin t'aywó'nin wānbo wídōnshaapí óeháyjídí. Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewhǎǎní'in hedá dóma'p'ǎǎdi-í." ²³ Hewānbo kaygindi ihe'jidida' ditû' Pilate-dá Jesus phé'win deedi óet'óhtǎgek'úuwí'in, hedi hānho dívítuwínúndediho dit'anpóe. ²⁴ Pilate nahíje háa óedaa'an waa i'amídí, ²⁵ hediho Barabbas, i' sen in tsonnin ovâyây'i' hedá ovâyt'owat'ahánú'i' namuu'i' óema'p'ǎǎdi, hewānbo natsonpóe Jesus óe'amí'in háa dida' waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho'

²⁶ Hedáhá' Jesus iwedi óeho'. Dimān dihaydá wí sen Cyrene nangewi namuu'i', Simón

gin nakháwä'i?, oe nava iwedi i' bú' eepiye na'ädi óejay, hedi in sundadodi in phé'win iví'di ôn'í'k'û'di Jesus-ví tí'úugé óepu'nan. 27 Báyéki t'owa wá' Jesus únwóemän, hedá wên kwiyä' dimännindá hânho ditaachanpóedá dívípíhkhúmáhpúde?, hedá háa iphadende'in namuudi disééji'. 28 Jesus ibéedi ovâytu'an, "Un kwiyä' Jerusalem-win, naa omuudi wí'úvisíhtää-ípi, hewänbo ungi'-á unbi áyyäägí'-á úvisíhtää-í. 29 Wáy wí thaa naná' dihaydi t'owa ditúuni 'Híhchan dâymá've-í in dínkodipi'in díví'áyyamídi, hedá in hânhay wänbo díví'ayyanpi'indá wí ay wänbo dâý'âytsää'anpi'indá wá' híhchan dâymá've-í.' 30 Ihaydáho in Jerusalem-'in t'owa dida'í i' p'in inbi'di nakaanú-í'in hedá i' okúdá ovâykhä'kw'ôení'indá. 31 Naa wên tay wówá'in waagi'ba omuu'i híwóhpi dínpo'e'o. Hewänbo indá tay t'aa'i waaginba dimuudi shánki p'ändíki dínpuwagi'o."

32 Hedá wây-á wíje senä'dá Jesus-ádíba ovänhon ovänháyjídi. Ná'in senä'dá jänäkikanninnän damuu.

Jesus wên wíje sänminbí pinudi phé'win deedi óet'óhtägek'û'

33 Hedí wên okú iwe dipówá, "In p'óhkhúbay" gin dâytu'o?, hedi Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'û', hedá in wíje jänäkikannindá wá' hanbá ovän'an. Wêe Jesus-ví yä'mängedí óewínú hedá i' wêe-á iví ko'díngedá. 34 Hedí Jesus natú, "Táda, ovây'owóejé-í, háa díví'o'in wídínhanginnáhpídi." In sundado-á díví'áyywan iví aa dívíweejé-ídi. 35 In t'owa iví nú' iwe diwindi óemúnde?, hedá in

Hudíyo p'ó'déđí'indá t'ämägá óetumáa. Ditû?, “Pi'wëndá i'đi ovây'aywon, hedi i-á i' to'wí Jôesi Tádáđi t'owa ovây'aywoeníđi óesóge'i' namuudá, wí'bo ipi'aywoení'in ûnkhây'ä?” ³⁶ Hedi in sundadodi wá' t'ämäge háa óe'o?. Ivi'piye dimääđi wí méena ojohay'i-á ônpähtuye, ³⁷ hedi óetu'an, “In Hudíyoví tsondi hay'i unmuudá wí'bo ópi'aywon.” ³⁸ Wên phéphá'ay iví phé'win kw'áye nat'i'k'óe eedi ginnân nata'muu: “Ná'i-á in Hudíyoví tsondi hay'i namuu.”

³⁹ Wêe t'aywóhkandi' phé'win deedi nawhi'wondi'đi óejänäkítumáadı, óetu'an, “Untúhpí'an u-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádáđi óesóge'i' t'owa ovây'aywoeníđi. Hedáho wí'bo ópi'aywon, hedá na'indá wá' dîn'aywoení.” ⁴⁰ Hebo i' wêe natú, “Ha'wâa wívihée'amípí. Ti Jôesi Tádá oe makówá na'ändi' wínâa'a'ginpí'an? Ná'i sen óetuhchänunde waagibá u wá' wóetuhchänunde?, ⁴¹ hedi u-áđi naa-áđi dítuhchänundedi híwó namuu, gá híwóhpí än'andi nanbí tuhchänu-á gän'äädân. Hebo ná'i sendá háabo híwóhpí' wí'i'anpí.” ⁴² Hedáhá' Jesus óetu'an, “Jesus, owáy unp'ó'déđí'sogedeedi unwáy'ää ihayđi naa wíđi'ódé'nípi.” ⁴³ Jesus-di óetu'an, “Ná'in wítu'âamí, nää thaa-á owáy t'ähki sa'wó naná' diwe naa-áđi unchaní.”

Jesus nachuu

⁴⁴ Taagepiye iwáypiye naná, hebo i' than namuwähán, hedi i'ge t'ähki nakhunpóe thí'êedi poje puwahay. ⁴⁵ Ihayhääbá in aa nakhaaná'nin i' méesate hay'i khó'jé nawhi'wonnindá pínu-á nasivedee. ⁴⁶ Hedáhá' Jesus kaygi natú, “Tádá,

naa uví mange dáymä?, naví p'oewaahâa dânke?." Hedí gin natú ihaydiho t'ä'gedí ihâa'an. ⁴⁷ I' sundado p'ó'dedí? iwe nawindi háa napóe'in imú'dí Jôesi Tádá kw'áayébo? óemáa, hedí natú, "Ta'gendi nã'i sendá iví wówátsi ta'ge ihon." ⁴⁸ In báyéki t'owa iwe dik'aapuwwáwinnin háa napóe'in dâymû'dí inbí'piye dívíweeho?, hedí inbí pihkhú dâymahpúude ditaachanpóedí. ⁴⁹ Hebo wáy wên kwiyã? Galilee nange iwedi Jesus-ádi di'ää'in, hedá wây-á t'owa iví k'ema'in ûnmuu'indá, kayi' diwebo diwin dâymúndedí.

Jesus óekhã'k'û?

⁵⁰⁻⁵¹ Wí sen Joseph gin nakháwã'i wá? iwebá naji?, oe Judea nangewi bú'ay iwe'i-ân namuu, Arimathea gin dâytü'o'i?. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, hedí natsíkhaji? Jôesi Tádádí óesôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoeni'i?. I-á wínachanpóepí híwó'nin namuu'in háa in Hudíyo tunjowa? díví'ánshaamãgi'indá hedá díví'annindá Jesus óeháyji gin ditú ihaydi. ⁵² Hedího Jesus nachuu ihaydi Joseph oe Pilate-vi'piye namää óedaa'amídí i' pení óemäänídí óekhã'k'úuwídí. ⁵³ Hedí óemãgídi in phé'win diwedi óewáve, hedá wên híwó'nin aa iwá óe'ánk'û?, hedí wí khãhkugí? pho ee óek'û?, i' t'owáwi k'uu iwe dâyts'á'i?, iwá wa'dí tóebo wí'óekhã'k'ú'pí. ⁵⁴ I' thaa-á in Hudíyo dívíhãwíkhây'o? kaykhanwówá thaagi?, hedí i' kaykhanwówá thaa-á ho napowa'ã?. ⁵⁵ In kwiyã? Jesus-ádi oe Galilee nangedí di'ää'indá Joseph-á ûnwóemää, hedí háa Jesus oe t'owápho ee óek'û? waa dâymû?. ⁵⁶ Hedí inbí'piye diwáymää, hedí wí sa'wó nasundi woe-ádi kã'p'oe-ádi

dâykhây'an i' pení óe'äyü-ídí. Hebo wíyá tháwän i' kaykhanwówá thaa nanândi wídívít'ôe'anpí in Hudíyoví khuu dínmuudi.

24

Jesus wówá'i napee

¹ Wíyá tháwändá Dumîngu naná, hedí nathamupuwa'ä' ihaydi in kwiyä' i penípho iwepiye diwáymää i sa'wó nasundi woe dâykhat'andi wóégé. ² Iwe i' k'uu i' t'owápho iwedí ho nahângemuudi dâymû', ³ hedího ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahândi wídâyshaapí. ⁴ Iwe diwânpiwíndi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in. Ihaydi tsíkhagipí wíje senä' waabá dänchaa'in inbí nú' dakwínudee, hânho ots'á'ida' da'a'wennin. ⁵ In kwiyä' hânho dikhunwôeda'di dívíwânpi'ó't'áä, hedí in senä'di ovâytu'an, "Heháadan wí nawówáji'i' in pení ovâykhä'kw'óe'ó ee bîntuwämáa? ⁶ Jesus-á nâwe wínak'óepí, i-á nawâywówápóe-á. Ti wí'ún'ánshaapí'an háa wovâytu'annin wa' oe Galilee naji' ihaydi? ⁷ Ginnân natú: 'Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i-á in yä'dâpí'in t'owaví mange díkáani. Hedá phé'win deedá díkhe'khâymaa, hewänbo iwedí i' powage'i thaa iwe owâywówápuwagí'o.' "

⁸ Ihaydi in kwiyä' dín'ánpówá háa Jesus-di ovâytu'annin, ⁹ hedí iwedí dimäädi in tä'di wêe Jesus-ví khäge'nindá hedá wây-á iví k'ema'indá háa napóe'in ovây't'ôe'an. ¹⁰ Nâ'innân dimuu in kwiyä': Mary Magdalene-dá hedá Joanna-á, hedá

wiyá Mary-á, James-ví jiyá ûnmuu'i?, hedá wây-á kwiya'dá wá? indádí diji? ¹¹ Hewänbo Jesus-ví khäge'nin di'ân háa in kwiya'di ovâytu'an waa wäyupî? hí'da'mân namuu'in, hediho háa ditú'in widíwäyupí. ¹² Hewänbo Peter-á napeedi i' penípho iwepiye i'ää, hedi it'äädí itsíhkídi, hedi wí aada? Jesus na'ánmú'de'i? imû?, hedi iví'piye nawáymäädi na'ánde?, “Hân hîn napóe?”

In wíje oe Emmaus bú'aypiye damänninbí'piye Jesus ipikeeyan

¹³ I' thaabá-á wíje Jesus-ví k'ema'in wí bú'aypiye damän, iwá Emmaus gin dâytu'o?, i-á mađi tsé ihay míya-á Jerusalem-di naná. ¹⁴⁻¹⁵ In wíje nä'i háa napóe i'gedi wí'bo dänhi'máa, hedi dantsika'máa “Háadangú nä'i t'ähki gin napóe?” Jesus-di ovänkáa, hedi indádíba namää. ¹⁶ Hewänbo indá wí'óetaapí, inbí tsée iwedi dänkaapóedí. ¹⁷ Hedi Jesus-di oväntsika'yan, “Hää i'gedan hânho jashawó? dänhi'máa damändi?” In wíje dantsi'wóyí? hedi dabo'aats'aymuu, ¹⁸ hedi i' wêe Cleophas gin nakháwã'i'di óetu'an, “U'da'mân kavêe t'ähki in oe Jerusalem di'ádâaji'in diwedi wí'úhanginnáhpí háa nä'i phade thaa eeje napoe'o'in.” ¹⁹ Jesus-di oväntsika'yan, “Hân handi napoe'o?” Óetu'an, “Gá Jesus oe Nazareth-wi háa ûnpóe'innân. I-á Jôesi Tádávi tukhe'bi ûnmuu, hedi Jôesi Tádá-ádi hedá in t'owa-ádi dâymû? iví hí'-á iví tsiyekandá ûnkay'in. ²⁰ Nanbí owha? p'ó'dédí?indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óekán hedânho indá óetuhchänudi óeháyjídí, hediho phé'win deedi óet'óhtägek'û? ²¹ Hewänbo

na'indá gi'ân i-ân i' namuu na'in Israel'in dímahpädikhâymáa'i'. Hedí nää thaa-á i' poje thaa-áho naná han napóe iwedi. ²² Hedá wá wên kwiya' na'inbí'wedi dimuu'indi ditú'an wên háawên na'in díháa'annin. Héde'ndí hé'dibo ee Jesus óekhä'k'û' iwáygé diji', ²³ hewänbo wí'óeshaapí. Diwáy'äädí ditú wên makówáwin t'ôepa'aa'in inbí'piye dákeepóedí ovâytu'an Jesus-á nawówáji'in. ²⁴ Wáy wên na'indádí diji'in i' penípho iwepiye dimää, hedí háa in kwiya' ditú waa dâymû', hewänbo Jesus-á wídâymû'pí" gin in wíjedi Jesus óetu'an.

²⁵ Ihaydáhá' Jesus-di ovântu'an, "Undá ánsaapí'in damuu, hedá dawâyukâymuudi t'ähki háa in Jôesi Tádávi tukhe'min ditú waa wídänwâyundepí. ²⁶ Ditúhpi'an i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí ta'gendi ná'i háäwí it'ôephadekhâymáa'in, hedáhá' ên na'in díháa'annin. Héde'shánkí tsondi hay'i-á óepa'í." ²⁷ Hedí Jesus-di háa Jôesi Tádávi ta'nin diwe iví'gedí natú'nin t'ähki ovánthayyan. Háa Moses natú'in páadé ovântu'an, iwedáhá' in Jôesi Tádávi tukhe'mindá in wé'gen ta'kannindá háa ditú'indá.

²⁸ I' bú'ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedí Jesus-á wa'di wíyá wáypiye namän waagibá i'an. ²⁹ Hewänbo óepunmäáni'in wídada'pí, hedího' óetu'an, "Na'indádí ówóyí'. Háädanho napuwamän, nathaaphademänho'." Hedího indádí i' tewhá ee nats'ûndi iwóyí'. ³⁰ Indádí nahúu'ân dihaydi i' pává ikê'di ikú'daa'an, hedá iháve, hedá ovänmägi. ³¹ Ihaydibá datsíwaadee

waa dapóe, hediho to'wí namuu'in dāntaa, hewānbo wesebo wíyá wínakeepóepí. ³² Hedi dāntumáa, “Oe p'óegé gimān dihaydi, Jōesi Tádáví hí' í'gedá dínthayjodi, nanbí pín kaygi gān'a'yāpóepí'an.”

³³ Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymāa, hedi Jesus-ví tā'di wēe khāge'nindádí hedá wāy-á wēn diwé'gekw'ōndádí dānshaa. ³⁴ Nā'in diwé'gekw'ó'nindi ovāntu'an, “Nanbí Sedó Jesus-á ta'gendi nawáywōwápóe, hedi Simon Peter-bí'piye nakeepóe.” ³⁵ Ihaydáhá' in wíjedi ovāytu'an hāa napóe'in ee p'óegé damān dihaydi, hedá hādídí Nanbí Sedó Jesus dāntaa'indá i' pává iháve ihaydi.

Jesus ivi khāge'ninbí'piye ipikeeyan

³⁶ Wa'di dānhí'māa ihaydibo Jesus-á inbí páadépiyá nakwínudee, hedi ovāytu'an, “Ánshaaginpídíbo' íkwoní.” ³⁷ Hānho ovāypíhāādi di'ān wí p'oewaahāā-ān dínkeepóe'in. ³⁸ Hewānbo Jesus-di ovāytsika'yan, “Heháadan íkhunwōeda?? Háadan í'ānde' madi naa ta'gendi wó'muupí'in? ³⁹ Naví mandá naví āndá dīnmú'dí. Naa-ānkun omuu. Dítāāgé-í, hedānho únhanginnāaní wí p'oewaahāā wó'muupí'in. Naa tūu-á phékhū-á omuu. Wí p'oewaahāā-á ha'wāa'i wínamuupí.” ⁴⁰ Hedi ha'wāa natú ihaydá ivi mandá ivi āndá ovāykeeyan. ⁴¹ Hānho dihíhchan wānbo ovāyhāa'an, hedá káy'indá dīnpoe'o díwíwāyū-ídí hāa natú'in. I'di ovāytsika'yan, “Ti koegí' hāāwí nāā únsaa?” ⁴²⁻⁴³ Hediho wí paa natseemuu'i' óemāgi, hedi inbí páadépiyebo ik'oe.

44 Ihaydáhá? ovâytu'an, "Undádíbo wa? oji? ihaydi naadi wâytu'an háäwí Jôesi Tádávi ta'nin diwe natû'di-áho nakhây'ä? napúuwí'in, t'ähki háa Moses ita'nandi-á, Jôesi Tádávi tukhe'min ditû'i-á, hedá i? Psalms gin dâytu'o? iwe nata'muu'i-á." 45 Hedi ovâykhäge?nan híwó dika?póewídí háa Jôesi Tádávi ta'nin diwe nata'muu'in. 46 Ovâytu'an, "Nä'i tundáho nata'muu: I? to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i? t'owa ovây'aywoenídí it'ôephaadé-í nachuu píhay, hedi iwedá i? powage'i thaa iwá nawáywówápúuwí, 47 hedi i-á natsonpúuwí páadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t'ähki'in t'owa-á ovâytu'ámí inbí t'aywó'di dâyjoe'ámí hedânho ovây'owóejé-ídí, gin nata'muu. 48 Hedi undá nä'i háäwí bînmû? i'gedi t'owa bînt'ôe'ámí. 49 Hedi nää i? Yä'dâa'i P'oewahâa unbí'piye wâysaaní, i-á naví Tádádí wovâytu'an wovâymääni'in. Hewänbo nää Jerusalem-bo úvíwóyí'ní unbí kay oe makówádí wovâymägi píhay."

Jesus oe makówápiye napee

50 Hedáhá? Jerusalem diwedi ovâypiyedi i? bú'ay Bethany gin dâytu'o? iwehay ovâyho?, hedi ikhóhtegedi Jôesi Tádá óedaa'an híwó ovây'amídí. 51 Wa? gin i'odibo? inbí'wedi iwijedi oe makówápiye napee. 52 Indá dívidége'dikw'ódi óe'a?ginmäänidí, hedáhá? oe Jerusalem-piyá hânho híhchandi diwáymää. 53 Oe méesate hay'i eebo ihaydá? dimää'ä hedá ditû? Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997